

Hoofdbegunstigers		Subsidiënt	
 			
Fondsen			
   	 	 	
Sponsors			
  	 		
Partners			
   	 	 	

cellobiennale.nl

CELLO BIENNALE AMSTERDAM 2016

6^e CELLO BIENNALE AMSTERDAM 2016

Cellisten
 Nicolas Altstaedt
 Harald Austbø
 Matthias Bartolomey
 Anner Bijlsma
 Karel Bredenhorst
 Jörg Brinkmann
 Albert Brüggem
 Amber Docters-van Leeuwen
 Maya Fridman
 Larissa Groeneveld
 Katharina Gross
 Stjepan Hauser
 Jeroen den Herder
 Gregor Horsch
 Monika Leskovar
 Pepijn Meeuws
 Antonio Meneses
 Ivan Monighetti
 Daniel Müller-Schott
 Jan Bastiaan Neven
 Jelena Očić
 Jonas Pap
 Aurélien Pascal
 Jérôme Pernoo
 Bruno Philippe
 Raphaël Pidoux
 Ella van Poucke
 Jean-Guihen Queyras
 Jonathan Roozeman
 Timora Rosler
 Martti Rousi
 Alexander Rudin
 Maximiliano Segura Sánchez
 Kian Soltani
 Anton Mecht Spronk
 Julian Steckel
 Luka Šulić
 Torleif Thedéen
 Geneviève Verhage
 Emile Visser
 Maarten Vos
 Michiel Weidner
 Alisa Weilerstein
 Pieter Wispelwey

Andere musici
 Lucie Chartin
 Agustin Diassera
 Jérôme Ducros
 Hans Eijsackers
 José Gallardo
 Paolo Giacometti
 Astrid Haring
 Maarten den Hengst
 Daniël Kramer
 Leonor Leal
 Ere Lievonen
 Efrén López
 Claudio Martínez Mehner
 Claron McFadden
 Szymon Marciniak
 Joey Marijs
 Rocío Márquez
 Henk Neven
 Saeko Oguma
 Maarten Ornstein
 Rosanne Philippens
 Jan-Paul Roozeman
 Drew Santini
 Bram van Sambeek
 Shunske Sato
 Emmy Storms
 Fedor Teunisse
 Candida Thompson
 Derya Türkan
 Jeannine Valeriano
 Noriko Yabe

Dirigenten
 Nuno Coelho
 Nicholas Collon
 Judith Kubitz
 Kenneth Montgomery
 Olli Mustonen
 Daniel Reuss
 Ed Spanjaard
 Joshua Weilerstein

Regisseurs
 Sjaron Minailo
 Dagmar Slagmolen
 Jochem Stavenuiter

Componisten wereldpremières
 Joël Bons
 Brendan Faegre
 Oene van Geel
 Galina Grigorjeva
 Pete Harden
 Guus Janssen
 Hilary Jeffery
 Jan Kuijken
 Chiel Meijering
 Genevieve Murphy
 Mayke Nas
 Martijn Padding
 Rob Zuidam

Orkesten en ensembles
 Amsterdam Sinfonietta
 Atlas Ensemble
 Artvark Saxophone Quartet
 BartolomeyBittmann
 Biënnale Cello Band
 Cappella Amsterdam
 Cello8ctet Amsterdam
 Die 12 Cellisten der Berliner Philharmoniker
 Nederlands Philharmonisch Orkest
 Orkest van de 18^e Eeuw
 Orkest van het Conservatorium van Amsterdam
 Ragazze Quartet
 Residentie Orkest
 Rotterdams Philharmonisch Orkest
 Score Collective
 Slagwerk Den Haag
 2CELLOS
 Zapp4

do 20

vr 21

za 22

zo 23

ma 24

di 25

wo 26

Eerste ronde
10.00 - ca. 15.00 uur
Grote Zaal

Eerste ronde (vervolg)
10.00 - 11.40 uur Grote Zaal

Cello&Co
11.00 uur
Kleine Zaal

Cello&Co
12.30 uur
Kleine Zaal

Bekendmaking deelnemers
Tweede ronde 13.30 uur
Foyerdeck 1

Masterclass
Torleif Thedéen
Antonio Meneses
14.00-16.00 uur
Bimhuis en Kleine Zaal

Hello Cello Orkest
16.15 uur Grote Zaal

Opening
19.30 uur Entreehal

Fringe
19.00 uur Kleine Zaal

The Acting Cello
première
Instant Happiness
Via Berlin &
Cello8ctet Amsterdam
20.15 uur Grote Zaal

Openingsconcert
20.15 uur Grote Zaal

Fantasia para Violonchelo
y Flamenco
20.15 uur Grote zaal

Cello Lounge
22.45 uur Zouthaven
Karel Bredenhorst

Cello Lounge
22.45 uur Zouthaven
Harald Austbo

Late Cello Night
BartolomeyBittmann
23.30 uur Bimhuis

Late Cello Night
2CELLOS Unplugged
24.00 uur Grote zaal

Bach&Breakfast
Torleif Thedéen
09.30 uur Grote Zaal

Masterclass
Ivan Monighetti
Martti Rousi
10.15-12.15 uur
Bimhuis en Kleine Zaal

De Vergelijking:
Cellobouwers
12.30 uur Bimhuis

Eight Lines
14.15 uur Grote Zaal

Take Five
Dolce Far Niente
17.00 uur Grote Zaal

Fringe
19.00 uur Kleine Zaal

Orkest van de 18e Eeuw
20.15 uur Grote Zaal

Cello Lounge
22.45 uur Zouthaven
Red Limo String Quartet

Bach&Breakfast
Ivan Monighetti
09.30 uur Grote Zaal

Masterclass
Jérôme Pernoo
Gregor Horsch
10.15-12.15 uur
Bimhuis en Kleine Zaal

Lunchconcert
12.30 uur Bimhuis

Kreutzer Sonata
14.15 uur Grote Zaal

Take Five
De Meester en
Margarita
17.00 uur Grote Zaal

Fringe
19.00 uur Kleine Zaal

Amsterdam Sinfonietta
durft!
20.15 uur Grote Zaal

Cello Lounge XL
22.45 uur Entreehal
Jörg Brinkmann

Bach&Breakfast
Daniel Müller-Schott
09.30 uur Grote Zaal

Tweede ronde
10.30-12.45 uur Grote Zaal

Tweede ronde (vervolg)
13.30-15.45 uur Grote Zaal

Bekendmaking Finalisten
16.30 uur
Foyerdeck 1

Take Five
Zapp4&Jérôme Pernoo
17.00 uur Grote Zaal

Fringe
19.00 uur Kleine Zaal

Hemels Vuur
20.15 uur Grote Zaal

Cello Lounge XL
22.45 uur Entreehal
Maarten Vos

Masterclass
Pieter Wispelwey
Raphaël Pidoux
10.15-12.15 uur
Bimhuis en Kleine Zaal

Lunchconcert
12.30 uur Bimhuis

Kronberg Academy
presents
Cellists play cellists
14.15 uur Grote Zaal

Take Five
Queyras, Amy, Spronk &
Janssen
17.00 uur Grote Zaal

Fringe
19.00 uur Kleine Zaal

Soirée Brahms
20.15 uur Grote Zaal

Cello Lounge XL
22.45 uur Entreehal
Katharina Gross

Bent u enthousiast
over de Cello Biënnale Amsterdam
en vindt u dat dit evenement
eigenlijk niet meer is weg te denken?
Word dan vriend.

Het creëren van een 10 dagen durend
cellofeest, kansen bieden aan jong talent,
de presentatie van concerten door
internationale meesters, het kan, als u ons helpt.
Elke bijdrage is zeer welkom.

Wilt u de Biënnale zekerheid bieden voor de toekomst?
Overweegt u dan een meerjarige bijdrage. In dat geval
is uw gift ook volledig aftrekbaar van de belasting.

De Casalskring, genoemd naar de grote
cellist Pablo Casals, is de groep van
vrienden die onderdelen van de Cello
Biënnale adopteren met een periodieke
gift van € 1000 of meer per jaar.

Wilt u meer weten over de verschillende
mogelijkheden en wat die voor u kunnen
betekenen, neem dan contact op met
zakelijk directeur Johan Dorrestein
(johan.dorrestein@cellobiennale.nl)
of kijk op cellobiennale.nl/enthousiast

programmaoverzicht

do 27

Bach&Breakfast

Alisa Weilerstein
09.30 uur Grote Zaal

Masterclass

Anner Bijlsma
Daniel Müller-Schott
10.15-12.15 uur
Bimhuis en Kleine Zaal

Lunchconcert

12.30 uur Bimhuis

Pidoux&Pernoo

14.15 uur Grote Zaal

Take Five

One Page Composition Project

17.00 uur Bimhuis

Inleiding

19.30 uur Kleine Zaal

Rotterdams

Philharmonisch Orkest
20.15 uur Grote Zaal

Cello Lounge XL

22.45 uur Zouthaven
Amber Docters van Leeuwen

vr 28

Bach&Breakfast

Gregor Horsch
09.30 uur Grote Zaal

Masterclass

Nicolas Altstaedt
Jelena Očić
10.15-12.15 uur
Bimhuis en Kleine Zaal

Lunchconcert

12.30 uur Bimhuis

Russen

14.15 uur Grote Zaal

De Vergelijking: stokken

16.00 uur Kleine Zaal

Nomaden

17.30 uur Grote Zaal

Fringe

19.00 uur Kleine Zaal

Finale

20.15 uur Grote Zaal

ca 23.00 uur Prijsuitreiking

Late Cello Night

POE: The Tell-Tale Heart

24.00 uur Bimhuis

za 29

Bach&Breakfast

Julian Steckel
09.30 uur Grote Zaal

Masterclass

Jean-Guihen Queyras
Julian Steckel
10.15-12.15 uur
Bimhuis en Kleine Zaal

De Suleika's

14.00 uur Bimhuis

Residentie Orkest

14.00 uur Grote Zaal

Die 12 Cellisten der Berliner Philharmoniker

16.30 uur Grote Zaal

Fringe

19.00 uur Kleine Zaal

Cello Coupé

21.00 uur Grote Zaal

De Zesde Cello Biënnale Amsterdam alweer!

Tien jaar geleden, in 2006 was daar ineens de eerste Cello Biënnale, direct al negen dagen lang. Sindsdien is het festival uitgegroeid tot één van de grootste en spannendste festivals van Nederland. Vanaf het allereerste begin wist een groot publiek het Muziekgebouw te vinden, nieuwsgierig naar de ongewone en overvloedige programmering.

Nog niet eerder werden de zes solosuites van Bach 's morgens vroeg uitgevoerd, vanaf 2010 inclusief een vers geperst sapje, een warm croissantje en een cappuccino. Iedere dag zijn er masterclasses door solisten uit de hele wereld en dan doorlopend concerten, soms tot 1 uur 's nachts! Waar vind je concerten met twee of drie en soms nog meer vermaarde solisten in één programma? En niet alleen met het 'standaard-repertoire' maar ook met veel nieuwe en zelden gehoorde stukken. De Biënnale-bezoeker houdt wel van avontuur!

Deze Biënnale is er weer veel nieuws met ondermeer 14 wereldpremières en vijf nieuwe muziektheaterproducties in het kader van The Acting Cello.

Het Nationaal Cello Concours zorgt voor extra spanning en tegelijkertijd horen we wat er in Nederland aan cellotalent rondloopt. De buitenlandse talenten zijn zorgvuldig 'gespot' en horen we bijvoorbeeld in het concert van de befaamde Kronberg Academy met jonge solisten uit verschillende Europese landen.

Solisten, publiek en de organisatie zelf zijn onverminderd gelukkig met de zeldzaam 'relaxte' sfeer (cellisten houden niet van dikdoenerigheid) en waarom zou dat deze Biënnale anders zijn?!

Maarten Mostert artistiek directeur

Johan Dorrestein zakelijk directeur

Inhoud

4	The Acting Cello
	Achtergrondartikelen
6	De musicus als performer - Over het muziektheater van Dagmar Slagmolen
12	Manuscripten branden niet - Censuur in Sovjetkunst
18	'Ik wil gewoon dat instrument horen' - Vijf Nederlands componisten schrijven zes nieuwe cello werken
26	De Servais - Fragment uit het verhaal van Jan Brokken in de bundel <i>Vier variaties voor cello</i>
30	'Over groove kun je niet praten, je voelt het of je voelt het niet' BartolomeyBittmann rockt
35	Ensemble in Residence: Biënnale Cello Band + Slagwerk Den Haag
36	One Page Composition Project
38	Haal het maximale uit de Biënnale
42	Cello Lounge XL
44	Students around the World
45	Anner Bijlsma Award
46	Nationaal Cello Concours
	Programma's en toelichtingen
49	donderdag 20 oktober
50	vrijdag 21 oktober
54	zaterdag 22 oktober
58	zondag 23 oktober
66	maandag 24 oktober
72	dinsdag 25 oktober
76	woensdag 26 oktober
82	donderdag 27 oktober
88	vrijdag 28 oktober
94	zaterdag 29 oktober
	Biografieën
100	cellisten
108	andere musici
115	dirigenten en regisseurs
118	componisten premières
121	orkesten en ensembles
126	deelnemers Nationaal Cello Concours
	Informatie
141	Bereikbaarheid, eten & drinken
142	De Cello Biënnale Amsterdam dankt
143	Organisatie

The Acting Cello

Nieuwe muziektheaterproducties rondom de cello en de cellist

De rode draad van de Cello Biennale is *The Acting Cello*, de cello als acteur. *The Acting Cello* start op donderdag 20 oktober met de première van *Instant Happiness*, de nieuwe muziektheatervoorstelling van theatermaakster Dagmar Slagmolen (Via Berlin) en Cello8ctet Amsterdam met muziek van de Belgische theatercomponist Jan Kuijken.

Vijf nieuwe producties

De Cello Biennale 2016 presenteert vijf nieuwe muziektheaterproducties die tot stand zijn gekomen in samenwerking met musici, theatermakers, componisten en ensembles. Een speciale band is er met de jonge theatermaakster, actrice en celliste Dagmar Slagmolen. Zij neemt twee nieuwe producties voor haar rekening. Zie ook het artikel op pagina 6.

In titels als *De Meester en Margarita*, *Nomaden*, *Instant Happiness*, *POE: The Tell-Tale Heart* en de kindervoorstelling *Cello&Co* maakt de cello spannende verbindingen met tekst, beweging en beeld. Daarnaast is er een aantal muziekprogramma's met een theateraccent. Al deze programma's zijn in de programmering gemarkeerd met het theater-icoontje.

Muziektheater op de Cello Biennale

Nieuw muziektheater en het creëren van concertprogramma's met een theateraccent zijn alom aanwezig in de podiumkunsten en

maken een grote ontwikkeling door. Voor een muziekfestival dat niet alleen de 'state of the art' wil laten zien maar ook een voortrekkersrol wil vervullen, zijn zowel het tonen als het initiëren van nieuw muziektheater een must.

De combinatie van (klassieke) muziek met verschillende kunstvormen als theater, film, dans, literatuur en beeldende kunst is niet nieuw. Al tijden experimenteren componisten, choreografen, toneelschrijvers, dichters, musici, acteurs, regisseurs, filmers, videokunstenaars en beeldende kunstenaars met de vermenging van genres en disciplines om voorstellingen te maken die dan vervolgens ook niet meer zo gemakkelijk in het hokje 'concert' of 'voorstelling' passen. De term muziektheater is nog het meest toepasselijk. Soms bereikt een productie een vorm van totaaltheater, soms wordt alleen een theateraccent gegeven met belichting. Duidelijk is in elk geval dat met de term 'muziektheater' tegenwoordig een veel groter creatief terrein wordt bedoeld dan alleen opera, ballet of musical.

20 oktober

Instant Happiness

Nieuw muziektheater van Via Berlin en Cello8ctet Amsterdam

22 oktober

Cello&Co

Nieuwe muziekvoorstelling voor de jongste Biennalebezoekers

24 oktober

De Meester en Margarita

Nieuw muziektheater geïnspireerd op het meesterwerk van Boelgakov

28 oktober

Nomaden

Klankmozaïek voor solocellist en 19 muzikale nomaden

28 oktober

POE: The Tell-Tale Heart

Nachtverhaal van Edgar Allan Poe

Inspiratie

De Cello Biennale wil met het initiëren en tonen van nieuw muziektheater een bijzondere dimensie toevoegen aan de festivalprogrammering maar ook jonge cellisten die aan het begin van hun carrière staan, inspireren. Want naast het op een zo mooi mogelijke manier uitvoeren van het cellorepertoire is er nog heel veel meer mogelijk, zoals het uitvinden van je eigen vorm van muziektheater.

Op het Conservatorium van Amsterdam bestaat al een dergelijk specialisme. In het Creative Performance Lab kunnen masterstudenten nieuwe vormen van muziektheater ontwikkelen waarbij ze worden gecoacht door talentvolle en succesvolle muziektheatermakers zoals Dagmar Slagmolen. Tijdens deze Cello Biennale is de nieuwe productie *De Meester en Margarita*, daar een proeve van.

Over het
muziektheater
van Dagmar Slagmolen

De musicus als performer

door Cecile Brommer

Speciale gast van deze Cello Biënnale is regisseur, actrice en celliste Dagmar Slagmolen. In de afgelopen jaren heeft zij een eigen richting gegeven aan het hedendaagse muziektheater door met kennis van muziek en van theater een betekenisvolle symbiose te vinden. Haar signatuur is op de Biënnale te zien in 'Instant Happiness', een samenwerking tussen haar eigen gezelschap Via Berlin en Cello8ctet Amsterdam en in 'De Meester en Margarita', een voorstelling van twee solocellisten en masterstudenten van het Creative Performance Lab (Conservatorium van Amsterdam).

Cellostorm

Het muziektheater dat Dagmar Slagmolen sinds 2008 heeft ontwikkeld, aanvankelijk onder de vleugels van Orkater, daarna met haar eigen gezelschap Via Berlin, begint bij de muziek. Niet gezongen zoals bij opera of musical, niet als illustratie bij een handeling of als emotieversterker zoals vaak bij theatervoorstellingen, maar als middel om betekenisvol theater te maken. De muziek is, ondersteund door tekst, geluid, choreografie en scenografie, de belangrijkste verteller. Dagmar: 'Muziek is in mijn voorstellingen de hoofdverteller en de stuwende kracht achter het verhaal. Ik kijk heel kritisch naar de verhouding tussen muziek, tekst en andere scenische middelen. Wanneer de muziek het verhaal kan vertellen, worden teksten geschrapt.' Waarom die nadruk op muziek als basis? 'Omdat in al onze communicatie tekst een sleutelpositie bekleedt, moet je bij de muziek beginnen als je tekst en muziek gelijkwaardig wil laten zijn.'

Cellostorm

‘Muziek is in mijn voorstellingen de hoofdverteller en de stuwende kracht achter het verhaal.’

Dagmar Slagmolen

Dead End

En niet alleen de muziek, ook de musici zelf met hun fysieke aanwezigheid dragen bij aan de dramaturgie. De musici zijn uitvoerders en performers; hun presentie op het toneel is even belangrijk als hun representatie van de muziek. De behoefte om zo te werken, begint bij een eenvoudig inzicht: ‘Je luistert niet alleen, je kijkt ook naar live uitgevoerde muziek. Een goede performance versterkt dan de betekenis van muziek’. Maar waarom zijn juist muziek en musici zo belangrijk om het verhaal te vertellen en moet de tekst als betekenisdrager onder de duim worden gehouden?

‘Muziek nodigt toeschouwers uit om persoonlijke associaties en herinneringen te combineren met wat ze zien en horen. En precies daarin schuilt de kracht van haar werk,’ stelt componist Jan Pieter Koch, die momenteel een voorstelling met Dagmar Slagmolen ontwikkelt over de schilder Oskar Kokoschka. ‘Dagmar is een muzikale verhalenverteller die met muziek vaak iets toevoegt wat niet in woorden is te vatten. Dit zag ik ook weer in haar lunchpauzevoorstelling ‘Ooit’. Zonder tekst wordt het nog raadselachtiger en voor velerlei uitleg vatbaar, zoals bij *Cellostorm*.’

De kindervoorstelling *Cellostorm*, een samenwerking tussen Cello8ctet Amsterdam en Dagmar Slagmolen uit 2012 (genomineerd voor zowel de YAMA als de YEAH award), was volledig zonder tekst. De cellisten speelden uit het hoofd, waardoor ze vrij konden rondlopen. Dat opende mogelijkheden om hun cello's niet alleen als instrument maar ook als rekwisiet te gebruiken. Ondersteund door geluiden, choreografie en

scenografie vertelden de acht cellisten het verhaal van een vogel die de wereld overvliegt en allerlei dieren ontmoet, op zoek naar vriendschap. Met de cello aan de schouder geklemd trippelen ze rond over het podium, vaak nog doorspelend en af en toe ergens neerstrijkend waardoor wat complexere stukken konden klinken. Bewegen en musiceren (muziek van onder andere Franz Schubert, Alberto Ginastera, Philip Glass en John Adams) deden ze in groepsformatie, in duetten of solo; staand, hurkend of zittend, of sensueel met zijn tweeën samen één cello bespelend.

Botsing tussen individu en systeem

Het grote aandeel van muziek geeft weliswaar veel ruimte om eigen associaties te vinden, maar Dagmar Slagmolen heeft wel degelijk een politieke agenda. Ze wil universele, grote thema's aansnijden. Ze zet het individu centraal dat klem komt te zitten in grote kwesties als oorlog, ongelijkheid en migratie.

De oorlogstrilogie die ze met *Via Berlin* voor Oerol maakte (bekroond met de Charlotte Köhler Prijs), toonde personages - gewone mensen zoals u en ik - die alles wat vertrouwd lijkt, verliezen, waarna slechts een onveilige, verbrokkelde werkelijkheid overblijft.

In *Vanaf nu heet je Pjotr* (2011) komt een joodse vrouw in een naaiatelier terecht waarin zij kleding van oorlogsslachtoffers klaarmaakt voor hergebruik. Zij heeft afscheid moeten nemen van haar dochter, gedwongen door de oorlog. Verkleed als jongetje, ‘Pjotr’ genaamd, hoopt de moeder dat het meisje overleeft. En zo heeft

elk van de naaisters haar trauma. Hun verhalen komen als indringende waanbeelden tot leven dankzij de muziek, aangevuld met teksten.

In *Instant Happiness*, dat op de Cello Biënnale te zien zal zijn, willen de makers ons confronteren met het door kapitalisme aangewakkerde, radeloze begeren en de verwoesting die hiervan het gevolg is, verwoesting van natuur en van (Aziatische) mensenlevens. ‘We zijn meer en meer verstrikt geraakt in deze zelfontworpen industrie. We hebben de macht over onze driften overgedragen aan de markt’ betoogt Dagmar.

Traditie en experiment

Met haar aanpak sluit ze aan bij een hedendaagse stroming in de muziekcultuur die de tradities in de opvoeringspraktijk bevaagt. Jan Pieter Koch: ‘In haar voorstellingen krijgt de klassieke muziek, ook omdat er vaak uit het hoofd wordt gespeeld, iets lichts, iets entertainends - of is dat vloeken in de kerk? -, iets waar grote behoefte aan is in de klassieke muziek. Iets dat de muziek bevrijdt van zijn ‘serieuze’ en oubollige aureool.’ Deze stroming probeert een antwoord te formuleren op een werkelijkheid waarin ervaring en interactie de norm zijn, zoals componist Micha Hamel stelt in *Speelruimte voor klassieke muziek in de 21e eeuw* (2016). Communicatie is daarin belangrijker dan interpretatie en ‘het concept van originaliteit dat in de afgelopen twee eeuwen de boventoon voerde’.

De voedingsbodem voor dit soort muziektheater ontstond in Nederland in de jaren 1970 met de opkomst van de ensemblecultuur (alle muziek die niet thuishoorde op het traditionele pluche van symfonieorkest en operahuis). In die cultuur werden radicale experimenten toegepast. Zoals pianist Misha Mengelberg, componist Louis Andriessen en rietblazer Willem Breuker die samenwerkten met toneelregisseurs als Lodewijk de Boer en Leonard Frank en musici lieten acteren, op locatie gingen spelen en zich manifesteerden bij maatschappelijke protesten.

In de theatersector gebeurde iets vergelijkbaars. Allerlei kleinere groepen braken met de traditie van de grote gezelschappen. Het Werkteater was toonaangevend: het gezelschap koos voor een collectieve werkvorm en speelde voorstellingen over controversiële onderwerpen als criminaliteit, ziekte en gekte, op de bijbehorende locaties. Afgestudeerden van kunstacademies richtten Hauser Orkater op die in een losse structuur een mix bracht van theater, mime, acrobatiek, vormgeving en popmuziek. Theatergroep Hollandia van regisseur Johan Simons en slagwerker Paul Koek bracht klassieke tragedies op locaties in de polder en in een originele, muzikale toonzetting. Teksten werden als *sprechgesang* gedeclameerd in vochtige, galmende autosloperijen, verlaten blauwselfabrieken en tuinderkassen.

Dagmar Slagmolen is schatplichtig aan deze baanbrekers. Ze experimenteert, maar grijpt ook terug op de kunst van de klassieken, met tragische personages die een dramatische

Masote's Dream

Vanaf nu heet je Pjotr

ontwikkeling doormaken en met klassieke muziek als basis. Voor elke voorstelling creëert ze een nieuw verhaal met een mix van zelf geschreven teksten en composities maar ze begint bij de klassieke muziek. 'Want met klassieke muziek, van de Barok tot de 21e eeuw, sluit ik aan bij een gedeeld muzikaal geheugen. Als de keuze daarvoor is gemaakt, vraag ik een componist om een aanvullend antwoord of commentaar te schrijven op de thematiek van de voorstelling. Bovenop die klassieke grondtoon stapel ik nieuw gecomponeerd werk, teksten, scenografie en choreografie.'

Balanceren met de disciplines

Om volstrekte gelijkwaardigheid tussen de disciplines te bereiken, peilt Dagmar Slagmolen gedurende het repetitieproces continu de interactie tussen tekst, spel, muziek en vormgeving. Hierbij werkt ze nauw samen met violiste Rosa Arnold (primarius van het Ragazze Quartet) met wie zij Via Berlin heeft opgericht. Dagmar: 'Ik noteer hoe de disciplines op elkaar reageren, waar ze de vertelling van elkaar overnemen of waar ze elkaar aanvullen. Musici vraag ik om een beeld naast een klank te zetten, om al musicerend te acteren en om vanuit de inhoud en psychologie te denken. Acteurs vraag ik om met hun oren te spelen, om te luisteren naar hun speelomgeving en op timing te werken.'

De nieuw geschreven teksten, zoals ook in de bewerking van het boek 'De Meester en Margarita', worden gefilterd tot hun essentie en bevatten een grote mate van muzikaliteit (in klank, ritme, herhalingen), zodat zij nauw aansluiten bij

de muziek. Logica en oorzaak/gevolgconstructies hebben niet altijd de overhand; elementen als ritme, dynamiek, herhaling en contrapunt bepalen evengoed de dramatische structuur.

De vormgeving - meestal van Dieweke van Reij - is dan nog een aanvullende component waarmee rekening moet worden gehouden. Materialen uit het decor blijken instrumenten te kunnen zijn. Repertoire van Schubert, Riley, Dvořák en Adams wordt afgewisseld met bijvoorbeeld de klanken van een wasbord en een rioolpijp, of bestek dat op serviesgoed tikt. In *Vanaf nu heet je Pjotr* volgen violen, cello's, een klarinet en melodica's het aanzwellend ritme van de ratelende naaimachines. Ook het knippen met de scharen, het afscheuren van de naamstickers en andere klinkende handelingen zorgen voor muziek.

Tenslotte speelt ook de locatie zelf een rol. Als een voorstelling een nieuwe locatie krijgt, is dat dus een hele toer, zo vertelt Dagmar, maar ook een uitdaging met positieve effecten. *Instant Happiness* gaat op Oerol als locatievoorstelling en wordt daarna voor de Cello Biënnale getransformeerd tot een voorstelling voor het theater. Is een handeling op een zandvlakte vooral energie en richting, in een theater is zij vooral vorm en esthetiek. De theaterzaal kadert immers onmiddellijk alles wat daarbinnen gebeurt als kunst, alleen al door de positie van de toeschouwers die vanaf een tribune het geheel overzien. Ook legt een binnenruimte meer nadruk op de intieme vertelling. Dagmar: 'Het aanpassen aan de nieuwe speelplek maakt spelers sterk

vormbewust, zowel wat betreft de verhalende kracht van hun bewegingen als de kleur en resonantie van hun stemgeluid. Details worden veel belangrijker en de ademhaling van het publiek moet je meenemen in je spel.'

Overdracht

Theater maken is voor veel musici nieuw en 'educatie' is dan ook een natuurlijk aspect geworden van het werk van Via Berlin. Dagmar Slagmolen wil haar kennis en ervaring overdragen aan anderen. Zo liet zij Zuid-Afrikaanse musici, acteurs, artistiek medewerkers én toeschouwers kennismaken met haar vorm van muziektheater in 'Masote's Dream' (2015), een coproductie van Orkater met het Zuid-Afrikaanse Pacofs. De voorstelling - die nog altijd door Zuid-Afrika tourt en onlangs is genomineerd voor de Naledi Theatre Awards - vertelt het tragische verhaal van de zwarte violist en dirigent Mike Masote, die door het apartheidsregime op alle mogelijke manieren werd gedwarsboomd in het vervullen van zijn droom.

'Hoe kan het kwaad zo aanlokkelijk zijn dat het bijna mooi lijkt?'

De Meester en Margarita

De productie *De meester en Margarita* maakt Dagmar Slagmolen samen met het Creative Performance Lab. In het Creative Performance Lab experimenteren masterstudenten van het Conservatorium van Amsterdam met verbindingen van muziek, tekst, beeld en beweging om zo tot nieuw muziektheater te komen. Met een maker als Dagmar Slagmolen samen een productie maken als *De meester en Margarita* is voor hen als een masterclass van een groot musicus. In *De meester en Margarita* hebben de jonge Russische celliste Maya Fridman en de Oostenrijks-Iraanse cellist Kian Soltani de rollen van Margarita en de Duivel.

De schoonheid van het kwaad

In haar bewerking van het boek van Michail Boelgakov (geschreven tussen 1928 en 1940) stelt Dagmar Slagmolen de vraag: 'Hoe kan het kwaad zo aanlokkelijk zijn dat het bijna mooi lijkt?' Het boek is een absurde uitvergroting van de

extreme dictatoriale (Stalinistische) onderdrukking en het opgelegde atheïsme in de Sovjet Unie.

Leidend bij de keuze voor de muziek van de voorstelling is de existentiële spanning die de Russische politieke realiteit oproept (lees ook het artikel van Saskia Törnqvist op pagina 12). Celliste Maya Fridman vertegenwoordigt als Margarita waarden als vrouwelijkheid, reinheid en schoonheid die ze met haar muzikale vertolking en haar performance beschermt en onaanraakbaar probeert te maken. Maar zij wakkert hierdoor nog meer de begeerte aan van de duivel, gespeeld door cellist Kian Soltani, die verleidt en bedriegt, manipuleert en fascineert, die het kwaad laat triomferen en daarmee een hele andere kant van het instrument en zijn bespeler laat zien.

Voor deze voorstelling mag Dagmar Slagmolen een greep doen uit de Russische filmbibliotheek van het Eye Filmmuseum, waar zij uit historische en artistieke bronnen beelden zoekt die het grote, universele thema van het kwaad een concrete

dimensie geven. Het filmisch decor, de muziek, de choreografie van de musici en de teksten van Boelgakov gaan ons verleiden niet alleen het kwaad aantrekkelijk te vinden, maar ook deze vorm van muziektheater.

do 20 okt 20.15 uur:

Instant Happiness

za 22 okt 11.00 en 12.30 uur:

Cello&Co (Kleutervoorstelling)

ma 24 okt 17.00 uur:

De Meester en Margarita

vr 28 okt 17.30 uur:

Nomaden

vr 28 okt 24.00 uur:

POE: The Tell-Tale Heart

za 29 okt 14.00 uur:

De Suleika's en het Mysterie van de Gevoelige Snaar (Familievoorstelling)

za 29 okt. 21.00 uur:

Cello Coupé

Manuscripten branden niet

Deze Biënnale biedt plaats aan de nieuwe muziektheatervoorstelling *De Meester en Margarita* met muziek van diverse Russen, waaronder Dmitri Sjostakovitsj. Terwijl hij in de Stalinistische jaren dertig zware Sovjetkritiek moest incasseren, werkte de schrijver Michail Boelgakov in het diepste geheim aan zijn roman *De Meester en Margarita*, een vileine zedenschets van de corrupte kunstkliek van Moskou. Het manuscript overleefde een brand en ingrijpende censuur.

door Saskia Törnqvist

Kan er in een muziekstuk worden gecensureerd? In deze tijd en op deze plaats lijkt deze vraag niet erg relevant, maar vorige eeuw was dat nog anders. Reizen we oostwaarts, zo'n tachtig jaar

Michail Boelgakov

terug in de tijd, dan belanden we midden in de Stalinistische Sovjet-Unie waar staatscensuur de samenleving in een ijzeren greep hield en waar talloze kunstenaars zuchtten en zwichtten onder het opgelegde juk van het socialistisch realisme.

Die staatscensuur was er niet van de ene op de andere dag gekomen; in de postrevolutionaire jaren twintig waaide er nog een gematigde wind, mogelijk gemaakt door de Nieuwe Economische Politiek, die een kleinschalige vrije markteconomie tolereerde. Parallel hieraan was er ruimte voor experimenten op het artistieke vlak. Anatol Loenatsjarski, volkscommissaris voor cultuur en educatie - en liefhebber van Proust, Nietzsche en Poesjkin - was van mening dat de revolutie zich ook diende te voltrekken binnen de kunsten. Zo kwam het dat beeldend kunstenaar Kazimir Malevitsj zijn theorieën over het suprematisme kon lanceren, dichter Vladimir Majakovski alledaagse voorvallen transformeerde tot futuristische poëzie, cineast Sergej Eisenstein de werkelijkheid een extra dimensie gaf met zijn baanbrekende filmmontagetechniek, regisseur Vsevolod Meyerhold de voorman werd van het

Onvergetelijk is de passage waarin Margarita zich laat transformeren tot een heks en de appartementen van de door haar gehate literaire critici kort en klein slaat.

Drie trawanten van de duivel smeden snode plannen hoe ze de stad Moskou onveilig zullen maken.

Illustratie: Jamie Whyte

constructivistisch theater en de jonge Dimitri Sjostakovitsj zich een *angry young man* toonde in zijn polyritmische *Tweede Symfonie* en zijn absurdistische opera *De Neus*.

Er was, kortom, relatief veel mogelijk in die jaren twintig, zolang kunstenaars maar bereid waren om in hun experimentele vormen impliciet, maar nog liever expliciet de communistische heilsboodschap te verpakken. Dit eisenpakket veranderde drastisch na 1928, toen het eerste Vijfjarenplan een definitief einde maakte aan de N.E.P. en Stalin zijn dictatoriale macht met verve begon uit te venten. Kunst, zo heette het vanaf toen, moest de blijde Sovjet-boodschap in voor iedereen begrijpelijke vormen, zinnen en klanken vertolken. Loenatsjarski werd weggepromoveerd naar Spanje, Malevitsj ging op de survivaltoer als figuratief schilder, Majakovski, teleurgesteld in de revolutionaire ideologie, pleegde in 1930 zelfmoord, Eisenstein werd beurtelings spreekbuis en kop van jut van de cultuurpolitiek, Meyerhold werd in 1940 gearresteerd en vermoord vanwege zijn 'formalistische, decadente kunst' en voegde zich daarmee in een explosief uitdijende groep slachtoffers van de dictatuur. En Sjostakovitsj? Die overleefde de Stalinistische paranoia van de jaren dertig, al betaalde hij er als mens en kunstenaar een absurd hoge prijs voor.

Feit en fictie in de Sjostakovitsj-literatuur

*Eind jaren dertig staat een jonge man – aanstormende componist, toegewijde huisvader – met een ingepakt koffertje naast de lift van een flatgebouw in Leningrad. Hij wacht er de hele nacht, nachtenlang, in de overtuiging dat hij opgepakt zal worden en afgevoerd naar het Grote Huis. Geen enkele beroemdheid die hij in de afgelopen tien jaar heeft ontmoet, kan hem helpen. En weinig mensen die naar het Grote Huis worden afgevoerd, komen ooit terug – zo meldt de flaptekst van de in 2016 verschenen roman *Het tumult van de tijd* van de Britse auteur Julian Barnes¹.*

De man bij die lift is Dimitri Sjostakovitsj in het jaar 1936, kort nadat zijn opera *Lady Macbeth van Mtsensk* door de Pravda wegens 'formalisme en grof naturalisme' aan de schandpaal was genageld in het hoofdartikel *Chaos in plaats van muziek*. Stond Sjostakovitsj werkelijk iedere nacht naast die lift in afwachting van de doodseskaders? Barnes vond het in elk geval een sterk en geloofwaardig beeld en baseerde zich ervoor op verschillende verhalen, zoals van violist David Oistrach, die toentertijd in een flat woonde waar gedurende een periode iedere nacht bewoners werden afgevoerd. Oistrach bleef gespaard, maar de angst bleef levenslang verankerd in zijn systeem. Feit is dat Sjostakovitsj

in die gitzwarte periode terecht vreesde voor zijn eigen leven en dat van zijn naasten. Toch ontsprong hij de dodendans van arrestatie, kruisverhoor, showproces en executie dan wel deportatie. Waarom? Waarschijnlijk omdat hij simpelweg te hard nodig was als geniaal componist in de Sovjetheilstaat die hongerde naar modelkunstenaars. Samen met een handvol anderen, waaronder de dichteres Anna Achmatova, vormde Sjostakovitsj zowel het uithangbord als de achilleshiel van Stalins ijzeren regime. Barnes beschrijft het allemaal indringend en toont de lezer *en passant* de verste uithoeken van de hersenpan van de componist.

Wat voegt zo'n roman van Barnes toe aan de indrukwekkende biografieën die de afgelopen decennia over Sjostakovitsj zijn verschenen? Eigenlijk heel veel. Barnes checkte de harde feiten vooral bij de biografe Elizabeth Wilson, maar liet zich ook inspireren door het in 1979 in New York verschenen boek *Testimony* (Getuigenis) van Solomon Volkov, een 'autobiografie' waarin Sjostakovitsj in een reeks interviews zijn ware, gekwelde gezicht achter zijn Sovjetmasker zou tonen. Gezaghebbend is *Testimony* allang niet meer; nader onderzoek² heeft duidelijk bewezen dat Volkov zich baseerde op oudere artikelen en verhalen van derden. De weduwe Irina Sjostakovitsj, die ik in 2006 voor het Parool over dit onderwerp mocht interviewen³, vertelde onmogelijk met Volkov door één deur te kunnen. Nee, dan pakte Barnes het stukken slimmer aan: hij neemt openlijk de vrijheid door als romancier in de huid van de componist te duiken – een daad die in musicologische kringen je reinste blasfemie is – en prikkelt daarmee de gedachte dat fictie misschien wel dichterbij de werkelijkheid kan komen dan alle meetbare en tastbare feiten bij elkaar.

De Meester en Margarita

Een Sovjetauteur die feiten en fictie wist te vermengen tot een explosief geheel was Michail Boelgakov (1891-1940), aan wie Sjostakovitsj midden jaren dertig trouwens bijna was gekoppeld voor een nieuwe opera⁴. In de jaren dertig werkte Boelgakov naast zijn aanstelling aan het Moskouse Kunsttheater in het geheim aan zijn magnum opus, *De Meester en Margarita*, een duizelingwekkende roman die zich afspeelt in het Moskou van zijn tijd. Drie door elkaar geweven verhaallijnen vertellen respectievelijk over de stad Moskou die belaagd wordt door de duivel Woland en zijn trawanten, over de 'Meester', een schrijver die gebroken door de kunstcritiek in een gesticht belandt, en over de afgewezen roman van deze Meester met daarin een alternatieve versie van het proces tegen Christus, gevoerd door Pontius Pilatus.

Het Droste Cacao-effect van dit boek zit 'm in de persoon van de Meester, die niet alleen een alter ego is van de door Sovjet-censuur getergde Boelgakov. De Meester vertoont ook een duidelijke parallel met de door hem geschetste Christusfiguur, een vrijdenker binnen een totalitair systeem. De overeenkomst tussen Pilatus (die zijn handen in onschuld wast) en Stalin (die zijn maatschappelijke smetvrees door zijn onderdanen liet botvieren in showprocessen) spreekt boekdelen, maar dan wel met het saillante verschil dat Pilatus in Boelgakovs raamvertelling naderhand gekweld wordt door gewetensnood. Kom daar eens om, bij vадertje Stalin.

Het mag duidelijk zijn dat Boelgakov zijn vileine roman louter en alleen voor zijn eigen bureaulade schreef, bij wijze van heimelijk verzet en zelftherapie. Als een dolleman leefde hij zich uit in de passages over Woland en zijn handlangers, die de hele Moskouse kunstklek – die schaamteloos heult met het verrotte

¹ Julian Barnes - *The Noise of Time*, Jonathan Cape, London. Vertaling van Ronald Vlek bij uitgeverij Atlas.

² Laurel Fay 'Shostakovich vs. Volkov: whose testimony?' *The Russian Review*, oktober 1980.

³ 'Sjostakovitsj had geen keus', interview met Irina Sjostakovitsj – het Parool, 22 juni 2006

⁴ Krzysztof Meyer – Sjostakovitsj, Uitg. Atlas, blz 186.

Dmitry Shostakovich

regime en profiteert van corruptie – terroriseert met alle mogelijke vormen van zwarte magie. Onvergetelijk is de passage waarin Margarita, de onverschrokken muze van de Meester, zich laat transformeren tot een heks en de appartementen van de door haar gehate literaire critici kort en klein slaat. Sardonisch lachend vliegt zij door op haar bezemsteel om haar geliefde te bevrijden uit de psychiatrische kliniek en vervolgens het door hemzelf verbrande manuscript als een feniks uit zijn as te laten herrijzen.

‘Manuscripten branden niet’; zo luidt de gevleugelde uitspraak in de bijbehorende tekstpassage. Boelgakov schreef die zin geheel uit eigen ervaring; eerder verbrandde hij – wellicht uit angst – zijn eerste versie van het boek, maar toch nam hij opnieuw de pen ter hand, mede aangespoord door zijn vrouw. Het is vooral dankzij die moed dat hij zich een ware ‘Meester’ mocht noemen.

Pas in 1966/67 verscheen *De Meester en Margarita* voor het eerst in de Sovjet-Unie, zij het in een zwaar verminkte vorm. De staatscensoren waren minutieus aan het fileren geweest en hadden alle passages die refereerden aan bestaande personen of die zich satirisch-kritisch uitlieten over het Sovjet-gedachtegoed vakkundig weggeknipt. Maar ook ditmaal beleefde het manuscript een glorieuze *comeback*; al in 1967

dook het volledige, ongecensureerde manuscript op bij een uitgever in Turijn. Het grote feest van de rehabilitatie kon beginnen: nog in datzelfde jaar maakte slavist Marco Fondse een Nederlandse vertaling, met daarin alle voor censuur bedoelde passages gecursiveerd opgenomen. Niettemin constateert Fondse terecht in zijn nawoord dat de roman, ook in verknipte vorm, een tijdbom is. De censuur kon onmogelijk de angel uit het boek trekken, omdat het hele verhaal een ode is aan de alles overstijgende liefde en de onoverwinnelijke artistieke vrijheid.

Censuur in muziek

Wanneer we weer terugkeren naar de beginvraag, ‘kan er in een muziekstuk worden gecensureerd?’, dan rijst er meteen een probleem. Zowel Sovjetcritici als Sovjetcomponisten liepen daar tegenaan. Tal van componisten moesten toen maar gissen naar de aard van de kritiek die hen boven het hoofd kon hangen. Een atonale of seriële compositie was natuurlijk uit den boze, zoveel was iedereen wel duidelijk, maar alle muziek die zich afspeelde in het tonale veld was multi-interpretabel en dus ongrijpbaar. Een compositie in mineur? Die is te interpreteren als een schets van het prerevolutionaire Rusland, maar ook als een aanklacht tegen het Sovjetsysteem. Een sardonische mars-melodie,

Scene uit *De meester en Margarita* van Boelgakov: tijdens een heksensabbat ontvangt ‘De Meester’ van zijn geliefde Margarita het door hem verbrande manuscript in geheele staat.

Illustratie: Evgeniy Shtyrov

zoals in Sjostakovitsj’ *Zevende symfonie*? Misschien doelde hij op de nazitroepen, of trok hij misschien ook een lange neus naar Sovjetpropagandamuziek?

Muziek kon een valkuil of een vluchtweg zijn, al naar gelang de buitenmuzikale betekenis die eraan werd toegekend; Sjostakovitsj, Schnittke, Raskatov en veel andere Sovjetcomponisten wisten zich herhaaldelijk uit penibele situaties te redden dankzij de hoge abstractiegraad van hun kunstvorm. Critici hadden vaak het nakijken, al dachten ze nog zo vaak raak te schieten met aantijgingen als ‘formalisme’, ‘decadentie’ of ‘bourgeois-kunst’. Echt hout sneed de muziekkritiek op langere termijn zelden: er bestaat nu eenmaal niet zoiets als een ideologisch foute cadens, toonsoort, maatsoort of instrumentatie.

‘Gelukkig’, zou je kunnen denken, ‘liggen de tijden van muziekcensuur achter ons’. Helaas, was het maar zo. De werkelijkheid is nu nog harder. We reizen terug naar onze eigen tijd en bekijken op de site van de organisatie *Freemuse* om te weten hoe in diverse gebieden van het Midden-Oosten en Noord-Afrika de muzikale vlag erbij hangt. Het antwoord laat zich al raden; die vlag hangt vaak halfstok. Daar waar het

moslimfundamentalisme de toon zet, wordt er veel rigouzeuzer onder musici gesnoeid dan toentertijd het geval was in de Sovjet Unie, waar muziek tenminste nog werd gezien als een onmisbaar medium. Er zijn plaatsen waar musici van hun handen of zelfs hun leven worden beroofd, waar muziekinstrumenten in vlammen opgaan. Waarom? Omdat muziek *an sich* daar wordt beschouwd als een vorm van duivelskunst die met wortel en tak dient te worden uitgeroeid. De hoop moet gevestigd op de Meesters en Margarita’s van deze tijd, die ondanks alles blijven geloven dat liefde de terreur ontstijgt en dat de essentie van manuscripten en muziekinstrumenten nooit kan verbranden.

© Saskia Törnqvist

Alexander Raskatov:

zo 23 okt 17.00 uur: Dolce Far Niente

Michail Boelgakov:

ma 24 okt 17.00 uur: De Meester en Margarita

Alfred Schnittke:

vr 28 okt 14.15 uur: Russen

Dmitri Sjostakovitsj:

vr 28 okt 20.15 uur: Finale

za 29 okt 14.00 uur: Residentie Orkest

⁵ *Freemuse* – the world forum on music and censorship.

5 Nederlands componisten
schrijven 6 nieuwe cellowerken

‘Ik wil gewoon dat instrument horen’

Joël Bons

Voor de Nederlandse componisten Joël Bons, Guus Janssen, Chiel Meijering, Mayke Nas en Rob Zuidam wordt de Cello Biënnale deels thuiswedstrijd, deels ontdekkingsreis. Allemaal schreven ze als niet-cellisten nieuwe composities voor één tot twaalf cello's. Hoe vonden ze de weg naar het instrument?

door Bas van Putten

Geen van de vijf speelt zelf cello. Dat hebben ze gemeen met de meeste grote componisten die er in ensemble- of orkestverband niettemin aan de lopende band voor schreven. Maar nieuwe celloconcerten (Guus Janssen, Rob Zuidam, Joël Bons), muziek voor vier cellisten en nog wat (Mayke Nas) of voor de twaalf cellisten van de Berliner Philharmoniker (Chiel Meijering) vereisen wel iets meer dan kennis van speeltechnieken en compositorische routines. Ze vragen om een plaatsbepaling tegenover het instrument en zijn traditie.

Voor Mayke Nas was het vertrekpunt even overzichtelijk als gecompliceerd: beginnen op het nulpunt. Haar binding met de canon is niet sterk. ‘*Match* van Kagel heb ik als kind heel vroeg gezien in Korzo Den Haag. Vond het meteen geweldig, *Nomos Alpha* van Xenakis ook. En ik heb veel naar de cellosuites van Bach geluisterd. Maar waar veel cellisten van houden, dat zangerige, daar heb ik minder mee.’

Ze plaatste een facebook-oproep met de vraag of iemand haar een instrument kon lenen. De Société Gavignière stelde per ommegaande

een barokcello beschikbaar. Ze heeft maar meteen les genomen. ‘Het stelt nog niets voor. Ik voel de streken een beetje, ik kan de strijkstok bijna vasthouden. Maar ik vind het leuk dat ik ’m als slaginstrument kan gebruiken, dat hij heel hoog en heel laag kan – en flageoletten klinken onwaarschijnlijk mooi op een cello.’

Chiel Meijering, van huis uit gitarist en slagwerker, gebruikt zijn eigen instrument als ezelsbrug. ‘Als ik voor cello schreef stemde ik altijd mijn gitaar in kwinten en klemde hem tussen mijn benen.’ De vertaalslag maken kost hem overigens weinig moeite. ‘Ik schrijf graag voor strijkers. Als ik voor cello schrijf zie ik de vingerzettingen erbij en ik denk in streken, ik denk heel gericht naar het instrument toe.’

Guus Janssen en Joël Bons verdiepten zich in de speelstijl en denkwereld van hun respectievelijke solisten Anton Mecht Spronk, winnaar van het Nationaal Cello Concours 2014, en Jean-Guihen Queyras. ‘Ik heb in een aantal sessies met Anton geprobeerd te achterhalen waar zijn belangstelling zit’, zegt Janssen, die de cello ‘een wijs instrument’ noemt, ‘met misschien

die connotatie van wijsneus.’ ‘Mijn grootvader, neuroloog, speelde cello – op een of andere manier past dat in het beeld.’

Bons kroop ter voorbereiding op zijn *Nomaden* voor cello en het Atlas Ensemble onder de huid van de Franse celloster Queyras. Hij zag hem lesgeven in Freiburg, en hoorde hem in de zaal ‘ongelofelijk goed’ spelen; Schumann met Isabelle Faust en Alexander Melnikov, Haydn's celloconcert in C met Amsterdam Sinfonietta. ‘Jean-Guihen zei tegen me dat hij nog nooit had gewerkt met een componist die zich zo goed voorbereidde. Maar ik wil hem wel iets geven waarop hij wat te kluiven heeft.’

Anderzijds, heeft Rob Zuidam door ondervinding geleerd, kan het beeld van de solist het scheppingsproces ongunstig beïnvloeden. ‘Ik heb een pianoconcert voor Emanuel Ax geschreven en toen merkte ik dat zijn pianistiek me in de weg zat.’ Hij ondervond dat hij intuïtief die grote Brahmsvertolker naar de mond schreef. ‘En als je dat gaat doen, word je overvaren door de mammoettanker Brahms.’

Hij zal zijn celloconcert – titel onbekend, maar dat krijgt het wel, ‘alleen celloconcert staat zo lullig’ – dan ook bewust niet op het lijf schrijven van zijn solist, de Rus Ivan Monighetti. ‘Al heb ik wel naar opnamen van hem geluisterd en uiteindelijk schrijf ik altijd wel naar de persoon toe – daar staat straks toch iemand iets van mij te vertolken. En als die me vraagt twee noten in een loopje te veranderen omdat het lekkerder speelt, ben ik coulant genoeg om me aan te passen.’ Maar de muziek, die moet uit hem komen.

Hoe zijn concert zal uitvallen kan hij bij het ter perse gaan van dit programmaboek nog niet zeggen. ‘Het zal geen traditioneel concert worden met een keurige cadens aan het slot van het eerste deel. Maar het is nog niet klaar en ik werk zelden chronologisch. Ik creëer eilanden, begin op vijf verschillende plekken, werk vrij onderzoekend, denk niet heel erg vanuit vormschema's – en ik moet nog uitvinden of het een meerdelig stuk kan worden of die ene grote boog van twintig minuten.’ Maar het kon werkende weg ook wel eens langer worden.

Mayke Nas

Wel klaar is het tweede stuk dat Zuidam in opdracht van de Biënnale componeerde, het verplichte werk voor het Nationaal Cello Concours. *Air* wordt een solostuk van zes minuten 'dat in één boog zo'n beetje alle hoeken en gaten van de cello probeert te verkennen – hoewel dat een beetje een raar woord is, want ik weet wel ongeveer wat er te halen valt. Het wordt vrij ruig en het zal een zingende, zinderende aanpak vragen die aansluit bij hoe ik denk dat een cello werkt.'

'Dat instrument', zegt hij, 'zit op een merkwaardige manier vrij dicht op de stem', zijn natuurlijke habitat, 'met het verschil dat ademen niet hoeft als je daar even twintig minuten geen zin in hebt.' Zingen dus – want dat aspect van de traditie zal hij niet demonstratief negeren. 'Die canon, daar heb je hoe je het ook wendt of keert een verhouding mee – zelfs als die verhouding er niet is. In de tijd dat ik op Harvard les gaf, woonde ik een concert bij met zeven nieuwe stukken. In zes van de zeven speelde de cello een grote rol, steeds helemaal in de school van Ferneyhough en Lachenmann. Heb ik nik

op tegen, maar ik heb niet één warme cellotoon gehoord. Qua extended techniques is de cello altijd de sjaak, lijkt het wel. Het klopt en het veegt en het zuigt. Op zich vind ik het leuk als er een raar randje aan zit. Ik herinner me een intrigerend stuk van John Tavener dat zich uitsluitend in de hoge liggingen bewoog. Maar van mij hoeft het niet alleen in de gloeirichting te strijken, het is tenminste geen doel op zich.' Hij verwijst naar de lange cellosolo in zijn muziektheaterstuk *Love Unsung* (2014) voor The Stolz Quartet. De lyriek spreekt boekdelen – op zijn voorwaarden. 'Ik schrijf niet om anderen te behagen, ik maak wat ik zelf wil horen.'

Misschien heeft Joël Bons het nog het zwaarst met een stuk van een uur voor Queyras en het ensemble dat hij begin deze eeuw zelf oprichtte. Het Atlas Ensemble is een uniek kamerorkest met musici en instrumenten uit China, Japan, centraal-Azië, het Midden-Oosten en Europa, een mix van westers en niet-westers instrumentarium. 'Ik heb veel ervaring met die club, maar ervoor schrijven is nooit eenvoudig omdat het allemaal musici met een eigen speelcultuur zijn.' Naast

ervaren partituurvreter zitten er virtuozen bij die complexe raga's uit hun mouw schudden maar geen noot lezen.

Tegelijkertijd ziet hij daarin juist de muzikale uitdaging; bruggen slaan tussen schijnbaar onverenigbare werelden. 'Voor dit stuk heb ik een sessie met een fantastische sarangspeler gedaan die geen noten leest. Hij speelt alleen raga's, en dan schrijf ik voor de cello iets dat naar dat materiaal toewerkt. En dan ontstaan er combinaties tussen wat ik zo goed vind aan die raga en wat ik Jean-Guihen in dat derde deel van Haydn hoorde doen, die snelheid. Zo put je uit een enorm reservoir aan muziek waarin ik me veel vrijer voel omdat ik alles toelaat – ook tonalige dingen.' Hij heeft ze wel gehoord, 'al die stukken die beginnen met ruisklanken en multiphonics. Vaak gaat het nergens over. Ik wil gewoon dat instrument horen. Dit stuk gaat over ontmoetingen, daarom heet het ook *Nomaden*. Het is een beetje wat Elliott Carter zegt over polyfonie – die stemmen zijn als rollen in een theaterstuk. Maar ik wil ze zo samenbrengen dat het even op een grote familie lijkt.'

Dus kon het geen gewoon concert worden. 'Daar heb ik enorm over zitten piekeren omdat ik iedereen aan bod wilde laten komen en niet een stuk wilde dat alleen de cellist in een concertant middelpunt zou plaatsen. Mijn oplossing is dat ik niet één groot stuk maar een mozaïek van kleine, vaak heel korte stukjes maak. *Agon* van Stravinsky is een soort inspiratiebron geweest. Dat bestaat uit een reeks korte deeltjes met een prelude en een aantal interludes, daartussenin dansen voor bizarre instrumentale combinaties. Verder wilde ik tempo. Veel stukken voor het Atlas Ensemble zijn langzaam en gevoelig, terwijl ik een berg snelle virtuoze stukken heb geschreven.'

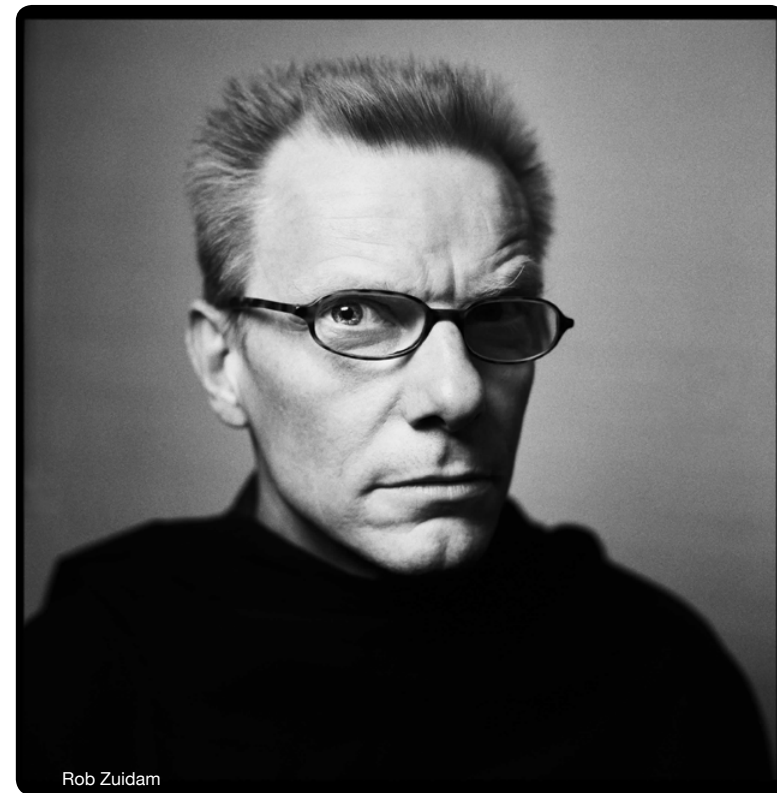
Guus Janssen volgde gewoon zijn intuïtie: 'Ik werk nooit vanuit een heel gericht concept, het is vaak waar het stuk me heen duwt. Maar ik vond het wel iets, een concert toevoegen aan de lijst die al bestaat. Dan denk je: wat is een concert? Je had het bravoureconcert waarin de solist heel erg in het middelpunt stond en het soort concerten dat de solist meer integreert in het ensemble. Ik heb me laten leiden door de vraag wat een solist is, en volgens mij is dat iemand die het iets anders doet dan de rest. De solist speelt

Guus Janssen

Chiel Meijering

Rob Zuidam

in mijn stuk voortdurend in een ander tempo dan de ensemblespelers. Ritmisch en metrisch zit hij er constant naast.' Hoe het zich als concert verhoudt tot de traditie zou hij niet kunnen zeggen. 'Het is tamelijk eigengereid en ik zou niet willen beweren dat het in de canon van de moderne muziek past.'

Met die canon heeft Chiel Meijering überhaupt weinig. 'Ik verhoud me helemaal niet tot de cellotraditie. Ik heb wel veel voor cello geschreven. Ik heb twee dochters die cello spelen, ik vind de vorm erotisch en de betovergrootvader van mijn vrouw, Isaac Mossel, was solocellist van de Berliner Philharmoniker voordat hij naar Nederland kwam en daar eerste cellist bij het Concertgebouworkest werd. Met het instrument heb ik veel, met de literatuur niets. Er is wel wat hoor, zoals dat geweldige vroege solostuk van Ligeti dat hij had willen vernietigen, maar eigenlijk heb ik sowieso niks met klassieke muziek. Ik maak zelf dance. De directheid van dat geluid spreekt me veel meer aan. Een orkest klinkt muf.' Dat kan lastig zijn als je voor de complete cellosectie van de Berliner Philharmoniker schrijft,

maar het meditatieve eerste deel zou wel eens koren op hun molen kunnen zijn. 'Het gaat *Whatever lies ahead* heten. De oorspronkelijke titel was *And there will be peace* vanwege dat rustige openingsdeel maar in deze tijd met al die oorlogen vond ik dat iets te klef. Het tweede deel, *Live Hack*, is overigens een ruig rockstuk, ouderwets Meijering-raggen.' Duur: drieënhalve minuut. Bewust kort. 'Ik denk in popformats. Ik zie de tijdbeleving veranderen en ik vind dat je als kunstenaar de tijdgeest moet proberen te vangen – ik zou het nu heel arrogant vinden een stuk van een uur te schrijven. Dat houdt geen hond meer vol.'

De bondigheid die het informatietijdperk eist – ook Mayke Nas heeft ermee geworsteld en ze is er nog niet klaar mee. Haar stuk voor vier cello's, vier slagwerkers van Slagwerk Den Haag en (incidenteel) orkest bevindt zich nog in het beginstadium, wat het niet makkelijk maakt er nu al uitspraken over te doen. 'Op zich is het niet slecht dat je in een vroeg stadium gedwongen wordt na te denken over een stuk, maar de noten

gaan soms helaas een heel andere kant op.' Wat wel vaststaat is het thema: 'Het stuk zal gaan over het dagelijkse gevecht met de groeiende berg info die je via internet dagelijks over je heen krijgt – ik ook, ik kan ook hele dagen googlen. Het idee is om te spelen met dat lawaai, ik noem het lawaai, door het tegenover de stilte te plaatsen.' In het stuk wordt de stilte van de cello's veroverd op het geweld van de slagwerkers en het orkest, die het cellokwartet in eerste instantie volledig overstemmen en het onthullen door zich terug te trekken. 'De gedachte is dan dat lawaai ongefocust is en stilte gefocust. De Biënnale trekt veel liefhebbers die alleen cello's willen horen – de rest kan ze misschien gestolen worden. Wat ze willen, krijgen ze bij mij in eerste instantie niet omdat ik het verstop – het is een cadeautje dat je uitpakt. Een uitgestelde belofte. En het past ook wel weer bij dit festival dat je een feestje bouwt door dingen om te gooien.'

Nu het stuk nog. Dat het concept weleens compleet overhoop zou kunnen halen.

'Op dit moment wil ik zacht beginnen.'

Rob Zuidam:

vr 21 okt 10.00 uur:

Eerste ronde Nationaal Cello Concours

za 22 okt 10.00 uur:

Eerste ronde Nationaal Cello Concours

do 27 okt 20.15 uur:

Rotterdams Philharmonisch Orkest

Mayke Nas:

vr 21 okt 20.15 uur:

Openingsconcert

Guus Janssen:

wo 26 okt 17.00 uur:

Queyras, Amy, Spronk & Janssen

Joël Bons:

vr 28 okt 17.30 uur:

Nomadens

Chiel Meijering:

za 29 okt 16.30 uur:

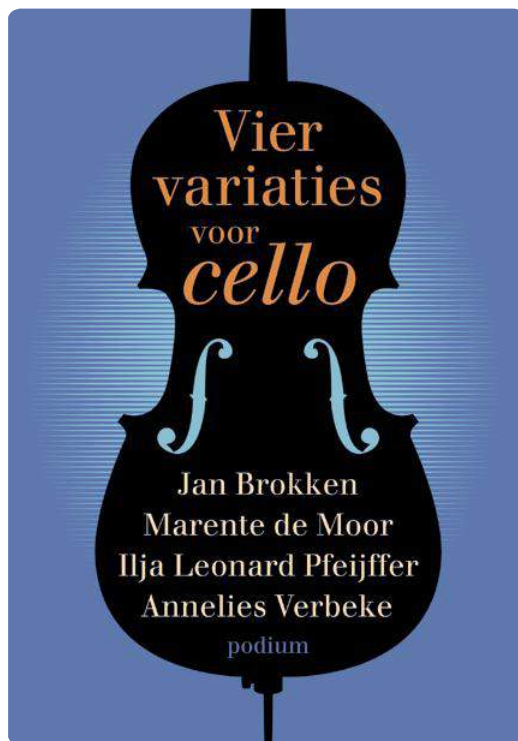
Die 12 Cellisten der Berliner Philharmoniker

Vier variaties voor cello

Is het de vorm? De klank? De cello spreekt tot de verbeelding. Van musici, van luisteraars, van liefhebbers én van schrijvers. Prachtige romans en verhalen bestaan er over muziek (denk aan *De Kreutzerersonate* van Tolstoj, Vikrams Seths *Verwante stemmen*, of Margriet de Moors *De virtuoos*) – maar wat werd er eigenlijk specifiek geschreven over de cello?

Nog lang niet genoeg! En omdat de Cello Biënnale graag samenwerkingen aan gaat, heeft ze vier schrijvers gevraagd een verhaal te schrijven rondom de cello of de cellist. Het resultaat is de prachtige bundel: *Vier variaties voor cello*.

Vier verhalen waarin op uiteenlopende wijze het instrument wordt verkend. Vier verhalen waarin op vier geheel eigen manieren de cello of haar bespeler een stem krijgt. En dat door vier schrijvers die tot de beste hedendaagse verhalenvertellers behoren: *Jan Brokken*, *Marente de Moor*, *Ilja Leonard Pfeijffer* en *Annelies Verbeke*. Met grote trots stellen wij ze hierbij aan u voor.

Jan Brokken (1949) groeide op als domineeszoon in het dorp Rhooen, het decor van zijn romans *De provincie*, *Mijn kleine waanzin* en *De vergelding*. Hij studeerde politieke wetenschappen in Bordeaux en werkte jarenlang als journalist. Hij schreef reisverhalen als *De regenvogel*, *Jungle Rudy* en *Baltische zielen* en romans als *De blinde passagiers* en *De droevige kampioen*. Brokken speelt piano, treedt veel op met muzikanten en schreef over muziek o.a. de romans *Waarom elf Antillianen knielden voor het hart van Chopin* en de weergalozes roman over pianist Joeri Egorov, *In het huis van de dichter*.

Marente de Moor (1972) is slaviste, werkte een tijd in Rusland en debuteerde in 2007 met de veelgeprezen roman *De overtreder*. Drie jaar later volgde *De Nederlandse maagd*, die bekroond werd met de AKO Literatuurprijs. *Roundhay, tuinscène* (2013) stond op de shortlist van de Libris Literatuurprijs. In 2015 verscheen de verhalenbundel *Gezellige verhalen*, die bekroond werd met de J.M.A Biesheuvelprijs, de belangrijkste prijs voor korte verhalen. Ze speelt piano en groeide op met muziek.

Ilja Leonard Pfeijffer (1968) schrijft romans, verhalen, gedichten, columns, essays, kritieken, theaterstukken en songteksten. Tot 2004 werkte hij als classicus aan de Universiteit Leiden, sinds enige jaren woont en werkt hij in Genua. De laatste jaren is zijn werk overladen met prijzen: in 2014 de Libris literatuurprijs voor zijn roman *La Superba*, in 2016 de VSB Poëzieprijs én de Jan Campertprijs voor zijn bundel *Idyllen*. Pfeijffer schreef songteksten voor o.a. Ellen ten Damme en speelde jarenlang klarinet.

Annelies Verbeke (1976) debuteerde met de internationale bestseller *Slaap!* (2003). Vervolgens verschenen o.a. *Reus*, *Groener gras* en *Vissen reddden*. Behalve proza schrijft Verbeke scenario's en theaterteksten. Ze is een gedreven pleitbezorgster voor het korte verhaal en stelde (i.s.m. Sanneke van Hassel) de bloemlezing *Naar de stad* samen, een selectie van veertig internationale, 21ste-eeuwse verhalen. Haar recente roman *Dertig dagen* stond op de shortlist van de ECI Literatuurprijs 2015 en werd bekroond met de F. Bordewijkprijs 2015.

Het boek *Vier variaties voor cello*, uitgegeven door Podium, wordt voorafgaand aan de Cello Biënnale feestelijk gepresenteerd in het Theater van 't Woord in de Openbare Bibliotheek in Amsterdam. De vier schrijvers worden geïnterviewd, lezen voor en worden begeleid door de Cello Company, die stukken speelt die de schrijvers zelf hebben uitgekozen. Deze openbare presentatie vindt plaats op vrijdag 30 september. Schrijvers en cellisten maken daarna een kleine tournee langs boekhandels in den lande.

Op de volgende pagina's geven we u een klein voorproefje van de bundel 'Vier variaties voor cello' met een fragment uit het verhaal *De Servais* van Jan Brokken.

Jan Brokken

Marente de Moor

Ilja Leonard Pfeijffer

Annelies Verbeke

De Servais

(fragment)

door Jan Brokken

An geen enkele reis begon hij jubelend, ook aan deze niet. Altijd dat gedoe met zijn cello in het vliegtuig... Hij kreeg de kist nauwelijks het gangpad door, en als hij hem dan eindelijk neerzette, op de vloer, goed klem tegen de stoel vóór hem, kwam meteen het commentaar: 'Oh, u bent musicus!' Ja, nogal logisch, waarom sleepte je anders een kist waarin je een in stukken gehakt lijk kon verstoppen de halve wereld door? Hollanders begonnen meteen te rekenen. 'Oh dat instrument zal wel kostbaar zijn.' Amerikanen roken roem: 'You must be mister Rostropovitsj!' Heremetijd, dan wilde je direct weer in de taxi springen om terug te rijden naar je huis in hartje Amsterdam. Maar nee, hij had twee tickets gekocht, één voor hemzelf en één voor die lompe kist die hij met geen mogelijkheid kon wegmoffelen onder zijn stoel; hij was geboekt door een impresario die Pablo Casals nog aan de man had gebracht, en hij moest en zou naar Washington.

Vroeger vond hij het leuk om op tournee te gaan. Naar Amerika! Klonk als een jongensboek. Nu was Italië hem al ver genoeg. Goed eten, goeie wijn, en een publiek dat nooit verkouden was, op voorwaarde dat je met iets bijzonders voor de dag kwam, anders gingen ze demonstratief met het programmaboekje zitten wapperen. Stille liefhebbers had je in Frankrijk en Duitsland; honderden keren had hij daar gespeeld, met Frans Brüggen en Gustav Leonhardt. Voor die concerten hadden ze meestal de auto genomen – Gustav was dol op autorijden en chauffeerde zijn Lancia Beta Montecarlo in zwart maatpak en met zeemleren handschoenen, alsof het stuur aanraken even delicaat was als de toetsen van een klavecimbel... In de auto leek reizen op een uitstapje, zeker als je zelf niet hoefde te rijden.

Hij had vooral een hekel aan vliegtuigen. Hoog in de lucht kon hij niet nalaten terug te blikken op alles wat hem overkomen was. Niets maakte hem weemoediger.

Achtenveertig jaar was hij nu. Van die bijna halve eeuw had hij veertig jaar achter de cello gezeten. Strijken, strijken en nog eens strijken. In de huid van Boccherini kruipen, van Leonardo Leo, Giovanni Bononcini, Vivaldi, Bach, Haydn, Anton Kraft, Beethoven, Brahms... Honderden mooie, spannende, verrassende, onverwachte, miraculeuze momenten had het hem opgeleverd. maar was dat voldoende geweest? Billijkten ze de ontelbare uren zuchten, steunen en repeteren? Rechtvaardigden ze een

Adrien François Servais

bestaan? Als je zulke vragen gaat stellen, bestaat het antwoord bijna altijd uit twijfel, en dan kun je de stewardess lief aankijken en je derde miniflesje wijn versieren, maar dan helpt niets meer, dan zit je, voor je het weet, als een Kierkegaard over de zin des levens te filosoferen...

Een leven zonder muziek is een niet geleefd leven. Zo is het maar net! Een leven zonder muziek is een dor bestaan. Geen speld tussen te krijgen! Muziek heft plaats en tijd op. Prachtig. Wie nooit naar Bach heeft geluisterd, kan zich geen voorstelling van de hemel maken. Nou... dat is de vraag. Misschien is het perfecte zo irritant dat de hemel je gestolen kan worden. Bach heeft God overbodig gemaakt. Als je zijn muziek goed tot je laat doordringen, hoef je niet meer naar de hemel, wat welbeschouwd een beetje jammer is: je weet nooit wat je daar wacht.

Hij had het altijd moeilijk met Bach. Gewild en ongewild streed hij tegen een te groot ontzag voor de meester, een te heilig ontzag. Natuurlijk had Debussy gelijk, was Bach de Onze Lieve Heer van de muziek, en zou iedere componist tot hem moeten bidden alvorens aan het werk te gaan, om zich voor middelmatigheid te behoeden. Maar hij was geen componist, hij was een simpele uitvoerder en als hij de hele tijd op de knieën moest gaan liggen voor Johann Sebastian, zou hij alleen nog kwezelmuziek laten horen. Van karakter was hij baldadig, was hij tegendraads, eigenwijs, wat ook weer niet helemaal waar was. Gek genoeg had hij altijd de grootste eerbied voor zijn vader gehad, die hem bij wijze van spreken de cello in de handen had geduwd en die hem de eerste lessen had gegeven. Een aardige man, tegen wie hij nooit in opstand was gekomen; een echte muzikant. Een muzikant is iemand die eigenlijk niet bestaat. Zijn vader wist zichzelf weg te cijferen. Knap was dat geweest, want als je iets kunt – en om muziek te maken, moet je echt iets kunnen – ben je voor je het zelf in de gaten hebt ijdel. Een even groot respect had hij voor zijn leermeester gehad, voor Carel van Leeuwen Boomkamp. Een domineeszoon uit de Achterhoek die als een stijve jongeman naar Parijs was vertrokken en als een beminnelijke grapjas naar Nederland was teruggekeerd. Een natuurtalent – trad op zijn negentiende aan als solocellist van het Concertgebouworkest, in 1925, onder Willem Mengelberg, die hem in het Duits aan het orkest voorstelde: 'Er ist soeben aus dem Ei gekrochen, spielt aber wunderbar.' Mengelberg richtte zich altijd in het Duits tot het orkest – na de oorlog zou hij het daar nog knap moeilijk mee krijgen. Meneer Carel kon hem perfect imiteren. Zes jaar was hij bij het orkest gebleven, toen was hij aan een solocarrière begonnen. Zelf had hij het ook zo gedaan: zes jaar solocellist bij het Concertgebouworkest; toen met Frans en Gustav de hort op om overal de barokrevolutie te verkondigen. Gustav was trouwens óók een leerling van Carel van Leeuwen Boomkamp geweest, die gaf les in zowel cello- als gambaspel.

Godallemachtig, wat duurde zo'n trans-Atlantische vlucht lang. Meer dan anders zag hij tegen deze reis op. Niet vanwege de concerten; twee keer Haydn, dat was te overzien, hij kon het Haydn-concert geblinddoekt spelen. Nee, het kwam door die vage afspraak met de beheerder van het Smithsonian. Hij was nooit zo met instrumenten bezig geweest, hij vond dat meer iets voor violisten; hij had drie prachtige cello's. Wanneer er iets mis was met een van de drie, belde hij met zijn goede oude vriend Willem Bouman; die zei dan altijd: 'Kom direct naar Den Haag, Anner', en binnen een paar dagen verkeerde zijn cello weer in een optimale staat. Hij hoefde geen Stradivarius. Maar die beheerder van het Smithsonian was een fan die hem sterk aan

het gebed van een priester in een Italiaanse film deed denken: 'Heer, behoed me voor mijn vrienden, met mijn vijanden reken ik zelf wel af.' Die beheerder was ook nog eens cellist. Een collega dus, een kenner. Hij had hem direct een beleefd briefje moeten schrijven, nee, dank voor de uitnodiging, geen tijd, geen zin... Of was hij misschien toch nieuwsgierig? In dat geval was hij nog niet echt oud.

✱

Washington bewaart twee Stradivariussen, de ene in de Library of Congress en de andere in het Smithsonian Institution. Wereldwijd zijn zestig cello's overgebleven die door Antonio Stradivari in Cremona zijn gebouwd: veertig slechte en twintig instrumenten van wie iedereen in de muzikwereld de naam, de faam, de kuren en de geschiedenis kent. De Gravin van Stainlain is bijvoorbeeld in 1707 gebouwd, heeft aan Paganini toebehoord en wordt al vele tientallen jaren bespeeld door Bernard Greenhouse van het Beaux Arts Trio. De Stradivarius die Rostropovitsj bezit is eerst van Duport geweest en toen van Franchomme, voor wie Chopin zijn Grand Duo concertant componeerde en zijn prachtige Sonate voor piano en cello. In de Duport zit een deuk omdat de eigenaar zo dom was Napoleon erop te laten spelen – de krijgshoofd wist zich geen raad met zijn benen, hoe klein van stuk hij ook was. Cello's waren toen nog niet van een grondpin voorzien, dat begon pas halverwege de negentiende eeuw. De Davidov uit 1712 was eigendom van de tsaar onder de cellisten, van Karl Davidov. Het instrument leed onder de barre Russische winters, kwam in 1964 in handen van Jacqueline du Pré, die er vanaf 1970 niet meer op durfde te spelen omdat de Davidov haar te wispelturig was. Een jaar later kreeg ze last van haar spieren; twee jaar later bleek ze aan multiple sclerose te lijden. Hoewel ook de volgende eigenaar, Yo-Yo-Ma, zich beklagde over het moeilijk te temmen karakter van het instrument, hij speelde er graag Bach en Vivaldi op, maar de Davidov bleef tegenwerken in de lage tonen...

Zodra er een van die twintig goede Stradivari vrij komt, storten alle cellisten zich erop; de kans de je er één te pakken krijgt, is nihil. Zelfs Pablo Casals slaagde er niet in een Stradivarius te bemachtigen, en aan geld ontbrak het hem niet. Hij speelde zijn hele leven op een Taroni uit 1730 en een Goffriller uit 1733, prachtige instrumenten overigens, de één in Bologna gebouwd, de andere in Venetië.

✱

Hij had de klok rond geslapen en het ontbijt achter zijn kiezen toen de beheerder belde. Wanneer en hoe laat hij op de Stradivariussen wilde spelen. Hij stotterde een paar excuses, hij had 's avonds zijn eerste concert, wilde nog oefenen, maar de man zei dat hij het allemaal georganiseerd had en dat het in het weekend te druk was in de musea. Goed, zo dadelijk dan, maar niet lang!

Hij schoor zich, keek lang in de spiegel en vroeg zich af waarom zijn ogen niet twinkelden, zoals gewoonlijk. De jetlag ongetwijfeld.

Een gebouw als een mausoleum. Tien keer groter dan het Paleis op de Dam. Hij kreeg de cello van de Library of Congress in handen gedrukt, de Stradivarius Castelbarco uit 1697. Hij ging zitten, hij speelde... Het was om te janken. Eindelijk een cello die klonk zoals hij klinken moest.

Na jarenlang spelen heb je een bepaald verwachtingspatroon in je hoofd van wat een cello zijn moet. Zijn Turijnse cello uit 1835 was die cello niet. Een goed instrument, alleen moest hij allerlei kunsten verzinnen om hem als de ideale cello te laten klinken. Hij kocht eens een andere strijkstok, probeerde een andere snaar, bedacht een logischer vingerzetting om het klankbeeld dat hij in zijn hoofd had waar te maken. Het lukte hem nooit... of nooit volledig. En nu zat hij opeens in de nationale bibliotheek van de Verenigde Staten en had hij een cello in zijn fikken waarop alles ging en waaruit klanken kwamen die hij nooit voor mogelijk had gehouden, klanken die hem inspireerden en moeiteloos verder hielpen op het glorieuze pad dat door de bergen slingerde en hem dichterbij de hemel bracht. Met een gevoel van spijt zette hij het instrument terug in de vitrine.

'Well, mister Bylsma,' wakte een opgewekte stem hem uit zijn droom, 'nu gaan we naar het andere museum, want de cello die daar staat is nog véél mooier, dat is de cello die vroeger bespeeld is door Servais.'

In zijn werkkamer in Amsterdam hing een foto van François Servais. Een dikbuik, woeste snor. Een Belg, geboren in Halle in Vlaams-Brabant, zoon van een schoenlapper, een geniale cellist die drieëndertig jaar als de Paganini van de cello door Europa en Rusland had gereisd. Een ook uit historisch oogpunt belangrijke cellist, hij was de eerste geweest die een ijzeren punt onder zijn cello zette en de grondslag legde van de moderne celloschool.

'Geen tijd.'

'Toe nou,' glimlachte de man gedecideerd, 'spring in de auto en we racen ernaar toe; het is maar vijf minuten rijden.'

Het was inderdaad een lullig excuus.

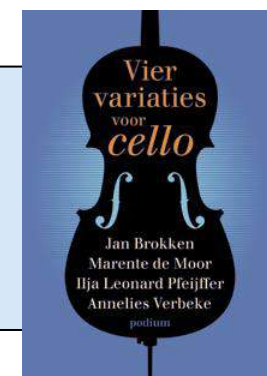
Hij liep de trappen van het Smithsonian op, ging in een zaal van het museum zitten, een enorme zaal... Hij streek de eerste snaar op de Servais aan, de tweede..

Al snel kwamen er mensen om hem heen staan. Hij speelde een stuk of vijf composities van cellisten die een Stradivarius hadden bezeten. Van Servais, van Franchomme, van de in Maastricht geboren Alexander Batta, die zevenenvijftig jaar lang zijn instrument had gekoesterd, die er iedere nacht naast had geslapen, in hetzelfde bed, en die de blanco cheque had geweigerd die een Russische edelman hem aanbood in ruil voor zijn Strad, terwijl hij toen krap bij kas zat.

Hij speelde en speelde, misschien wel een uur lang, en wist niet wat hem overkwam. Hij was weg.

Wég.

Verder lezen? Het volledige verhaal staat in de speciaal voor deze Cello Biënnale geschreven en uitgegeven bundel *Vier variaties voor cello*, met verhalen over de cello door Jan Brokken, Marente de Moor, Ilya Leonard Pfeijffer en Annelies Verbeke.

BartolomeyBittmann rockt

Over groove kun je niet praten

je voelt het of je voelt het niet

Geïnspireerd door Harnoncourt én Apocalyptica
slaan cellist Matthias Bartolomey en violist
Klemens Bittmann nieuwe wegen in.
Floris Kortie zocht ze op en zag hoe zij als
BartolomeyBittmann in Wenen de tent afbreken.

door Floris Kortie

Wenen: stad van Mozart, Strauss en Mahler. Geboortegrond van klassieke symfonieën, zwerige walsen en laatromantische orkestliederen. Hier huist een van de oudste en conservatiefste orkesten ter wereld, hier zijn klassieke concerten nog zó chic dat de gemiddelde donderdagavond in Het Concertgebouw opeens een volkse aangelegenheid lijkt. Maar datzelfde Wenen is óók de stad van de *progressive strings* van BartolomeyBittmann – hét bewijs dat er te midden van al die grandeur en traditie ook nog ruimte is voor vernieuwing.

Ik tref het tweetal voor hun soundcheck voor Gemischter Satz, een eclectisch muziekfestival in het Wiener Konzerthaus dat is vernoemd naar de beroemde Weense wijn gemaakt van verschillende druivensoorten uit één wijngaard.

Het zou ook een mooie metafoor kunnen zijn voor BartolomeyBittmann: met hun melange van een klassieke achtergrond (Matthias Bartolomey, cello) en jazz- en poproots (Klemens Bittmann, viool en mandola) oogsten de twee succes tot ver buiten de stadsgrenzen.

Maar vanavond spelen ze een thuiswedstrijd – het duo ontstond in Wenen en Matthias Bartolomey is er geboren en getogen: 'Ik ben de vierde generatie in een familie van muzikanten. Mijn grootvader was violist in de Wiener Philharmoniker, mijn vader was er aanvoerder van de cello's.' Een orkestcarrière lag voor de hand, maar er wrong iets. 'Mijn achtergrond is klassiek, mijn opleiding was klassiek, maar ik heb altijd de behoefte gehad om ook buiten die wereld te treden. Drie jaar geleden ontmoette ik Klemens. Die ontmoeting kwam voor ons beiden precies

op het juiste moment: we zochten allebei naar een nieuwe richting.’ Klemens Bittmann had jazzviool gestudeerd in Graz maar was inmiddels ook naar Wenen verhuisd. ‘Graz is een interessante stad met een grote jazzscene. Maar om eerlijk te zijn, als je als freelancemuzikant wilt overleven, als je een inspirerende omgeving wilt, als je de mogelijkheid wilt hebben om écht als muzikant te leven, dan is Wenen de place to be.’ In tegenstelling tot zijn collega is Bittmann trouwens de eerste professionele muzikant in zijn familie, nog steeds tot verwondering van zijn ouders. ‘Die hebben geen idee wat ik doe. Ze blijven vragen: ja, maar hoe verdienen je dan je geld?’

De muziek doet denken aan minimal, jazz en metal – dan weer stuwend en opzweepend, dan weer melodisch en filmisch

Met arrangeren, bijvoorbeeld. Zo kwamen ze elkaar voor het eerst tegen: Bartolomey speelde mee met een project waarvoor Bittmann de muziek had gearrangeerd. Bartolomey: ‘Ik vroeg Klemens of hij zin had om een keer met z’n tweeën te gaan spelen, en...’ Bittmann onderbreekt hem: ‘Nee, ik vroeg jou.’ Bartolomey kijkt vertwijfeld. ‘Nou, in elk geval kwamen we een keertje samen en probeerden we wat ideetjes uit. Drie jaar later is dat nog steeds de manier waarop onze muziek tot stand komt. Ons belangrijkste doel is al die tijd geweest om nieuw repertoire te creëren – eigen muziek die is beïnvloed door onze verschillende achtergronden en muzikale ervaringen.’ De basis van die muziek: *groove*. ‘Je kunt over stijl praten, je kunt het over streekvoering hebben, maar *groove* is een van die dingen waar je niet over kunt praten. Je voelt het of je voelt het niet. Die eerste keer dat we samenspeelden voelden we het gelijk, en was het ook meteen duidelijk dat we hier meer tijd in wilden stoppen.’

Hun verschillende achtergronden bleken ook van pas te komen bij het opstarten van hun samenwerking, vertelt Bittmann. ‘We hebben verschillende carrières achter de rug en daarom ook totaal verschillende connecties. Dat bleek erg handig, want als je iets nieuws start, moet je het hebben van programmeurs die je kennen en je

maar moeten vertrouwen dat dat nieuwe project van je interessant is. Meteen vanaf het begin hebben we veel kunnen spelen, op poppodia, in jazzclubs, in grote concertzalen, in kleine theaters in de provincie. Dat was ook om financiële redenen erg belangrijk, want laten we wel wezen: de huur moet ook betaald worden.’ ‘s Avonds tijdens het festival in het Konzerthaus blijkt waarom tegenwoordig niet alleen meer bevriende programmeurs maar inmiddels ook zalen en festivals van London tot Nairobi en van Teheran tot Amsterdam achter het tweetal aan zitten: ze breken de tent af. Bartolomey rockt op de cello alsof zijn leven ervan afhangt

terwijl Bittmann afwisselend viool en mandola (een zelfontworpen kleine gitaar met snaren in vioolstemming) speelt terwijl hij over het podium danst. De muziek doet denken aan minimal, jazz en metal – dan weer stuwend en opzweepend, dan weer melodisch en filmisch. Indrukwekkend is de volle sound; doe je ogen dicht en je vergeet dat je luistert naar slechts twee musici, nota bene op achttiende-eeuwse instrumenten. De zaal reageert uitbundig. Het toch wat tamme Weense publiek klapt en joelt zo enthousiast dat je een beetje medelijden krijgt met de musici die direct na hen het podium op moeten.

Rocken op de cello – voor Matthias Bartolomey is het iets vanzelfsprekends. ‘Het ligt in de aard van het instrument. Met die lage snaren kan de cello heel diep klinken en je kan er perfect *power chords* mee spelen, de combinatie van de grondtoon en de kwint die je in heavy metal zoveel hoort. Pioniers op dit vlak waren natuurlijk de mannen van Apocalyptica; al in de jaren negentig hebben die met hun cellometal de weg gebaad voor andere cellisten. Rock gaat niet alleen over drums en gitaren, het is meer een *state of mind*.’

Over pioniers gesproken: een andere grote inspiratiebron van Bartolomey/Bittmann is de vorig jaar overleden Oostenrijkse dirigent Nikolaus Harnoncourt. Bartolomey: ‘De laatste vier jaar heb ik het geluk gehad om in ‘zijn’ Concentus Musicus

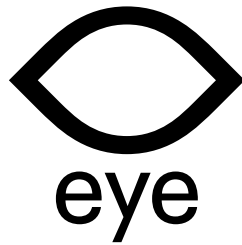
Wien te mogen spelen en en daardoor heb ik veel met hem kunnen werken. Hij heeft ons beiden enorm geïnspireerd. Daarom hebben we op ons laatste album een nummer aan hem opgedragen. We hebben hem uiteraard de cd gestuurd, ja. We kregen een brief terug waarin hij schreef dat hij het geweldig vond,’ Bartolomey lacht even, ‘om vervolgens een nauwgezette en diepgravende analyse van onze muziek te geven.’ Ook Bittmann voelt zich schatplichtig, vertelt hij: ‘Harnoncourt was een van de sleutelfiguren in het Oostenrijkse culturele leven. Ik heb veel van zijn boeken en artikelen gelezen en tijdens onze repetities gebruikt Matthias vaak uitspraken van Harnoncourt – die hadden trouwens zo van Miles Davis kunnen komen. Ook Harnoncourt had een

heel radicale, pure en perfectionistische kijk op muziek. Dat gaat verder dan klassieke muziek. Die toewijding willen wij ook in onze muziek leggen: als we iets doen, dan doen we het voor de volle honderd procent.’

In het Konzerthaus klapt de zaal ondertussen stug door in de hoop op een toegift. Ook het Nederlandse publiek kan zich verheugen – op de Cello Biënnale in oktober komen de Weners hun programma *Neubau* spelen. Bartolomey: ‘We hebben vorig jaar ook op de preview van het festival gespeeld. Wat een warm welkom was dat!’ Bittmann knikt instemmend: ‘We kunnen niet wachten om straks weer in Amsterdam te mogen spelen. Hoe we het daar gaan aanpakken? Zo rockend en zo radicaal mogelijk!’

Cello & Film

18 - 25 september 2016

18/9 16.00

Hamlet

stille film met live muziek van Annie Tångberg (cello), Emile Visser (cello), Martin de Ruiter (bandoneón)

20/9 19.30

Bauhaus

films uit de collectie van EYE. Örs Köszeghy (cello) speelt werken van Hindemith, Krenek, Veress. Aansluitend speelt de Cello Company.

21/9 19.30

Previewconcert van de theatrale voorstelling

De Meester en Margarita

Aansluitend de film Il Maestro e Margherita

24/9 16.00

Osiris Trio en Charlotte Riedijk

Spelen: Seven Romances opus 127 van Sjostakovitsj. Aansluitend de documentaire *Typhoontschik*, over de Russische celliste Natalia Gutman

25/9 16.00

Metropolis

stille film met première van de nieuwe score van Pieter Smithuijsen voor acht cello's en twee pianotracks

EYE FILMMUSEUM AMSTERDAM eyefilm.nl

Biennale Cello Band

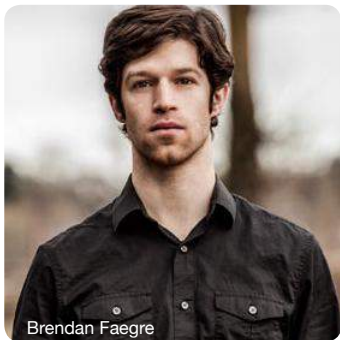
Slagwerk Den Haag

Ensemble in Residence

Biennale Cello Band en Slagwerk Den Haag

Speciaal voor deze Cello Biennale Amsterdam werd een *Ensemble in Residence* samengesteld bestaand uit de geweldig gevoelige slagwerkers van Slagwerk Den Haag en een cellokwartet, de Biennale Cello Band, bestaand uit hoofdvakdocenten van de conservatoria van Amsterdam, Den Haag, Rotterdam en Utrecht. Het Ensemble in Residence is tijdens het hele festival meermalen te horen, in het Openingsconcert, tijdens Cello Coupé en in het speciaal aan hen gewijde Take Five programma op donderdag 26 oktober met vijf nieuwe One Page Compositions. Maar de verrassende klankkleuren van de 4 cello's en de 4 slagwerkers gaan niet alleen dan voor verrassing zorgen. Ze zullen ook op onverwachte momenten en op onverwachte plekken opduiken tijdens het hele festival.

Vrij 21 okt, 20.15 Grote Zaal:
Openingsconcert
Zo 23 okt, 14.15 Grote Zaal:
Eight Lines
Do 27 okt, 17.00 Bimhuis:
One Page Composition Project
Za 29 okt, 21.00 Grote Zaal:
Cello Coupé

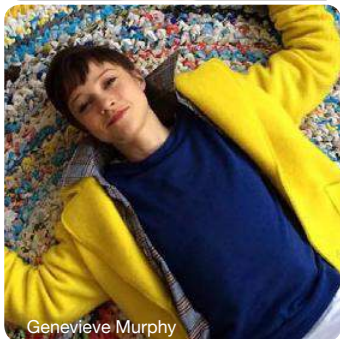
Brendan Faegre

Pete Harden

Hilary Jeffery

Genevieve Murphy

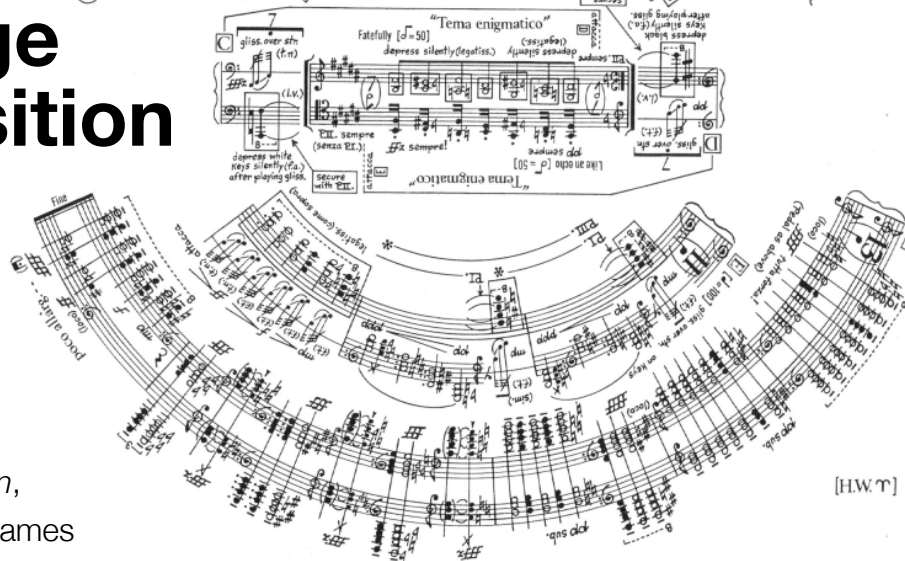

Martijn Padding

8. A Prophecy of Nostradamus
[SYMBOL]
[Aries]

One Page Composition Project

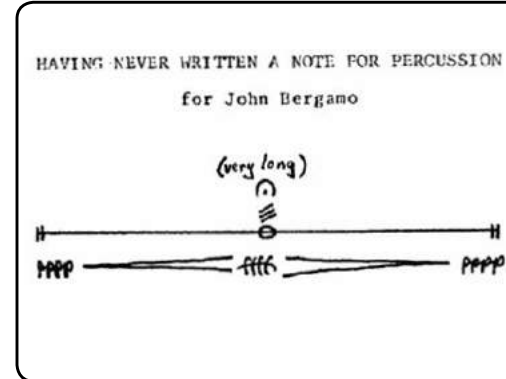

The Black Page van Frank Zappa, Stockhausen's *Refrain*, *In C* van Terry Riley, James Tenney's *Having Never Written A Note For Percussion*, *The Real Book* en George Crumb's fantasierijke partituren hebben één overeenkomst: de composities staan genoteerd op één enkele pagina.

Waarbij Frank Zappa de pagina letterlijk bezaaide met 'zwarte noten', vond James Tenney zijn inspiratie bij de boeddhistische koan-traditie en noteerde één enkele noot met een fermata. Terry Riley deed de muziekwereld op z'n grondvesten schudden met één velletje muziek in C groot, destijds een groot schandaal binnen de gecomponeerde avant-garde muziek. Eén velletje muziek dat grote gevolgen had voor het verloop van onze muziekgeschiedenis en bedreigend kon zijn voor de heersende klasse. De partituren van George Crumb zijn kunstwerken op zich die de uitvoerder en publiek moeten vervoeren en verlichten. De partituur als intrinsiek kunstwerk. Stockhausen had een cirkelvorm nodig om zijn ideeën rondom een flexibele partituur te realiseren.

Op uitnodiging van de Cello Biënnale en Slagwerk Den Haag hebben vier jonge componisten, Brendan Faegre, Pete Harden, Hilary Jeffery en Genevieve Murphy en de 'oude rot' Martijn Padding de uitdaging aangenomen iets bijzonders te gaan creëren op één pagina voor vier cello's en vier slagwerkers, ofwel voor de speciaal gevormde Biënnale Cello Band, bestaande uit vier cellisten en Slagwerk Den Haag. De Cellisten zijn Larissa Groeneveld, Timora Rosler, Jelena Očić en Jeroen den Herder. Slagwerk Den Haag bestaat uit Pepe Garcia, Joey Marijs, Enric Monfort en Fedor Teunisse.

Veel componisten houden zich bezig met het belang van muzieknotatie. Wat is het beste middel om een compositorisch idee te communiceren? De ontwikkeling van muziek en zijn notatiewijze gaan hand in hand. Welke oplossingen zullen deze vijf componisten kiezen

Zo noteerden George Crumb (links), James Tenney (boven) en Terry Riley (onder), hun 'One Page Composition'.

voor hun 'One Page Composition' en hoe gaan ze het noteren? Het One Page Composition Project is een project waarin de kunst van het componeren en communiceren centraal staat en u een inzicht krijgt in deze kunst. De vijf One Pages zullen worden geëxposeerd tijdens het festival.

Het One Page Composition Project kwam tot stand in samenwerking met Slagwerk Den Haag, November Music en Fonds Podiumkunsten.

De vijf gloednieuwe One Page Compositions zijn te beluisteren in het Bimhuis op donderdag 27 oktober om 17.00 uur, in het kader van de Take Five serie. Daarnaast zullen de vijf One Page Compositions tijdens het festival op verschillende momenten en op verschillende plaatsen opduiken en te beluisteren zijn.

Haal het maximale...

uit de Biënnale! Gratis:

Tijdens de Biënnale valt heel veel te beleven. Naast de concerten waarvoor u een kaartje koopt, zijn er elke dag allerlei gratis toegankelijke evenementen. Het gebouw is gevuld met cellobouwers en een cd- en muziekmarkt, er zijn de niet te missen lunchconcerten door toptalenten van internationale conservatoria, de open podia, het KlankLab, de kinderconcerten, het Hello Cello Orkest en na afloop van de avondconcerten zijn er gratis concerten in de Cello Lounge. Op deze pagina's leest u wat de Biënnale allemaal voor u in petto heeft.

Hello Cello Orkest

Honderd zestig cellospelende kinderen en jongeren uit het hele land zijn verzameld in het *Hello Cello Orkest* en geven een concert op zaterdagmiddag 22 oktober in de Grote Zaal. Samen met zijn vriend en collega cellist Emile Visser en de 160 cellisten presenteert componist en jazzmuzikant Oene van Geel zijn nieuwe stuk *HELLO CELLO* voor cello-orkest, solocello en slagwerk. Kijk op onze website bij het kopje Hello Cello voor een voorproefje van de muziek en een interview met Oene en Emile!

Lunchconcerten & FRINGE concerten

De Cello Biënnale 2016 verwacht groepen studenten van de conservatoria uit Düsseldorf, Lugano, Bern, Parijs, Freiburg, Helsinki, Rostock, Stockholm, Bazel, en Groningen. Ze geven dagelijks om 12.30 uur lunchconcerten in het Bimhuis en om 19.00 uur FRINGE concerten in de Kleine Zaal. Houd de festival-aankondigingen en de website in de gaten voor het definitieve programma!

Inleiding Avondconcert 27 oktober

Voorafgaand aan het Donderdagavondconcert met het nieuwe celloconcert van Rob Zuidam gespeeld door Ivan Monighetti en het celloconcert van Henri Dutilleux met Nicolas Altstaedt met het Rotterdams Philharmonisch Orkest, geeft muziekjournaliste Saskia Törnqvist om 19.30 uur in de Kleine Zaal een inleiding bij het programma.

Cello Lounge XL edition

De beste manier om een dag op de Cello Biënnale af te sluiten en de cello in zijn meest veelzijdige vorm te ontmoeten is de Cello Lounge. Met in totaal 7 gratis toegankelijke events is dit hét creatieve platform voor de cello. Elke dag presenteert de Cello Lounge XL nieuwe klankmakers in restaurant Zouthaven of de Entreehal. Bestel een drankje, plof neer in een zitzak, droom lekker weg of zit op het puntje van je stoel (zie ook pag 42).

Festivalmarkt en cello-ateliers

Instrumenten en strijkstokken van de crème de la crème van cello- en stokkenbouwers vullen de hal en foyer van het Muziekgebouw met de mooiste klanken. Het bouwen van nieuwe cello's en strijkstokken wordt door de Cello Biënnale Amsterdam van harte ondersteund. De expositie is daarom beperkt tot bouwers die nieuwbouwinstrumenten tentoonstellen en verkopen.

Naast de bouwersexpositie zijn er ateliers in de hal en op Foyerdeck 1 waar het hele festival wordt gewerkt aan instrumenten. Gudrun Kremer, Tanguy Fraval en Henk te Hietbrink hebben hun atelier in de Entreehal en Erik Buys, Stijn van Aerschot en Anne Grohman op Foyerdeck 1.

Vergelijken en Test op het Deck

Tijdens het festival zijn er verschillende momenten waarop cello's en stokken van bouwers worden bespeeld en vergeleken. Op zondag 23 oktober bespeelt en vergelijkt Pieter Wispelwey om 12.30 uur in het Bimhuis nieuwe instrumenten en op vrijdag 28 oktober om 16.00 uur vergelijkt Gregor Horsch nieuwe strijkstokken in de Kleine Zaal. De Kleine Zaal is van 15.30 tot 16.45 beschikbaar voor het uitproberen van nieuwe cello's en strijkstokken. Elke dag is om 15.30 *Test op het Deck*: een cellogrootmeester bespeelt een aantal cello's op Foyerdeck 1.

Cello Biënnale 2016 in beeld en geluid

Zowel voorafgaand als tijdens het festival zal de Cello Biënnale een thema zijn bij NPO Radio4. In het Radio4-programma Podium wordt elke dag verslag gedaan vanaf het festival door een Radio 4 radio- en videoreporter. Het verslag is ook te zien op de site van Radio 4. Omroep MAX, media-partner van de Biënnale, zendt vier avondconcerten rechtstreeks uit.

- zo 23 okt. 20:15 uur **Orkest van de 18^e eeuw**
- ma 24 okt. 20:15 uur **Amsterdam Sinfonietta**
durft!

- di 25 oktober 20:15 uur **Hemels Vuur**

- do 27 okt. 20:15 uur **Rotterdams**

Philharmonisch Orkest

Verslaggever Beitske de Jong en cameraman Nander Cirkel van onze eigen Biënnale TV doen alle dagen verslag van het festival in het Biënnale Journaal. Op Foyerdeck 3 monteren ze het Biënnale Journaal dat dagelijks op het informatiescherm, de website, het YouTube-kanaal en de Facebook-pagina van de Biënnale is te zien. Ook het niet meer weg te denken programma Podium Witteman (zondagen, 18:10, NPO 2) besteedt ruim aandacht aan de Cello Biënnale. Kort voor en tijdens de Cello Biënnale zal Brava uniek beeldmateriaal uitzenden van concerten die plaatsvonden tijdens de Biënnales van 2012 en 2014 en van de Sneak Previews van 2013 en 2015.

Haal het maximale...

Bach&Breakfast

Niet meer weg te denken uit de Cello Biënnale: zes ochtenden beginnen om 09.30 uur met een cellosuite van Bach, uitgevoerd door telkens een andere grootmeester. Heerlijk begin van de dag, met koffie of thee, een warme croissant, verse jus en Bach. De suites worden uitgevoerd door Torleif Thedéen, Ivan Monighetti, Daniel Müller-Schott, Alisa Weilerstein, Gregor Horsch en Julian Steckel. Het ontbijtje is bij de prijs van het kaartje inbegrepen. Vanaf 8.45 uur is het buffet geopend!

TAKE FIVE

Take Five – steeds om 17.00 uur – is de concertserie van de verrassingen en nieuwe kennismakingen. Vijf niet te missen concerten als een dwarsdoorsnee van alles wat er anno 2016 in de cellowereld aan creativiteit te beleven valt. Met: Russische romantische en nieuwe muziek, een nieuwe muziektheaterproductie, het swingende programma met jazzkwartet Zapp4 en de Franse virtuoos Jérôme Pernoo, een Frans/Nederlands één-tweetje met Anton Mecht Spronk in een wereldpremière van Guus Janssen en Jean-Guihen Queyras met een Nederlandse première van het celloconcert van Gilbert Amy en de presentatie van vijf One Page Compositions door Slagwerk Den Haag en de Biënnale Cello Band.

Masterclasses

Hoe maak je van een 8 een 9 of van een 9 een 10? De internationale masterclasses van de Biënnale zijn niet alleen geliefd bij de deelnemende studenten maar ook bij het publiek. Veertien grote internationale solisten en pedagogen geven masterclasses aan groot Nederlands en buitenlands cellotalent. De lessen vinden plaats op zeven dagen, tegelijkertijd in de Kleine Zaal en in het Bimhuis. Met één kaartje kun je pendelen tussen de twee locaties.

TAKE FIVE Agenda

Zondag 23 oktober:

Dolce Far Niente

Maandag 24 oktober:

De Meester en Margarita

Dinsdag 25 oktober:

Zapp4&Jérôme Pernoo

Woensdag 26 oktober:

Queyras, Amy, Spronk & Janssen

Donderdag 27 oktober:

One Page Composition Project

uit de Biënnale! En verder:

Kinder- en Kleuterconcerten

Voor de jongste Biënnalebezoekers maken cellist Michiel Weidner, basklarinettist Maarten Ornstein en stemkunstenares Jeannine Valeriano de nieuwe voorstelling *Cello&Co* (4+). Tijdens *De Suleika's en het Mysterie van de Gevoelige Snaar* voor kinderen t/m 12 jaar van Trio Suleika gaat alles anders dan je verwacht. Met komische scènes, onverwachte goocheltrucs, pijnlijke situaties, de mooiste muziek die ooit voor pianotrio is geschreven: met Pepijn Meeuws, cellist en groot komisch talent.

Een nieuwe verhalenbundel: Vier variaties voor cello

In 2014 ging de Biënnale op zoek naar de verbinding tussen poëzie en muziek met als resultaat een bundel met tien nieuwe gedichten over de cello door tien vooraanstaande Nederland-se dichters als Remco Campert en Anna Enquist.

Op uitnodiging van de Cello Biënnale schrijven nu drie Nederlandse en één Vlaamse schrijver een kort verhaal. De verhalen van Jan Brokken, Marente de Moor, Ilja Leonard Pfeijffer en Annelies Verbeke vormen de bundel: *Vier variaties voor cello*. Redacteur is opnieuw Mirjam van Hengel. De bundel wordt gerealiseerd samen met Uitgeverij Podium en de Openbare Bibliotheek Amsterdam (zie ook pag. 24 t/m 29).

Maak Muziek! Cello Special 8+

In de Klankspeeltuin worden workshops *Maak Muziek!* gegeven voor kinderen vanaf 8 jaar, met splinternieuwe, experimentele instrumenten. Maar tijdens de Cello Biënnale draait het in deze workshops helemaal om de cello. Onder leiding van een cellist maken kinderen gezamenlijk een compleet nieuw muziekstuk. Noten kunnen lezen, cello spelen of ervaring met een muziekinstrumenten is helemaal niet nodig: iedereen kan meedoen. Voor wie een eigen cello heeft: neem mee. En gebruik er anders een van de Klankspeeltuin. Tijdens de workshop combineren we de cello ook met de instrumenten uit de Klankspeeltuin én met elektronisch herhaalde cellomuziek, in een zogenaamde 'loop station'.

Wanneer:

Zondag 23 oktober van 14.15 tot 15.45 uur
Woensdag 26 oktober om 14.15 tot 15.45 uur
Tip: goed te combineren met de middagconcerten voor volwassenen.

De workshops zijn toegankelijk voor kinderen (7+) en volwassenen. Voor passe-partouthouders zijn de workshops gratis, anderen betalen € 8,50 per persoon. De prijs voor kinderen en volwassenen is hetzelfde. Het maximum aantal deelnemers is 25 personen per keer. Reserveren bij de kassa is gewenst.

Zeven bijzondere
klankmakers op zeven
avonden vanaf 22.45 uur
in de Cello Lounge

Cello Lounge XL

De toon wordt gezet in de Cello Lounge. Bestel een drankje, plof in een zitzak, droom lekker weg of zit op het puntje van je stoel! De beste manier om een dag op de Cello Biënnale af te sluiten en de cello in alle gedaanten mee te maken is de *Cello Lounge*. Met in totaal zeven (gratis toegankelijke) events om 22.45 uur is dit hét creatieve platform voor de cello.

De Cello Lounge is nu Extra Large: naast drie lounges in restaurant Zouthaven met de cellovernieuwiers **Harald Austbø** en **Karel Bredenhorst** en de rockband onder de strijkkwartetten, **Red Limo String Quartet** met cellist **Jonas Pap** zijn er in de entreehal vier XL Cello Lounge concerten met de interessantste experimentele klankmakers van dit moment. **Maarten Vos**, jarenlang de cellist van Kytteman, betovert zijn publiek met een live mix van celloklanken en -vaak analoge- elektronica. Er zijn zijn weinig (pop)festivals in Nederland waar hij nog niet heeft gespeeld. **Amber Docters van Leeuwen** ging na het winnen van het Nationaal Cello Concours in 2008 een eigenzinnige weg. Zij verdiepte zich in experimenten met de cello en elektronische klanken en ging theaternuïze

creëren. Onlangs werkte ze mee aan de uiterst succesvolle productie *Borgen* van het Noord Nederlands Toneel. **Gross-Marinissen** zijn celliste Katharina Gross en componist/slagwerker Arnold Marinissen. Marinissen componeert muziek die wortels heeft in de minimal music. Hun muziek zou je kort kunnen samenvatten als 'minimal goes dance'. De op de grens van Nederland en Duitsland geboren cellist **Jörg Brinkmann** is een grote in de jazz-wereld. Tegelijk grijpt hij elke gelegenheid aan om ook andere klankwerelden te onderzoeken. Op deze Biënnale staat hij met nieuw muziektheater met zangeres Claron McFadden en Artvark Saxophone Quartet in het Bimhuis. Voor een opwindend avondje in de cello lounge neemt hij rapper **Abdelhadi Baaddi** mee.

vr 21 okt
in Zouthaven:
Karel Bredenhorst

za 22 okt
in Zouthaven:
Harald Austbø

zo 23 okt in Zouthaven:
Jonas Pap, Red Limo String Quartet

XL: ma 24 okt
in Entreehal:
Jörg Brinkmann

XL: di 25 okt
in Entreehal:
Maarten Vos

XL: wo 26 okt
in Entreehal:
Gross-Marinissen

XL: do 27 okt
in Entreehal:
Amber Docters
van Leeuwen

Toptalenten van conservatoria
uit de hele wereld strijken neer op
de Cello Biënnale Amsterdam

Students around the World

Tijdens de 6^e Biënnale zullen drie gratis
lunchconcerten en zeven Fringe-concerten om
19.00 uur worden gewijd aan de celloscholen en
conservatoria uit de hele wereld.

Soms zijn de studenten te horen in solowerk of
in cello-ensembles, soms spelen ze samen
met hun leraar. Wie wat wanneer waar
speelt, wordt bekendgemaakt tijdens
de Biënnale op de website en op de
informatieschermen in de hal. Ook bij
de Biënnale-balie ligt dagelijks het
programma ter inzage.

De volgende conservatoria zijn
vertegenwoordigd:

Düsseldorf: Robert Schumann Hochschule,
Gregor Horsch

Lugano: Conservatorio della Svizzera Italiana,
Monika Leskovar

Bern: Hochschule der Künste, Antonio Meneses

Parijs: Conservatoire National Supérieure, Jérôme Pernoo
en Raphaël Pidoux

Freiburg: Hochschule für Musik, Jean-Guihen Queyras

Helsinki: Sibelius Academy, Martti Rousi

Rostock: Hochschule für Musik, Julian Steckel

Stockholm: Royal College of Music, Torleif Thedéen

Bazel: Musik Akademie, Ivan Monighetti

Groningen: Prins Claus Conservatorium, Jan-Ype Nota

Anner Bijlsma en zijn Award

door Job Cohen

Tijdens de vorige Cello Biënnale mocht ik
als voorzitter van de stichting Anner Bijlsma
Award een nieuwe internationale oevreprijs
overhandigen aan de man naar wie de prijs is
vernoemd: Anner Bijlsma. De prijs, ingesteld om
eens in de zoveel tijd een persoon of instelling te
huldigen die zich uitzonderlijk verdienstelijk heeft
gemaakt voor de cello of het cellorepertoire, is
bedoeld om educatie en talentontwikkeling te
stimuleren. De laureaat bepaalt waaraan het
geldbedrag van 50.000 euro, bijeengebracht door
de Stichting Anner Bijlsma Award, wordt besteed.
Anner Bijlsma is wat dat betreft niet over één
nacht ijs gegaan. Met een toewijding alsof
het een nieuw onderzoek betrof naar de
streekvoering van de Bachsuites overwoog hij
vele mogelijkheden en ging hij veelvuldig te rade
bij zijn Vera, bij collega's en ook bij de mannen
van de Cello Biënnale, Maarten Mostert en Johan
Dorrestein, die het initiatief voor het instellen van
de prijs hadden genomen.
De creatieve geest van Anner leerde ze een lesje
in ruim denken. Anner is een groot voorstander
van de 'education permanente' ofwel, 'je bent

nooit te oud om te leren'. De prijs is bedoeld
voor het ontwikkelen van talent. Dat daarmee
'jong' talent wordt bedoeld, vond Anner bijzaak.
Allemaal mooi dat ondersteunen van jong talent
en zeer noodzakelijk, maar het onderzoek van
de bronnen, het bestuderen van vingerzettingen
van bijvoorbeeld de 19e eeuwse cellist Piatti,
zoals cellist Job ter Haar dat doet, is minstens
zo belangrijk voor de ontwikkeling van de
cello. Tegelijk zijn er ook een paar uitzonderlijk
getalenteerde jonge cellisten die het keurmerk
'Bijlsma' hebben gekregen en die hij absoluut
wil helpen bij hun ontwikkeling. Maar ook het
creëren van kansen voor jonge cellisten door
verbindingen te leggen met andere kunstvormen
zoals theater, literatuur, dans en film, door ze
te leren programmeren en ze te helpen een
publiek op te bouwen. Dat zijn óók zaken die
tegenwoordig horen bij de ontwikkeling van
talent. Vond ook Anner. Uiteindelijk heeft Anner
bepaald dat de prijs wordt besteed aan een
waaier van activiteiten die recht doet aan al die
doelen. Een wijs man, die Anner.

Job Cohen overhandigt Anner Bijlsma de eerste Award

Het Nationaal Cello Concours is onderdeel van de Cello Biënnale Amsterdam. Nederlands of in Nederland studierend cellotalent tot 27 jaar kan zich in drie rondes presenteren aan een internationale jury en aan het publiek.

In de **eerste ronde** op vrijdag 21 en zaterdag 22 oktober spelen de deelnemers de cellosonate in Bes (G.565) van Luigi Boccherini en de opdrachtcompositie, 'Air', voor cellosolo van Rob Zuidam.

Tijdens de **tweede ronde** op 25 oktober presenteren zes geselecteerde kandidaten zich – drie in de ochtend en drie in de middag – met de sonate nr. 4 in C voor piano en cello, opus 102, nr. 1 van Ludwig van Beethoven, het 3^e en 4^e deel van de cellosonate van Ravel en twee zelf te kiezen stukken: een solowerk – of deel daarvan – naar keuze, gecomponeerd na 1970 en een virtuoos werk voor cello en piano.

De **finale** vindt plaats op vrijdag 28 oktober. Drie finalisten strijden dan om de hoogste waardering voor hun uitvoering van het eerste celloconcert in Es van Dmitri Sjostakovitsj, met het Symfonieorkest van het Conservatorium van Amsterdam onder leiding van **Judith Kubitz**.

De deelnemers spelen tijdens de eerste en tweede ronde met hun eigen begeleiders of met één van de volgende concoursbegeleiders.

Geneviève Verhage cello (Boccherini)

Rosanne Philippens viool (Ravel)

Daniël Kramer piano (Beethoven en het keuzewerk voor cello en piano)

De jury van het Zesde Nationaal Cello Concours bestaat uit:

Gregor Horsch (Nederland)

Monika Leskovar (Kroatië)

Raphaël Pidoux (Frankrijk)

Martti Rousi (Finland)

Julian Steckel (Duitsland)

Pieter Wispelwey (Nederland)

Jan Willem Loot voorzitter (Nederland)
secretaris: Patty Hamel

Concoursprijzen:

Eerste prijs: € 8.000,-

Tweede prijs: € 6.000,-

Derde prijs: € 4.000,-

Aanmoedigingsprijs: € 2.000,-

Publieksprijs: € 1.000,-

Prijs beste vertolking

opdrachtcompositie: € 1.000,-

Soloconcert met orkest

De Eerste Prijswinnaar krijgt een soloconcert aangeboden bij het Nederlands Philharmonisch Orkest of het Nederlands Kamerorkest.

Sena Cello cd Prijs

De Sena Cello cd Prijs is een nieuwe prijs die de concourswinnaar in staat stelt een (debuut-)cd te maken. De prijs wordt mogelijk gemaakt door Sena.

Start in Splendor Prijs

Met het project *Start in Splendor** krijgt de winnaar van het Nationaal Cello Concours de kans om cultureel ondernemerschap in praktijk te brengen op een professioneel podium. Precies volgens de succesvolle aanpak van *Splendor Amsterdam* is de jonge musicus zijn eigen programmeur, zakelijk leider en publiciteits-afdeling. Hij/zij wordt daarbij gecoacht door Splendor musici en de staf van de Cello Biënnale Amsterdam. *Start in Splendor*

wordt mogelijk gemaakt door de Anner Bijlsma Award, de internationale prijs ter ondersteuning van jong talent.

* *Splendor Amsterdam* is één van de mooiste actuele voorbeelden van cultureel ondernemerschap. *Splendor* is een collectief van 50 muzikanten, componisten en podiumkunstenaren, allen met een staat van dienst in het presenteren van bijzondere programma's en het opzoeken van het publiek. Samen hebben ze in 2013 een oud badhuis in het centrum van Amsterdam omgetoverd tot een culturele vrijplaats. De *Splendormusici* beheren hun eigen zaal, zijn zelf programmeur en verzorgen zelf de publiciteit voor hun eigen concerten. *Splendor* is een broedplaats waar ongebreideld wordt geëxperimenteerd en uitgetoet en waar podiumkunstenaren elkaar en hun publiek inspireren.

Kronberg Academy Master Class Prize

De *Kronberg Academy Master Class Prize* stelt de drie finalisten in staat masterclasses te volgen in Kronberg in Duitsland op kosten van de Kronberg Academy. De Kronberg Academy is een strijkersacademie voor de coaching van internationaal toptalent, 23 jaar geleden ontstaan vanuit masterclasses voor cello onder het patronaat van cellist Mstislav Rostropovitsj en van de weduwe van Pablo Casals, Marta Casals-Istomin.

Aan de laureaten worden concerten aangeboden in verschillende concertseries en festivals in Nederland.

29 oktober 2016, 21.00 uur: Cello Coupé, Grote Zaal, Muziekgebouw aan 't IJ, Amsterdam

2 november 2016, 12.30 uur: Lunchconcert, Kleine Zaal, Het Concertgebouw, Amsterdam

20 november 2016, 11.30 uur: Theater de Veste, Delft

28 januari 2017, 14.00 uur: Noorderkerk, Amsterdam

februari 2017: Start in Splendor, Splendor Amsterdam

maart 2017: Kamermuziekfestival, Schiermonnikoog

juli/augustus 2017: Wonderfeel, Grachtenfestival, Delft Chamber Music Festival

10 november 2017: Sneak Preview Cello Biënnale Amsterdam 2018, Grote Zaal,

Muziekgebouw aan 't IJ, Amsterdam

Daarnaast zijn er concerten in De Flint/Sint Aegtenkapel (Amersfoort), Muziekgebouw aan 't IJ, het Van Gogh Museum, de Tolhuistuin en het Concertgemaal (Amsterdam). De laureaten worden ook uitgenodigd huisconcerten te geven bij leden van de Casalskring.

Deelnemers:

Alexander Warenberg (Nederland)

Anastasia Feruleva (Rusland)

Begonia Chan (Nieuw-Zeeland)

Camillo Cabassi (Italië)

Carlos Nicolás Alonso (Spanje)

David Poskin (België)

Dominique Bos (Nederland)

Felicia Hamza (Duitsland)

Iedje van Wees (Nederland)

Irene Enzlin (Nederland)

Jobine Siekman (Nederland)

Kalle de Bie (Nederland)

Melle de Vries (Nederland)

Patrick Karten (Nederland)

D'Addario stelt voor elke deelnemer van het Nationaal Cello Concours een set Kaplan Cello Strings ter beschikking.

Het Nationaal Cello Concours wordt mede mogelijk gemaakt door het Prins Bernhard Cultuurfonds, Sena, Stichting SEC en de J.C.P. Stichting.

Strijk kwartetten

De absolute top

za 19 nov Signum Quartett
za 17 dec St. Lawrence String Quartet
za 21 jan Juilliard String Quartet
za 11 mrt Emerson String Quartet
za 15 apr Artemis Quartett
za 13 mei Cuarteto Casals

Muziekgebouw

20 donderdag 20 oktober

20.15 - 21.15 uur, Grote Zaal
PRE-OPENINGSCONCERT

Instant Happiness

Via Berlin

Cello8ctet Amsterdam: **Sanne Bijker**,
Claire Bleumer, **Karel Bredenhorst**,
Anne Korff de Gidts, **Rares Mihailescu**,
Marcus van den Munckhof, **Simon**
Velthuis, **Lieselot Watté** cello

Dagmar Slagmolen regie

Jan Kuijken muziek

Dieuweke van Reij kostuum en decor

Robert van Delft geluidsontwerp

Pim Veulings choreografie advies

Instant Happiness

Jan Kuijken is de uitgelezen persoon om met het thema van dit festival, 'The Acting Cello', aan de slag te gaan. Kuijken is namelijk cellist én een componist die naast muziek voor de concertzaal (onder meer een strijkkwartet voor het beroemde Quatuor Danel), ruime ervaring heeft met het schrijven voor dans- en theatervoorstellingen. Sterker nog, hij heeft zich vaker bezig gehouden met 'de acterende cello'. Zo maakte hij met actrice Marlies Heuer *Dubbelconcertino* voor cello (Kuijken zelf), actrice en speakers. De actrice ging daarin met haar tekst en handelingen een dialoog aan met vooraf opgenomen flarden muziek, spraak en geluiden uit de speakers. De cellist deed vervolgens hetzelfde met zijn instrument en speakers, waaruit vooraf opgenomen muziek klonk. In *Instant Happiness*, het eerste deel van wat uiteindelijk een drieluik moet gaan worden, onderzoeken Jan Kuijken en Dagmar Slagmolen (Via Berlin) samen met Cello8ctet Amsterdam de hedendaagse drang naar directe behoeftebevrediging. Volgens de Duitse filosoof Max Scheler zijn cultuur en beschaving ontstaan dankzij

ons vermogen om aan een primaire aandrang niet direct gehoor te geven, maar die uit te stellen. Die beschaving lijkt vandaag de dag vaak ver te zoeken. Behoeften moeten direct bevredigd kunnen worden, in enorme hoeveelheden. Elke denkbare vorm van eten of drinken is te vinden op iedere hoek van de straat en modieuze kleding is in enorme kooppaleizen verkrijgbaar voor een appel en een ei. De obsessieve vraag naar wegwerpmode voor bodemprijzen, met mensonterende werkomstandigheden in Aziatische kledingfabrieken tot gevolg, ligt aan de basis van deze voorstelling. Hoe werkt dit zelfontworpen systeem van vraag, aanbod en verstikkende machtsverhoudingen? Waarom kunnen we hier niet uit ontsnappen? Kun je goed doen binnen een slecht systeem? Of is het systeem sterker dan de vrije wil? In deze beeldende muziekvoorstelling, verteld door acht cellisten, met rauwe muziek en aangrijpende choreografieën, staan deze vragen centraal. De voorstelling op locatie werd gespeeld op Oerol. Dit is de première van de theaterversie.

NATIONAAL CELLO CONCOURS 10.00 - ca. 15.00 uur, Grote Zaal
NATIONAAL CELLO CONCOURS

Eerste ronde

Raadpleeg de website voor de indeling van deelnemers en tijden: www.cellobiennale.nl
Deelnemers:

- Kalle de Bie**
- Dominique Bos**
- Begonia Chan**
- Camillo Cabassi**
- Irene Enzlin**
- Anastasia Feruleva**
- Felicia Hamza**
- Patrick Karten**
- Carlos Nicolás Alonso**
- David Poskin**
- Jobine Siekman**
- Melle de Vries**
- Alexander Warenberg**
- Iedje van Wees**

Concoursbegeleider:
Geneviève Verhage cello (Boccherini)

Luigi Boccherini (1743-1805)
Sonate in Bes, G.565
- *Allegro moderato*
- *Largo*
- *Allegro*

Rob Zuidam (1964)
'Air' voor cello solo* (wereldpremière)

19.30 uur, Entreehal
Opening
van de Cello Biënnale Amsterdam 2016

20.15 uur, Grote Zaal Openingsconcert

Antonio Meneses cello
Pieter Wispelwey cello
Biënnale Cello Band: Larissa Groeneveld, Jelena Očić, Timora Rosler en Jeroen den Herder cello
Slagwerk Den Haag: Pepe Garcia, Joey Marijs, Enric Monfort en Fedor Teunisse slagwerk
Nederlands Philharmonisch Orkest
Nuno Coelho dirigent

Mayke Nas (1972)
Nieuw werk* (Biënnale Cello Band & Slagwerk Den Haag, wereldpremière)

Ernest Bloch (1880-1959)
Schelomo (Meneses)

pauze

Eduard Lalo (1823-1892)
Celloconcert in d (Wispelwey)
- *Prelude: Lento – Allegro maestoso*
- *Intermezzo: Andantino con moto – Allegro presto*
- *Introduction: Andante – Allegro vivace*

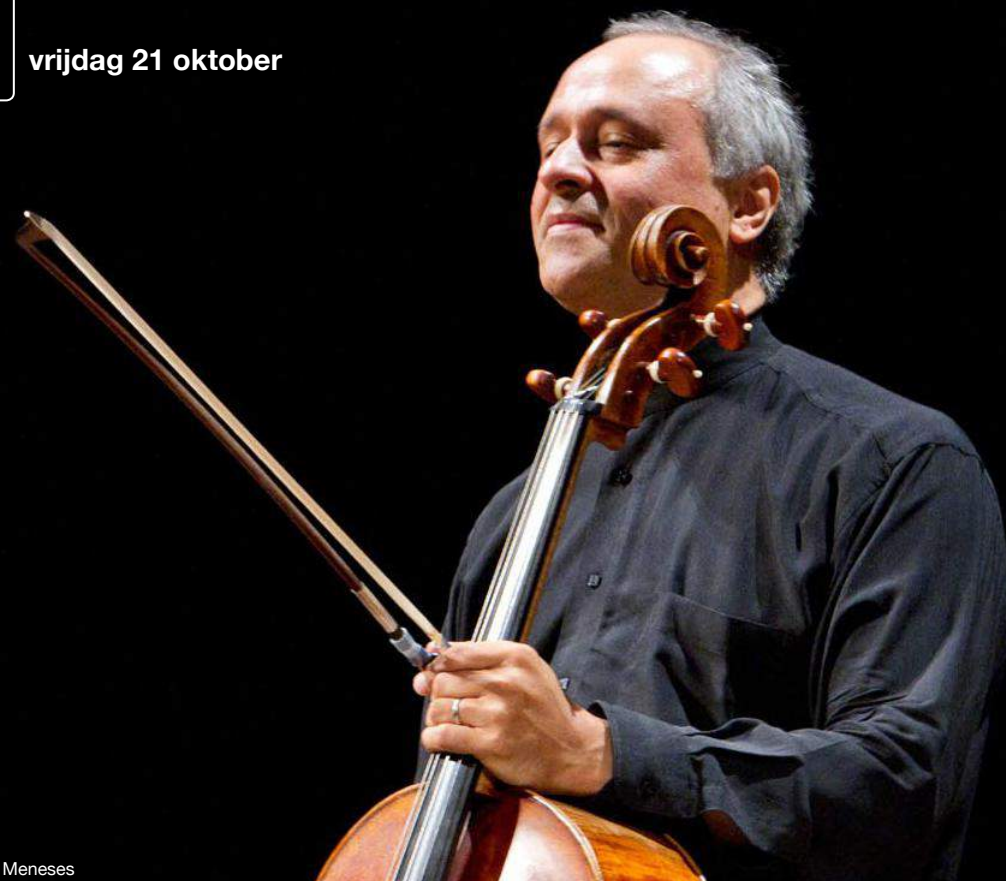
22.45 uur, Restaurant Zouthaven Cello Lounge

Karel Bredenhorst cello

23.30 uur, Bimhuis LATE CELLO NIGHT BartolomeyBittmann

Matthias Bartolomey cello
Klemens Bittmann viool en mandola

Matthias Bartolomey en Klemens Bittmann verlaten met hun instrumenten de diepgewortelde klassieke tradities en vinden samen nieuwe muzikale wegen. Hun muziek heeft de spontaniteit van improvisatie en jazz en omvat rockelementen, intieme ballades en snelle uptempo composities.
Lees Floris Kortie's interview op pag. 30.

Antonio Meneses

Pieter Wispelwey

BartolomeyBittmann

Nationaal Cello Concours Eerste ronde

De deelnemers aan de eerste ronde van het Nationaal Cello Concours zijn geselecteerd na een voorronde op 29 juni waarin zij een van de preludes van de laatste drie cellosuites van Johann Sebastian Bach, David Poppers *Etude nr 29* en Tsjajkovski's *Pezzo Capriccioso* speelden.

In de eerste ronde spelen alle kandidaten het speciaal voor hen gecomponeerde *Air* van Rob Zuidam en de *Sonate in Bes* van Boccherini.

De meeste Cellosonates van **Luigi Boccherini** zijn vroege werken, gecomponeerd om op zijn vele tournees te laten horen wat voor een formidabel cellist Boccherini was. De *Sonate in Bes voor cello en basso*, G. 565 is waarschijnlijk van een wat latere datum. Maar de functie is hetzelfde. Dat blijkt al snel, want hoewel er twee musici op het podium zitten is duidelijk dat het niet om een gelijkwaardig duet, maar om een solosonate met begeleiding gaat. Die begeleiding, door Boccherini 'basso' genoemd, kan op cello, of op bas uitgevoerd worden, of zelfs met een toetseninstrument, dat was in de achttiende eeuw niet ongebruikelijk. Boccherini heeft zijn sonates vermoedelijk voor twee celli of cello en bas bedacht.

Dat hij erg tevreden was over deze sonate, moge duidelijk zijn, want de oplettende luisteraar herkent het eerste en het laatste deel: Boccherini hergebruikte ze voor zijn *Celloconcert in Bes*.

Traditioneel staat in de eerste ronde naast een werk van de grootste cellist onder de componisten, Luigi Boccherini, ook een nieuwe compositie op het programma.

In eerdere edities schreven Theo Verbey, Wilbert Bulsink, Oene van Geel, Yannis Kyriakides en Micha Hamel het *Opdrachtwerk*.

Van de hand van Rob Zuidam komt dit jaar het werk voor solo cello: *Air*.

Op donderdag 27 oktober volgt van Zuidam nog een nieuw celloconcert, gecomponeerd voor Ivan Monighetti en het Rotterdams Philharmonisch Orkest.

Openingsconcert

Mayke Nas zaait graag verwarring. Van het prettige soort, dat wel. Neem haar compositie *Anyone can do it* voor zes volledig onvoorbereide spelers, niet noodzakelijkerwijs begenadigd met enig muzikaal talent. "Dat vind ik dan al leuk. Het zegt iets over mij. Namelijk dat ik in een wereld wil wonen waar mensen in staat worden gesteld om dit soort rare dingen te doen." En wat te denken van *I Delayed People's Flights By Walking Slowly In Narrow Hallways* voor 4 spelers, 4 stoelen & 4 versterkte schoolborden met live-electronica? Maar denk niet dat het allemaal een grap is.

Met moppen krijg je geen opdrachten van het Koninklijk Concertgebouworkest en het ensemble Askol|Schönberg of de Cello Biënnale Amsterdam. Voor de Cello Biënnale schreef ze nieuw werk voor vier cellisten, slagwerkensemble en orkest. Begeleid door beeldprojecties op groot scherm wordt het thema van deze Biënnale treffend geïllustreerd: The Acting Cello, de cello als acteur.

Mayke Nas' 10 redenen om te componeren

1. Tijd rekken
2. Problemen zoeken
3. Getallenfetisjisme
4. Krankzinnigheid
5. Belofte
6. Dwangneurose
7. Sex, drank & gebakken ganzenlever
8. Nergens anders voor deugen
9. Een 'aussergewöhnlich lustig' idee hebben (vrij naar Stockhausen)
10. Om niet te hoeven slapen

Ernest Bloch

Wat is nu typisch Nederlands? Tulpen en klompen? Beetje kitsch. Kaas, haring en stroopwafels? Of toch de VOC en de Hollandse Meesters? In Nederland is er nooit een heel coherent beeld geweest van wat nu die Nederlandse cultuur precies behelst. Daarvoor is de Nederlander misschien te nuchter. Waar Jean Sibelius Finland een klank gaf, Edvard Grieg het Noorse toonzette en Béla Bartók het echte Hongaarse geluid vond, was er in Nederland weinig interesse in een Nederlandse muziekstijl. Ja, Cornelis Doppers *Rembrandt Symfonie* en Bernard Zweers' *Aan mijn vaderland* zijn dappere pogingen, maar buiten cartouches in het Concertgebouw en straatnamen in Amsterdam-Zuid heeft dat toch tot weinig roem geleid. Nog lastiger wordt het, als het land dat je wil verklanken niet eens bestaat. Joden leefden verspreid over de aarde en assimileerden overal in meer of mindere mate de lokale cultuur. Toch - of misschien juist daardoor - was er aan het einde van de negentiende eeuw een groeiende behoefte aan een joodse cultuur die het oude volk met de moderne wereld verenigde. De dode taal Hebreeuws werd nieuw leven ingeblazen, de stichting van een Joodse staat onderzocht. Tegen die achtergrond componeerde de Joodse Zwitser Ernest Bloch tussen 1911 en 1916 een aantal stukken die hij zijn 'Joodse cyclus' noemde. *Schelomo, Hebreeuwse Rapsodie* is het laatste en meest iconische uit die reeks. Bloch zocht voor *Schelomo* naar de juiste taal voor een cantate rond het Bijbelse verhaal van Koning Salomon: Frans, Duits en Engels voldeden niet en Hebreeuws beheerste hij niet goed genoeg. Totdat hij een musicus ontmoette die zo mooi speelde, dat hij ineens de stem van de verteller had gevonden. Een stem die universeel was, die kon zingen en spreken zonder woorden: de stem van de cello!

Aan het einde van de negentiende eeuw was Spaanse muziek in Frankrijk *en vogue*. Denk aan Liszts *Rapsodie Espagnole*, Bizets *Carmen*, Ravels *Rapsodie Espagnole* en Debussy's *Iberia*. **Eduard Lalo** was met zijn *Symphonie Espagnole* (eigenlijk een vioolconcert) één van de eersten die de trend oppakte. Waar kwam die fascinatie voor Spanje vandaan? In het geval van Lalo zegt men dat zijn Spaanse familieachtergrond meespeelde. Sommigen noemen hem zelfs een Frans-Spaanse componist. Dat is wat overdreven, de familie Lalo woonde al zo'n driehonderd jaar in België en Frankrijk toen Edouard in 1874 aan zijn Spaanse symfonie begon. Nee, in de eerste plaats was het Pablo de Sarasate die hem inspireerde. Die virtuoze violist/componist - de Spaanse Paganini - had Lalo betoverd. Voor hem schreef Lalo zijn 'vioolconcert'. Maar toch: twee jaar later zijn de Spaanse klanken ook in zijn *Celloconcert in d* terechtgekomen. Daar zal De Sarasate weinig mee van doen hebben gehad. Was het dan toch die familieband? Of had hij zo een manier gevonden om de critici die hem te Duits vonden de pas af te snijden? Eigenlijk zijn in het *Celloconcert* veel interessantere zaken te horen dan die Spaanse klanken. De enorme kracht en urgentie die van het werk uitgaan bijvoorbeeld. Spierballentaal, vooral de buitenste delen. Ook opvallend: de cellist wordt nooit verweven met het orkest. 'Als een solist op het podium geplaatst wordt, moet hij de hoofdrol hebben, en niet als solist in het orkest behandeld worden. Als het genre van soloconcert de componist niet kan bekoren, laat hem dan symfonieën schrijven, of iets ander voor orkest, maar laat hem mij niet vermoeien met solofragmenten die constant onderbroken worden door het orkest.' Duidelijke taal van Lalo, net als het concerto zelf. Rake klappen van het orkest, virtuositeit van de cellist. En melodieën van uitzonderlijke rijkheid.

NATIONAAL CELLO CONCOURS 10.00 - 11.40 uur, Grote Zaal
NATIONAAL CELLO CONCOURS

Eerste ronde

(vervolg van vrijdag 21 oktober)

KLEUTERVOORSTELLING 11.00 en 12.30 uur, Kleine Zaal

Cello&Co

i.s.m. Splendor Amsterdam

Michiel Weidner cello en cimbalom

Maarten Ornstein basklarinet en tárogató

Jeannine Valeriano stem

Ben je tussen 4 en 8 jaar?

Bij Cello&Co is alles mogelijk. Cello is vriendjes met allerlei instrumenten.

Hij speelt het liefste samen met Basklarinet, met Tárogató en Cimbalom, met Hobbelpaard en met het mooiste instrument van allemaal (na de cello): De Menselijke Stem.

Cello&Co

NATIONAAL CELLO CONCOURS 13.30 uur, Foyerdeck 1
NATIONAAL CELLO CONCOURS

Bekendmaking deelnemers Tweede ronde

14.00-16.00 uur, Bimhuis en Kleine Zaal
MASTERCLASS

Torleif Thedéen (Bimhuis) Antonio Meneses (Kleine Zaal)

HELLO CELLO 16.15 uur, Grote Zaal

Hello Cello Orkest

160 kinderen en jongeren uit het hele land spelen samen in het Hello Cello Orkest.

Oene van Geel componist/dirigent

Emile Visser cello

Hello Cello Orkest

19.00 uur, Kleine Zaal

FRINGE

Students around the world

Toptalenten van internationale conservatoria

20.15 uur, Grote Zaal

Fantasia para Violonchelo y Flamenco

i.s.m. Flamenco Biennale

Ella van Poucke cello

Kian Soltani cello

Rocío Márquez zang

Derya Türkan kemençe

Efrén López rabab, gitaar

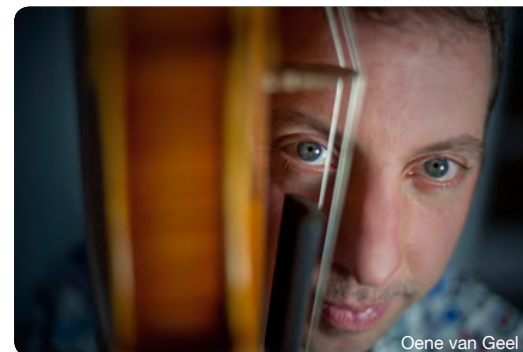
Agustin Diassera percussie

Leonor Leal dans

Arrangementen: **Efrén López en Marijn van Prooijen**

Een coproductie van de Flamenco Biennale Nederland en de Cello Biennale Amsterdam

flamenco biennale

Oene van Geel

Emile Visser

2CELLOS

22.45 uur, Restaurant Zouthaven

Cello Lounge

Harald Austbø cello

24.00 uur, Grote Zaal (staanplaatsen)

LATE CELLO NIGHT

2CELLOS Unplugged

Luka Šulić cello

Stjepan Hauser cello

Dušan Kranjc slagwerk

Ragazze Quartet: Rosa Arnold, Jeanita

Vriens viool, **Annemijn Bergkotte** altviool,

Rebecca Wise cello

Strijkers van het Conservatorium van Amsterdam

Speciaal voor de Cello Biennale maakten Luka Šulić en Stjepan Hauser een nieuw programma: 2CELLOS Unplugged. Opnieuw als nachtconcert in een zaal zonder stoelen onthalen de Kroaten het publiek op... Bach, Vivaldi, Rossini... en wie weet Coldplay, AC/DC en Michael Jackson.

Leonor Leal

Derya Türkan

Agustin Diassera

Efrén López

Fantasiá para Violonchelo y Flamenco

De titel van dit programma dekt de lading volledig. Het programma is een fantasie van de Flamenco Biënnale van flamenco-kenner en artistiek directeur Ernestina van de Noort en de Cello Biënnale. Beide festivals zijn even oud en ze hebben met elkaar gemeen dat ze telkens de traditie verbinden met het nieuwe, zowel nieuwe muziek als nieuwe talenten. Zou er iets bijzonders kunnen ontstaan als je de expressie van flamenco zou kunnen vangen in de warme gloed van de cello en als je jonge en vernieuwende flamenco-sterren zou verbinden met jonge en avontuurlijke topcellisten? Fantaserend over dat idee werden er namen genoemd, muziek geluisterd en kwamen er al gauw ook nog andere invalshoeken.

De keuze voor de jonge flamenco-ster Rocío Márquez stond vanaf het begin vast. Haar stem, haar presentatie en vooral haar muzikale avontuurlijkheid zouden prachtig combineren én contrasteren met het klassieke werk dat de ruggegraat van het programma zou gaan vormen: de suite voor cello solo van de Spaanse componist Gaspar Cassadó (1897-1966). Cellist Cassadó, als jong jochie al protegé van de grote Pablo Casals, kreeg compositielessen van Manuel de Falla en Maurice Ravel. Hij verrijkte het cellorepertoire met zijn onmiskenbaar Spaanse muziek voor cello, maar hij schreef ook veel voor het meest iconische

Spaanse instrument, de gitaar. Zijn muziek is de ideale verbinding tussen de oude én nieuwe liederen van Rocío Márquez die de tweede leidraad vormen van het programma. Die liederen zijn soms pure en traditionele flamenco, soms onlangs gecomponeerd of, zoals het Arabische *Como pas la Vida*, een verwijzing naar waar flamenco vandaan komt. De derde grote inbreng in dit nieuwe programma is de chemie die ontstaat als je musici bij elkaar brengt als de jonge cellisten Kian Soltani en Ella van Poucke, een percussionist als Agustin Diassera en kemenchespeler Derja Türkan. Een bijzondere rol speelt rebabspeler Efrén López. Hij maakte ook een groot deel van de arrangementen.

flamenco
biënnale

Rocío Márquez is artist in residence van de komende Flamenco Biënnale (13-29 januari 2017). *Fantasiá para Violonchelo y Flamenco* is de Openingsvoorstelling van de Flamenco Biënnale (13 januari) in de Doelen in Rotterdam, herhalingen op 14 januari in Muziekgebouw Eindhoven en op 29 januari in Muziekgebouw aan 't IJ.

Rocío Márquez

09.30 uur, Grote Zaal

BACH&BREAKFAST

Torleif Thedéen

Johann Sebastian Bach (1685-1750)

Suite nr 5 in c, BWV 1011

- Prélude
- Allemande
- Courante
- Sarabande
- Gavotte
- Gigue

10.15 - 12.15 uur, Bimhuis en Kleine Zaal

MASTERCLASS

Ivan Monighetti (Bimhuis)

Martti Rousi (Kleine Zaal)

12.30 uur, Bimhuis

DE VERGELIJKING

Cellobouwers

Pieter Wispelwey bespeelt en vergelijkt nieuwe instrumenten van bouwers die exposeerden tijdens de Biënnale.

14.15 uur, Grote Zaal

Eight Lines

Torleif Thedéen cello

Antonio Meneses cello

Timora Rosler cello

José Gallardo piano

Biënnale Cello Band: Larissa Groeneveld,

Jelena Očić, Timora Rosler en Jeroen den

Herder cello

Slagwerk Den Haag: Pepe Garcia, Ryoko

Imai, Joey Marijs, Enric Monfort, Vitaly

Medvedev en Fedor Teunisse slagwerk

Samuel Barber (1910-1981)

Sonate voor cello en piano in C, opus 6 (Thedéen)

- Allegro ma non troppo

- Adagio

- Allegro appassionato

George Crumb (1929)

Sonate voor cello solo (Rosler)

- *Fantasia. Andante espressivo e con molto rubato*

- *Tema pastorale con variazioni*

- *Toccata. Largo e drammatico - Allegro vivace*

Heitor Villa-Lobos

Bachianas Brasileiras nr 2 (Meneses)

- *Preludio (O Canto do Capadócio)*

- *Aria (O Canto da Nossa Terra)*

- *Tocata (O Trenzinho do Caipira)*

Steve Reich (1936)

Eight Lines arr. Marijn van Prooijen (Slagwerk Den

Haag, Biënnale Cello Band)

17.00 uur, Grote Zaal

TAKE FIVE

Dolce Far Niente

Jan Bastiaan Neven cello

Torleif Thedéen cello

Kian Soltani cello

Hans Eijsackers piano

José Gallardo piano

Henk Neven bariton

Michail Glinka (1804-1857)

Wiegenlied

Twijfel

Verleid me niet onnodig

(Neven en Neven)

Alexander Borodin (1833-1887)

Het mooie meisje houdt niet meer van mij

Das schöne Fischermädchen

Pjotr Iljitsj Tsjaikovski (1840-1893)

De milde sterren straalden voor ons

Nacht

Nur wer die Sehnsucht kennt

Alexander Raskatov (1953)

Dolce Far Niente (Thedéen)

Franghiz Ali-Zadeh (1947)

Habil-sajahy (Soltani)

19.00 uur, Kleine Zaal

FRINGE

Students around the world

Toptalenten van internationale conservatoria

20.15 uur, Grote Zaal

Orkest van de 18e Eeuw

Albert Brügger cello

Jérôme Pernoo cello

Jean-Guihen Queyras cello

Shunske Sato viool

Orkest van de 18e Eeuw

Kenneth Montgomery dirigent

Robert Volkmann (1815-1883)

Celloconcert in a, opus 33 (Brüggen)

Allegro moderato - Tranquillo - Più allegro -

Allegro vivace - Tempo I

Étienne-Nicolas Méhul (1763-1817)

Ouverture Ariodant

Joseph Haydn (1732-1809)

Celloconcert nr 2 in D, opus 101 Hob. Viib:2

(Pernoo)

- *Allegro moderato*

- *Adagio*

- *Rondo: Allegro*

pauze

Johannes Brahms (1833-1897)

Dubbelconcert in a, opus 102 (Queyras en Sato)

- *Allegro*

- *Andante*

- *Vivace non troppo*

22.45 uur, Restaurant Zouthaven

Cello Lounge

Red Limo String Quartet: Sietse van Gorkom

en **Camilla van der Kooij** viool, **Rani Kumar**

altviool, **Jonas Pap** cello

José Gallardo

Torleif Thedéen

Timora Rosler

Kian Soltani

Eight Lines

Zijn *Adagio for Strings* staat hoog in de klassieke hitlijsten, maar verder klinkt de muziek van **Samuel Barber** in Europa zelden. In Amerika is dat wel anders. Zo schreef criticus Donal Henahan na Barbers dood in 1981: "Er is waarschijnlijk geen Amerikaanse componist geweest die zo vroeg, zo aanhoudend en zo langdurig geroemd is als Samuel Barber." Dat begon al toen hij net geen tiener meer was, en zijn *Dover Beach* voor zang en strijkkwartet en de ouverture voor *The School for Scandal* als een bom insloegen. Kort daarna kwam de *Cellosonate op. 6*. Daarin klinkt heel wat romantische lyriek. Er wordt daarom vaak gesuggereerd dat de jonge Barber nog volop bezig was zijn volwassen stijl te vinden. Dat is niet helemaal terecht. Al kon Barber de Brahms-sonates - waarvan hij nogal in de ban was - niet helemaal van zich afschudden, het is toch vooral het instrument zelf dat die lyrische zangerigheid aan hem ontlokt. In nauwe samenwerking met de cellist Orlando Cole, zocht Barber naar een manier om het beste uit het instrument naar boven te halen. En dat lukt formidabel.

Velen kennen **Heitor Villa-Lobos'** prachtige *Bachianas Brasileiras nr 5* voor cello octet en sopraan, maar de overige acht delen van deze serie suites zijn minder bekend. Elke 'Bachianas' heeft een andere bezetting, van slechts een fluit en een fagot (nr 6) tot piano en groot orkest (nr 3). Villa-Lobos probeerde de westerse klassieke muziek, en specifiek de muziek van Bach, te vermengen met de warmbloedige, swingende Braziliaanse muziek. *Bachianas Brasileiras nr 2*, oorspronkelijk voor orkest, bestaat uit vier delen, die allemaal gebaseerd zijn op eerder werk. Titels als *Prelúdio* en *Tocata*, doen de invloed van Bach vermoeden. Toch klinkt hier vooral Brazilië. Voor de eerste twee delen, nam hij twee van zijn liederen als uitgangspunt. Voor *Dança* pakte hij het pianostuk *Lembrança do Sertão* er weer bij en in *Tocata* grijpt hij terug op *O Trenzinho do Caipira*. Hoewel het oorspronkelijk geschreven was voor cello en piano, werd het door hem omgeschreven tot een klein symfonisch gedicht vol klankeffecten, waarin een treintje puffend en steunend de bergen in klimt, en er in volle vaart weer af dendert.

Net als Barber en Villa-Lobos verwijst **George Crumb** met zijn *Sonata for Solo Cello* naar het verleden, waarin stukken 'Sonate' heten en delen 'Fantasia', 'Tema con variazioni' en 'Toccatà'. Crumb haalt zijn inspiratie niet bij de romantici of bij Bach, maar bij het neo-klassieke van Bartók. Heel anders gaat hij te werk in recentere, meer avant-gardistische stukken als *Black Angels* voor 'elektrisch strijkkwartet'. In het eerste deel maken pizzicati plaats voor een mijmerende melodie, die beide na een onrustiger middensectie weer terugkeren. Het tweede deel is een wiegende Sicilienne, met drie variaties en een coda. In het midden van het slotdeel lijkt de cellist zijn toonladderoefeningen steeds opnieuw op te starten, het begin en het einde van het deel vormen een soort palindroom, waarin de muzikale elementen van het begin in omgekeerde volgorde aan het slot terugkeren.

Al bij de wereldpremière in 1979 door leden van het Nederlands Blazers Ensemble en Reinbert de Leeuw leek er rekenkundig het één en ander mis te gaan bij het *Octet* van **Steve Reich**. Niet acht, maar tien musici stonden er op het podium. Dat is niet zo gek, Reich schreef partijen voor twee piano's, een strijkkwartet en twee houtblazers die naast klarinet ook op basklarinet, fluit en piccolo moesten spelen. Laat dat fluiten maar over aan de professionals, moeten de klarinetten toen gedacht hebben, om snel de hulp van twee fluitisten in te schakelen. Al snel merkte Reich dat er meer uitdagingen waren voor de uitvoerenden. De cellist en de altviolist werden moe van de vele herhalingen en de violisten moesten veel dubbelgrepen spelen die lastig zuiver te krijgen waren. Met een nieuwe bezetting van twee piano's, acht strijkers en vier blazers kun je van een octet toch echt niet meer spreken, dus doopte Reich het *Eight Lines*. Daarmee houdt hij ondanks de forsere bezetting vast aan het idee van acht partijen. Het is minimal music pur sang: een steeds herhalende pianopartij in 5/4 maat wordt door de strijkers en blazers onderstreept met lange noten, of geholpen met fragmenten van de pianopartij. Er verandert steeds van alles, maar wie eenmaal door de sterke cadans gegrepen wordt, merkt dat bijna niet.

Marijn van Prooijen maakte de bewerking voor de Biënnale Cello Band en Slagwerk Den Haag

Dolce Far Niente

Sommige woorden zijn niet te vertalen. Het Nederlandse 'gezelligheid' en het Spaanse 'duende' bijvoorbeeld. Of het Russische 'taskà'. Nabokov omschrijft het zo: 'Op zijn diepste en meest pijnlijk is taskà een sensatie van grootse spirituele angst, vaak zonder enige reden. Op iets minder morbide niveau betekent het een doffe pijn van de ziel, een onbestemd verlangen, een vage rusteloosheid of een ziekmakende heimwee. In de meeste gevallen betekent het een verlangen naar iets of iemand, liefdesverdriet, nostalgie of verveling.' De betere romanticus grijpt bij een hevige aanval van 'taskà' niet naar de fles om alle ellende zo snel mogelijk te vergeten, maar zwelgt er een beetje in. Die geniet wat van de bitterzoete, maar bloedserieuze droefheid. Dat is écht Russisch. Het verrijken van een lied door een cellopartij toe te voegen is een prachtige vondst, waar vooral Russen dol op waren. De meeste van deze liederen van **Mikhail Glinka** (*Wiegenlied*, *Twijfel* en *Verleid me niet onnodig*), **Alexander Borodin** (*Het mooie meisje houdt niet meer van mij*, *Das schöne Fischermädchen*) en **Pjotr Iljitsj Tsjajkovski** (*De milde sterren straalden voor ons*, *Nacht en Nur wer die Sehnsucht kennt*) werden door de componist zelf van een cellopartij voorzien. Bij een aantal gebeurde dat door anonieme Russische arrangeurs, voor net dat beetje meer 'taskà'.

De Russische componist **Alexander Raskatov** heeft een speciale band met Nederland. In 2003 zond de NPS een documentaire over de componist uit, rondom de voorbereiding van zijn altvioolconcert *Poet/Chemin/Path/Weg*, dat met Yuri Bashmet en het Rotterdams Philharmonisch Orkest onder Valery Gergiev zijn wereldpremière beleefde. In 2011 ging in het Muziekgebouw zijn *Alphabet of Death* in wereldpremière, dat hij voor de NTR componeerde. En tijdens de Cello Biënnale 2012 ging zijn celloconcert voor David Geringas en Asko|Schönberg in première. Maar zijn grootste succes was toch de wereldpremière van zijn opera *A Dog's Heart* in 2010, in de Stopera in Amsterdam. Vandaag geen première, maar een oud werk. Een sleutelwerk wel te verstaan. Want de titel *Dolce Far Niente* slaat in dit geval niet alleen op de typisch Italiaanse kunst van het niets doen, maar vooral op een ommezwaai in het componeren van Raskatov, dat tot die tijd nog sterk modernistisch van aard was. Het moest allemaal minder ingewikkeld, de vorm van zijn composities moest meer ontspannen. "Een

statische non-actie", zoals hij het zelf omschrijft. Met muziek die de onschuld en zorgeloosheid van zijn jeugd oproept, zoekt hij een vlucht uit het serieuze, academische musiceren. Daarom schrijft Raskatov in veel van zijn stukken muziekinstrumenten voor die refereren aan de kindertijd. Ook in *Dolce Far Niente* horen we de jeugd. Beide uitvoerenden laten belletjes rinkelen en de pianist moet ook fluiten. De muziek komt uit het niets en wordt geleidelijk opgebouwd uit motieven en fragmenten van een naïef en kinderlijk karakter. Dat wordt nog eens versterkt door die belletjes en dat gefluit. Het is nog een hele kunst, dat niets doen.

De Azerbeidzjaanse componiste **Franghiz Ali-Zadeh** is muzikaal tweetalig. Ze is vloeiend in de westerse compositietechnieken van met name de Tweede Weense School en in haar muzikale moedertaal: mugham. Dat is een zeer complexe muzikale vorm, gebaseerd op verschillende modi. In de mugham is improvisatie erg belangrijk, maar binnen een strikt kader. Sinds 2003 behoort het tot het UNESCO werelderfgoed. In *Habil-sajahy* combineert Ali-Zadeh die twee muzikale werelden. "Cupo, quasi niente" oftewel: "donker, bijna niets" staat er als tempoaanduiding boven het stuk. Dit is duidelijk een ander *niente* dan het zorgeloze van Raskatov. Uit het donkere niets klimt de cello heel langzaam op. De piano, veelal op onorthodoxe manier bespeeld, heeft een bescheiden rol, die vooral percussief is. De jonge Iraans-Oostenrijkse cellist Kian Soltani was een leerling van Ivan Monighetti, aan wie Ali-Zadeh *Habil-sajahy* opdroeg.

Henk Neven

Jan Bastiaan Neven

Jérôme Pernoo

Shunske Sato

Albert Brüggen

Geboren in 1941.

Herboren in 2016.

Lees nu 2 weken gratis

Reageer snel via www.parool.nl/cello

Bezorging stopt automatisch

Het Parool

Orkest van de 18e eeuw

Wie ooit de opname hoorde van Bachs *Matthäus Passion* onder leiding van Willem Mengelberg snapt dat een jonge generatie musici in de jaren zestig van de vorige eeuw het roer omgooide. Weg van de monsterbezettingen, tergend langzame tempi en moderne instrumenten. Terug naar de instrumenten, het tempo en de stemming die de componist voor ogen had. Namen als Kuyken, Harnoncourt, Leonhardt, Koopman en Brügggen brachten de barokmuziek tot leven.

En waarom stoppen bij Bach? De stap naar Mozart is klein, want achttiende eeuw, en Beethoven ligt dan om de hoek. Maar bij de romantiek houdt het meestal wel op. Het moderne orkest is immers een negentiende-eeuwse vinding. Toch is het verschil in klank tussen de natuurhoorn (Brahms' favoriet) en de moderne hoorn, die gemaakt lijkt voor het geweld van een Star Wars-ouverture enorm. En wat te denken van darmsnaren? Houten dwarsfluiten in plaats van metaal? Het Orkest van de 18^e Eeuw stofft Haydn graag voor u af, schotelt u tamelijk onbekende (vroeg)romantische componisten voor en reviseert Brahms grondig.

De 'missing link' tussen Brahms en Schumann, zo wordt **Robert Volkmann** wel genoemd. Het woord 'missing' is toepasselijk, want zijn naam ontbreekt bijna volledig in de geschiedenisboeken en op de concertprogramma's. Dat is vreemd want Liszt was een groot fan van Volkmann, Brahms een goede vriend. Maar minstens zo belangrijk: het publiek was dol op zijn muziek en noemde hem in één adem met Beethoven. Het *Celloconcert in a op. 33* uit 1853 was tot 1890 populairder dan dat van Schumann en Haydn en was het lievelingsconcerto van David Popper. Het eendelige werk in sonatevorm is krachtig, trefzeker en geraffineerd. Waarom het dan in vergetelheid raakte? Daar is de wetenschap nog steeds niet uit.

Met de *Ouverture Ariodant* van **Étienne Méhul** houdt het orkest zich keurig aan zijn naam: de opera ging in oktober 1799 in Parijs in première. Méhul was de belangrijkste componist tijdens de Franse revolutie en de eerste operacomponist die 'romantisch' genoemd werd. Als directe voorloper én inspiratiebron van Berlioz en Weber was zijn invloed groot. In deze ouverture heeft de cellosectie een belangrijke rol. Méhul is dan ook één van de componisten die de cello emancipeerde en een eigen stem gaf.

Na twee buitenbeentjes is het tijd voor een klassieker: **Joseph Haydn's Celloconcert nr 2 in D** is geliefd, veel gespeeld en bijna overbekend. We zouden haast vergeten dat het in zijn tijd een nieuwheid was om de cello niet de bas te laten spelen, maar de melodie. En dan in een hoogte die meer voor een viool weggelegd leek. Tel daar dubbelgrepen en andere technische lastigheden bij op en trek een paar centimeter van de hals af (de toetsen van de cello's uit Haydn's tijd waren wat korter) en verwonder u.

In het jaar dat Volkmann zijn *Celloconcert* componeerde, besloten Robert Schumann, Albert Dietrich en de jonge **Johannes Brahms** hun nieuwe vriend Joseph Joachim een bijzonder cadeau te geven: samen componeerden ze een vioolsonate voor hem. Ieder schreef een deel. Het gezamenlijke thema moest voor wat eenheid zorgen. Het werden de noten F-A-E. Dat stond voor Joachims motto: "Frei Aber Einsam", een zeer romantische lijfspreuk. Natuurlijk moest Joachim, beroemd violist, de sonate meteen tijdens een salonmiddag uitvoeren, met Clara Schumann aan de piano. Hij wist direct te noemen wie welk deel schreef. Het was het begin van een mooie vriendschap.

35 jaar later hing de vlag er anders bij. Joachim was gescheiden en Brahms had een beetje partij gekozen voor de voormalige mevrouw Joachim. Dat schoot de violist in het verkeerde keelgat en hun relatie bekoelde. Hoewel Brahms, de man van de ijzeren moraal, niet terug wilde komen op die steunbetuiging, probeerde hij toch de waardevolle vriendschap met Joachim weer aan te halen. Hij greep terug naar Joachims thema en maakte er het *Concert voor viool en cello in a op. 102* van. Samen met de twee prachtige *Cellosonates* is het de enige reden dat we Brahms - schoorvoetend - kunnen vergeven dat hij nooit een celloconcert schreef. Critici en publiek hadden het wel even moeilijk met die gedeelde spotlight voor de twee solisten. Was het een verwijzing naar de barokke concertigrossi? Of eerder een voortzetting van de lijn die hij met het *Tweede Pianoconcert* inzette? Waar dat concerto meer een symfonie met piano is, lijkt dit dubbelconcert meer over samenspel te gaan; bijna als kamermuziek. Niet voor niets is het zijn laatste orkestwerk, daarna schreef hij alleen nog Lieder, piano- en kamermuziek.

09.30 uur, Grote Zaal

BACH&BREAKFAST

Ivan Monighetti

Johann Sebastian Bach (1685-1750)

Suite nr 1 in G, BWV 1007

- Prélude
- Allemande
- Courante
- Sarabande
- Menuet
- Gigue

10.15-12.15 uur, Bimhuis en Kleine Zaal

MASTERCLASS

Jérôme Pernoo (Bimhuis) Gregor Horsch (Kleine Zaal)

12.30 uur, Bimhuis

LUNCHCONCERT

Students around the world

Toptalenten van internationale conservatoria

14.15 uur, Grote Zaal

Kreutzer Sonata

Jelena Očić cello

Pieter Wispelwey cello

Ivan Monighetti cello

José Gallardo piano

Paolo Giacometti piano

Claudio Martínez Mehner piano

Leoš Janáček (1854-1928)

Pohadka (Očić)

Franz Schubert (1797-1828)

Fantasie in C, D. 934 opus 159 (Wispelwey)

- *Andante molto* - *Allegretto* - *Andantino*

- *Allegro* - *Allegretto* - *Presto*

Ludwig van Beethoven (1770-1827)

Violosonate nr 9 in A, op. 47 'Kreutzer sonate'

(Monighetti, arr. Carl Czerny)

- *Adagio sostenuto* - *Presto*

- *Andante con variazioni*

- *Presto*

17.00 uur, Grote Zaal

TAKE FIVE

De Meester en Margarita

première

Een beeldende muziekvoorstelling over hoe het kwaad bezit neemt van de stad

Maya Fridman cello

Kian Soltani cello

Creative Performance Lab, masterstudenten van het Conservatorium van Amsterdam:

Lizzie Hetherington, Tatiana Rosa, Leire

Ruiz, Nanna Ikonen, Leo Grimaudo, Vitaly

Vatulya, Xavier Boot en **Carla Regio**

Dagmar Slagmolen regie

19.00 uur, Kleine Zaal

FRINGE

Students around the world

Toptalenten van internationale conservatoria

20.15 uur, Grote Zaal

Amsterdam Sinfonietta durft!

Raphaël Pidoux cello

Daniel Müller-Schott cello

Julian Steckel cello

Amsterdam Sinfonietta

Candida Thompson viool en leiding

Olli Mustonen dirigent

Franz Schubert (1797-1828)

Arpeggione sonate in a, D. 821 (Pidoux, arr.

Roland Pidoux)

- *Allegro moderato*

- *Adagio*

- *Allegretto*

Claude Debussy (1862-1918)

Cellosonate in d (Müller-Schott, arr. Jorge Bosso)

- *Prologue: Lent, sostenuto e molto risoluto*

- *Sérénade: Modérément animé*

- *Finale: Animé*

pauze

Anton Bruckner (1824-1896)

Adagio uit het Strijkkwintet in F

Robert Schumann (1810-1856)

Fünf Stücke im Volkston opus 102 (Steckel, arr.

Mladen Miloradovic)

- *Mit Humor*

- *Langsam*

- *Nicht zu schnell, mit viel Ton zu spielen*

- *Lebhaft*

- *Stark und markirt*

Olli Mustonen (1967)

Sonata voor cello en kamerorkest (Müller-Schott, arr. Olli Mustonen, Nederlandse première)

- *Misterioso*

- *Andantino*

- *Precipitato*

- *Con vision*

22.45 uur, Entreehal

Cello Lounge XL

Jörg Brinkmann cello

Abdelhadi Baaddi human beatboxer

Kreutzer Sonate

Leoš Janáček was een laatbloeier. Na jaren van kleine succesjes en grotere flops was het de Praagse uitvoering van zijn opera *Jenůfa* die hem op 62-jarige leeftijd zijn definitieve doorbraak bezorgde. Een periode van grote creativiteit brak aan, waarin hij de romantische invloeden van Dvořák en Smetana definitief achter zich liet en een geheel eigen stijl ontwikkelde. *Pohádka* ontstond na succesopera *Jenůfa*, maar voordat die ook daadwerkelijk succes had. Het waren jaren vol frustratie, waarin Janáček dondersgoed doorhad dat hij de status van provinciale orgelleraar ruimschoots ontgroeid was, maar moeite had om de Praagse opera - laat staan de rest van de wereld - daarvan te overtuigen. Voor *Pohádka*, dat veel overeenkomsten vertoont met de pianocyclus *Op een overwoekerd pad*, vond hij inspiratie in een sprookje vol magie en tovenarij. In drie delen horen we hoe prins Ivan en prinses Maria verliefd worden (Con moto), tegenslagen moeten overwinnen (een tweede Con moto) en tenslotte, zoals het een goed sprookje betaamt, nog lang en gelukkig leven (Allegro).

Mischa Spel omschrijft het mooi bondig: "Schubert is als Mozart. Zijn muziek lijkt eenvoudig, maar in die eenvoud schuilt de complexiteit." Daarom is de *Fantasia in C* voor viool en piano zo'n merkwaardige uitschieter in het oeuvre van **Franz Schubert**. Want je kan veel over het werk zeggen, maar eenvoudig is het niet. Integendeel, de critici zijn het al sinds de première met elkaar eens: wat doet Schubert hier moeilijk! En dat was ook precies de bedoeling. Want waar Schubert elke florijs moest omdraaien, baadde de virtuoze componist/violist Niccolò Paganini in weelde. In een poging aan te sluiten bij de populariteit van de virtuozen van zijn tijd gooide Schubert het ook maar eens over die boeg. Hij trekt alles uit de kast om zowel pianist als violist te laten schitteren. Helaas zonder het beoogde effect: het publiek - inclusief recensent - loopt al halverwege ongeïnteresseerd de zaal uit. Arme Schubert. De eendelige fantasie bestaat uit vier secties: een langzame opening in C, gevolgd door een snel deel vol Hongaarse schwung. Dan volgen variaties op de melodie van zijn eigen *Lied Sei mir gegrüsst*, het 'zwaartepunt' van de compositie. Qua lengte dan, want de sfeer is vrolijker dan we gewend zijn van de late, getormenteerde Schubert. Het laatste deel is net zo opgewekt, maar vuriger. Op een viool al spectaculair lastig, laat staan op een cello!

"Sonata mulattica composta per il mulatto Brischdauer, gran pazzo e compositore mulattico" schreef Ludwig van Beethoven boven de violsonate die wij kennen als de Kreutzer-sonate. Maar Rudolphe Kreutzer, de naamgever van deze sonate, was geen Mulat (halfbloed). Beethoven componeerde het stuk dan ook helemaal niet voor Kreutzer, maar voor George Polgreen Bridgewater. Deze zoon van een Pool en een West-Indische was een beroemde violvirtuoos. Beethoven hoorde hem bij een bezoek aan Wenen spelen, raakte onder de indruk en besloot een sonate voor hem te componeren. Zonder enige repetitie speelden Beethoven en Bridgewater het stuk op een openbaar recital. Dat is vooral van Bridgewater een onvoorstelbare prestatie - al weten we natuurlijk niet hoe het geklonken heeft. Na afloop gingen de componist en de virtuoos nog een kroeg in, waar Bridgewater een vriendin van Beethoven beledigde. Reden genoeg voor de opvliegende componist om Bridgewater's naam direct van het manuscript te krassen. Daarvoor in de plaats droeg Beethoven het werk op aan Rudolphe Kreutzer, die bekend stond als de grootste violist van zijn tijd. Kreutzer bestudeerde de partij, vond die onspeelbaar en voerde het nooit uit. Natuurlijk heeft de geschiedenis in het voordeel van Beethoven besloten: de Kreutzer-sonate is al lange tijd een lieveling van publiek en musici, Rudolphe Kreutzer is slechts nog een voetnoot.

Kian Soltani en Maya Fridman

Amsterdam Sinfonietta

Julian Steckel

Daniel Müller-Schott

De Meester en Margarita

In Nederland heeft het boek *De Meester en Margarita* van Michail Boelgakov een zekere cultstatus, veel Russen noemen het het beste boek ooit geschreven. Onder het tirannieke regime van Stalin schreef Boelgakov een humoristische, bijtende kritiek op het Sovjet-regime. Een fabel en een liefdessprookje in één. Het boek zit vol met personages uit en verwijzingen naar de Bijbel, Poesjkin, Faust en de dagelijkse werkelijkheid van Rusland onder Stalin. Wetend dat hij het boek nooit zou kunnen publiceren, schreef hij vrijuit over censuur, geheime dienst en bestrafing. Thema's die juist nu nog steeds erg relevant zijn. Regisseur, actrice, theatermaker en celliste Dagmar Slagmolen maakt een beeldende muziektheater-voorstelling over hoe het kwaad bezit neemt van

de stad. Geraffineerd en verleidelijk, zeer actueel. Gebaseerd op Boelgakovs meesterwerk, krijgt de cello een belangrijke rol als het middelpunt van reinheid, schoonheid, vrouwelijkheid, iets waar het kwaad niet bij kan. Wat het kwaad ontstijgt, maar daardoor des te begeerlijker wordt. De jonge Russische celliste Maya Fridman is de rol op het lijf geschreven. Kian Soltani is de duivel. In de voorstellingen van Dagmar Slagmolen is muziek altijd de hoofdverteller. Voor deze voorstelling koos ze muziek uit het Russische wereldrepertoire. Masterstudenten van het Conservatorium van Amsterdam vormen het ensemble.

Zie ook het artikel 'Manuscripten branden niet' van Saskia Törnqvist op pag. 12.

Amsterdam Sinfonietta durft!

De arpeggione, een soort kruising tussen cello en gitaar, is zo goed als uitgeschoven. Dat lot is meer muziekinstrumenten beschoren: wie kent nog de baryton of de chalumeau? Vaak raakte een nieuw instrument in onbruik bij gebrek aan kwalitatief repertoire, of door gebrek aan reputatie van de uitvinder. Bij de arpeggione is beide niet het geval: bouwer Staufer was beroemd en **Franz Schuberts** *Sonate in A D821* is niet alleen een fantastisch stuk voor arpeggione, het is een hoogtepunt uit zijn kamermuziekoeuvre. Nee, het manco ligt bij het instrument zelf. Een kleine nasale toon, die maar niet warm en vol wil klinken, een must in de romantiek. En hoewel tertsen spelen makkelijk gaat, is het lastig om niet teveel snaren tegelijk aan te strijken. Genoeg over de dodo der strijkinstrumenten. Op de cello klinkt de sonate toch veel mooier.

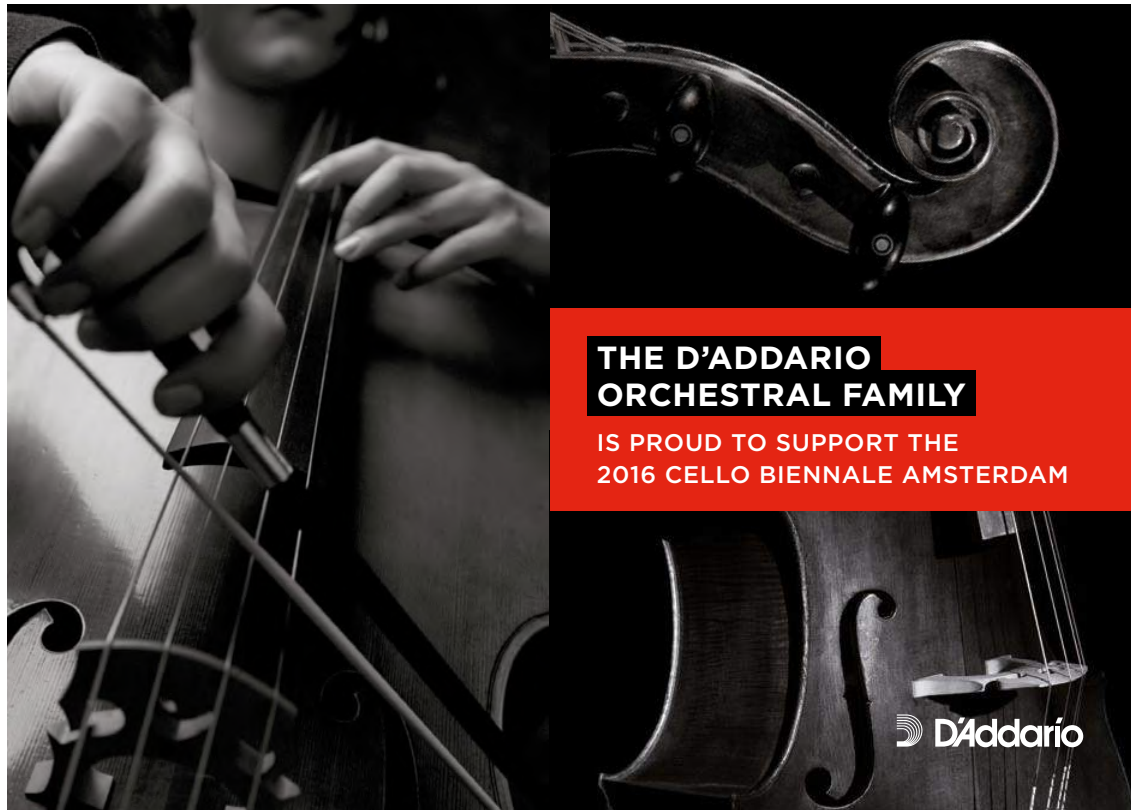
De uitbraak van de oorlog enerzijds en zijn darmkanker anderzijds, sloegen **Claude Debussy's** artistieke vermogens volledig lam. In een korte periode van hervonden inspiratie begon hij in 1915 aan een serie van zes sonates voor verschillende instrumenten. Voor Debussy betekenden die sonates: terug naar de basis, naar de klassieke vorm, de zuiverste muziek. Na jarenlang schoppen tegen de gevestigde orde was dat nodig. "Realiseer je, beste vriend, dat ik bijna een jaar geen muziek heb kunnen schrijven. Ik moest het eigenlijk bijna opnieuw leren. Het was voor mij een ontdekking en ik vond het nog mooier dan vroeger! Komt dat omdat het mij zo lang ontzegd was? Ik weet het niet. Wat een schoonheid ligt er in de pure muziek..." Debussy stierf halverwege de geplande reeks, zo is o.a. een sonate voor hobo, hoorn en klavecimbel - hoe spannend! - er nooit gekomen. De *Cellosonate* ging hem nog gemakkelijk af. "Het is niet aan mij om haar kwaliteit te beoordelen, maar ik houd van haar proporties en van de vorm, bijna klassiek in de goede zin van het woord." (vertalingen: Lucas Bunge)

Anton Bruckner, componist van een machtig oeuvre vol diepgang, zalvend, louterend, was als persoon volstrekt wereldvreemd. "Half idioot, half God", zo omschreef Mahler zijn leermeester. Bruckners symfonieën zijn stuk voor stuk klinkende kathedralen en vormen de kern van zijn oeuvre, naast een flinke stapel muziek voor koor en orkest. Het *Strijkkwintet in F* is als een edelweiss tussen dat orkestrale hooggebergte. Velen noemen het een

symfonie voor vijf strijkers. Dat is onzin. Waar Bruckner zijn symfonieën componeerde alsof hij achter een groot orgel zat, registers met machtig koper, zwoele strijkers of lieflijke houtblazers opentrekkend, is zijn kwintet juist echte kamermuziek. Geen minisymfonie dus maar intieme, hemelse muziek.

De medisch historici zijn er niet helemaal uit aan welke hersenziekte **Robert Schumann** leed - bipolaire stoornis, schizofrenie of hersenschade door syfilis. Maar dat er iets goed mis was, daarover is men het wel eens. Extreme stemmingswisselingen, angsten en stemmen in zijn hoofd leidden uiteindelijk tot een mislukte zelfmoordpoging, waarna Schumann wegwijnde in een gesticht. Die geestesziekte was natuurlijk een persoonlijke ramp voor de componist en zijn omgeving, maar een zegen voor ons. Want Schumann kon soms tijden geen noot op papier krijgen, maar tijdens een hypomane periode bleef hij maandenlang bijna ononderbroken geïnspireerd werken. Zo componeerde hij in de winter van 1848-49 de ene na de andere cyclus. Elk werk was binnen drie of vier dagen klaar en voor de inkt droog was begon hij aan een volgend opus. Dat kan niet gezond zijn. Een inzinking lag dan ook steeds op de loer. Gek genoeg is van manie, stemmingswisselingen of instortingsgevaar in de *Fünf Stücke im Volkston op. 102* niets te horen: Schumann klinkt hier evenwichtiger en relaxter dan ooit. De menselijke geest blijft een groot raadsel...

Als pianist sleepte hij dit jaar nog een Grammy-nominatie in de wacht, hij is een zeer gerespecteerd dirigent en als componist behoort hij ook tot de hoogste slagorde: **Olli Mustonen** is een zeldzaam multitalent. De *Sonate voor cello en piano* schreef hij in 2006 voor Daniel Müller-Schott, het voormalig wonderkind uit Duitsland. Mustonen bewerkte zijn *Cellosonate* en komt nu met een versie voor cello en strijkers, fluit, hobo, (bas)klarinet, (contra) fagot en harp. Zijn eigen instrument laat hij nu dus achterwege. Niet dat die de boventoon voerde: de cello is het stralend middelpunt van het werk, de piano - nu dus het orkest - begeleidt vooral. Een vleugje van landgenoot Sibelius, prachtige cantilena-passages voor de cello, spannende ritmes en bijna symfonische klankuitbarstingen maken de sonate zeer geliefd bij musici en publiek. Wat de 'warme jas' van strijkers, de blazers en de harp met de Finse sonate doet, is een grote verrassing.

THE D'ADDARIO
ORCHESTRAL FAMILY

IS PROUD TO SUPPORT THE
2016 CELLO BIENNALE AMSTERDAM

D'Addario

09.30 uur, Grote Zaal

BACH&BREAKFAST

Daniel Müller-Schott

Johann Sebastian Bach (1685-1750)

Suite nr 3 in C, BWV 1009

- Prélude
- Allemande
- Courante
- Sarabande
- Bourrée
- Gigue

NATIONAAL CELLO CONCOURS 10.30 - 12.45 uur en 13.30 - 15.45 uur,
Grote Zaal
NATIONAAL CELLO CONCOURS

Tweede ronde

Concoursbegeleiders: Daniël Kramer piano
Rosanne Philippens viool

Ludwig van Beethoven (1770-1827)

Sonate nr 4 in C voor piano en cello,
opus 102, nr 1

- Andante – Allegro Vivace
- Adagio – Allegro Vivace

Maurice Ravel (1875-1937)

Sonate voor viool en cello
3e deel, lent en 4e deel, vif

Solowerk gecomponeerd na 1970 of deel
daarvan, naar keuze

Virtuoso werk voor cello en piano

NATIONAAL CELLO CONCOURS 16.30 uur, Foyerdeck 1
NATIONAAL CELLO CONCOURS

Bekendmaking finalisten

17.00 uur, Grote Zaal

TAKE FIVE

Zapp4&Jérôme Pernoo

Jérôme Pernoo cello

Zapp4: Jasper le Clercq, Jeffrey Bruinsma
viool, **Oene van Geel** altviool, **Emile Visser** cello

19.00 uur, Kleine Zaal

FRINGE

Students around the world

Toptalenten van internationale conservatoria

20.15 uur, Grote Zaal

Hemels Vuur

Gregor Horsch cello

Monika Leskovar cello

Martti Rousi cello

Nicolas Altstaedt cello

Saeko Oguma altviool

José Gallardo piano

Biënnale Cello Band: Larissa Groeneveld,

Jelena Očić, Timora Rosler en **Jeroen den**

Herder cello

Aurélien Pascal cello

Bruno Philippe cello

Lucie Chartin sopraan

Drew Santini bariton

Cappella Amsterdam

Daniel Reuss dirigent

Galina Grigorjeva (1962)

Prayer (Horsch) *nieuwe versie voor cello en*
gemengd koor

Santa Ratniece (1977)

Fuoco Celeste (Leskovar)

Jean Sibelius (1865-1957)

Malinconia opus 20 (Rousi en Gallardo)

Ēriks Ešenvalds (1977)

In Paradisum (Altstaedt en Oguma)

pauze

Gabriel Fauré

Requiem (arr. Jacobus den Herder)

- *Introitus et Kyrie*

- *Offertorium*

- *Sanctus*

- *Pie Jesu*

- *Agnus Dei*

- *Libera Me*

- *In Paradisum*

22.45 uur, Entreehal

Cello Lounge XL

Maarten Vos cello

Martti Rousi

Gregor Horsch

Monika Leskovar

Nicolas Altstaedt

WWW.BIMHUIS.NL

DIT NAJAAR O.A.

ZA 22 OKT JUSTIN KAUFILIN TRIO

ZO 23 OKT URI CAINE TRIO

FEAT. MARK HELIAS & CLARENCE PENN

WO 26 OKT DINO SALUZZI GROUP

VR 28 OKT MARC RIBOT CERAMIC DOG

ZA 29 OKT BEN VAN GELDER AMONG VERTICALS

ZO 30 OKT JOHN BEASLEY SOLO

ZO 30 OKT BOI AKIH LIQUID SONGS

MA 31 OKT JOHN SCOFIELD

COUNTRY FOR OLD MEN

WO 2 NOV STEVE LEHMAN OCTET

DO 3 NOV ROY DACKUS' INCEPTION

FEAT. ALEX SIPIAGIN

VR 4 NOV RUDRESH MAHANTHAPPA BIRD CALLS

ZA 5 NOV 10 JAAR CLAZZ MUSIC

ZO 6 NOV SALIF KEITA

ZO 6 NOV DONNY MCCASLIN QUARTET

MA 7 NOV MONDAY MATCH

DANCE & MUSIC IMPRO LAB

WO 9 NOV BASSEKOU KOUYATÉ & NGONI BA

DO 10 NOV JAKOB BRO TRIO

FEAT. JOEY BARON, THOMAS MORGAN

VR 11 NOV BRAD MEHLDAU / JOSHUA REDMAN

ZO 13 NOV BIG BAND KONINKLIJK

CONSERVATORIUM O.L.V. DARCY JAMES ARGUE

MA 14 NOV AMBROSE AKINMUSIRE QUARTET

WO 16 NOV THE EX

TRIBUTE TO GETACHEW MEKURIA

DO 17 NOV LUC EX' MUSIC OF INEVITABLE SOUNDS

VR 18 NOV AZIZA:

HOLLAND/POTTER/LOUEKE/HARLAND

ZA 19 NOV MICHAEL MOORE QUARTET

ZO 20 NOV THE NECKS 30TH ANNIVERSARY

WO 23 NOV OMER KLEIN TRIO

DO 24 NOV PLOCTONES

ZA 26 & ZO 27 NOV

PRINSES CHRISTINA JAZZ CONCOURS

MA 28 NOV KONRAD KOSELLECK BIG BAND

VR 2 DEC BENJAMIN HERMAN & ROBIN NOLAN

ZA 3 DEC LEE KONITZ & JEFF DENSON TRIO

ZO 4 DEC MARK TURNER QUARTET FEAT.

AVISHAI COHEN (TR), JOE MARTIN, DAMION REID

WO 7 DEC UITREIKING BUMA BOY EDGAR PRIJS

DO 8 DEC NATE WOOLEY QUINTET

VR 9 DEC COLOMBIA FESTIVAL

ZA 10 DEC ALFIE RYNER

ZO 11 DEC ANA MOURA

DO 15 DEC LAMA TRIO & JOACHIM BADENHORST

VR 16 DEC SPOKEN BEAT NIGHT

DO 22 DEC HERMINE DEURLOO & REMBRANDT

FRERICHS, JULIAN SARTORIUS, JÖRG BRINKMANN

VR 23 DEC DAVID KWEKSILBER BIG BAND

WO 28 DEC FAMILIECONCERT MILE(S)TONES

DO 29 DEC ALL ELLINGTON

ZA 31 DEC OUD & NIEUW CONCERT

VR 6 JAN MAARTEN HOGENHUIS TRIO

WO 11 JAN STEFANO BATTAGLIA TRIO

DO 12 JAN MAKAYA MCRAVEN

ZA 14 JAN FAY CLAASSEN LUCK CHILD

DO 19 JAN SONS OF KEMET

VR 27 JAN CRAIG TABORN SOLO

VR 3 FEB BRUUT!

ZA 4 FEB DAVID KWEKSILBER BIG BAND

DO 9 FEB JEROEN VAN VLIET MOON TRIO

VR 10 FEB CATRIN FINCH & SECKOU KEITA

ZA 18 FEB QUINTESSENTIAL LOUIS HAYES

80TH BIRTHDAY CELEBRATION BAND

DO 23 FEB PABLO HELD TRIO

DO 2 MRT ZHENYA STRIGALEV NEVER GROUP

VR 3 MRT THE GLOAMING

VR 3 MRT AVAILABLE JELLY

ZO 5 MRT CROSS LINX

VR 17 MRT THEO BLECKMANN

ZO 19 MRT CHRIS LIGHTCAP'S BIGMOUTH

DO 6 APR KRIS DAVIS TRIO

DO 11 MEI ALEX SIMU QUINTET

ECHOES OF BUCHAREST

ZA 20 MEI IVO PERELMAN & MATTHEW SHIPP

ZA 17 JUN DAVID KWEKSILBER BIG BAND

25 dinsdag 25 oktober

Nationaal Cello Concours - Tweede ronde

Van de vijf cellosonates die **Ludwig van Beethoven** componeerde, is de *Vierde Cellosonate* het meest enigmatisch: introvert en van een ongrijpbare spiritualiteit. De openingsmaten illustreren dat al. Een schoorvoetend begin, alsof iemand op de tast in het donker door een kamer loopt en niets wil omstoten. Langzaam krijgt het deel meer gestalte, met het *Allegro vivace* wordt het uitgesproken, maar dat duurt niet lang: het *Adagio* is des te ondoorgroendelijker. Steeds als Beethoven een stapje dichterbij doet, lijkt hij weer terug te deinzen. Voor het *Allegro vivace* geldt dat niet minder. Zelfs naar het einde toe blijft Beethoven verbazen, want na een reeks valse slotpassages wordt pas in de slotmaat duidelijk dat het stuk nu echt afgelopen is. De Eerste Wereldoorlog bracht Frankrijk wellicht het grootste litteken toe uit haar geschiedenis. Ieder gehucht heeft nog steeds een goed verzorgd monument voor hun vele gevallen. Voor **Maurice Ravel** kleefde er een groot gevoel van

onmacht aan die oorlog. Hij was te klein en te licht bevonden voor het leger, werkte nog enige tijd als ambulancechauffeur, maar hield dat niet lang vol. Het enige wat hij kon doen was componeren. Tot jaren na de oorlog componeerde Ravel hommages. Niet alleen aan oorlogsslachtoffers: de *Sonate voor viool en cello* componeerde Ravel ter nagedachtenis aan Claude Debussy, die in 1918 aan kanker overleed. Het muzikale materiaal van de *Sonate voor viool en cello* komt voort uit twee thema's. Het eerste is een spel met gebroken drieklanken in majeur en mineur, het tweede een aaneenschakeling van septiemen. Met dat beperkte materiaal en de bezetting van viool en cello, zonder pianobegeleiding, dwong Ravel - componist van de rijke harmonieën - zichzelf om meer vanuit melodie dan vanuit samenklank te componeren en om met beperkte middelen, twee thema's en twee instrumenten, een zo groot mogelijk effect te bereiken.

Hemels Vuur

De muziek van Baltische hedendaagse componisten heeft een heel eigen karakter. Hemelse klanken, een voorkeur voor koren en minimale harmonische ontwikkeling zijn een paar kenmerken. Frits van der Waa verklaart dat in de Volkskrant: 'De Sovjets, die de Baltische staten een halve eeuw bezet hebben gehouden, moesten niets hebben van het spirituele. Zo iets roept natuurlijk een reactie op, als je moet afgaan op de muziek die tegenwoordig uit Estland, Letland en Litouwen (maar ook uit een paar andere voormalige deelstaten van de USSR) komt, was de religie een eeuwige en alles doorsesemende steunbeer in een onderdrukt bestaan. Het muzikale equivalent van dat rotsvaste geloof is een even groot vertrouwen in de grondtonigheid. Anders dan bij de meeste gerenommeerde componisten, van Bach tot Mahler, is in de muziek van Arvo Pärt en Toivo Tulev nauwelijks sprake van toonsoortwisselingen - modulaties heet dat met een vakterm.' Prayer van de Oekraïense/Estse componiste **Galina Grigorjeva** stamt uit 2007, maar in dit programma is de première voor gemengd koor en cello-solo, speciaal voor de Biënnale gecomponeerd. Letland heeft een zeer sterke zang- en koortraditie. **Ēriks Ešenvalds**, geboren in Riga is met name een bekende in de koorwereld. Hij componeerde *In Paradisum* in 2012 als een in memoriam voor zijn op 90 jarige leeftijd overleden grootmoeder, voor koor, cello en altviool.

Fuoco Celeste uit 2011 van de eveneens Letse componiste **Santa Ratniece** is gebaseerd op religieuze teksten van Franciscus van Assisi. De liefde voor de Almachtige en de door hem gecreëerde natuur wordt door koor en cello hartstochtelijk bezongen. Enkele weken nadat zijn anderhalf jaar oude dochtertje aan tyfus overleed, componeerde **Jean Sibelius** *Malinconia* voor cello en piano. Sibelius was kapot van de dood van zijn jongste, en dat is te horen. Zwarte, donkere melodieën tegen een wanhopig klaterende piano. De parallele akkoorden en bijna *minimal* aandoende herhalingen lijken een voorschot op het componeren in Finland en de Baltische staten, honderd jaar later. "Zo zie ik de dood, als een blijde overlevering en een streven naar de blijdschap hierboven, in plaats van een pijnlijke ervaring.", zei **Gabriel Fauré**, over zijn *Requiem*. Het is dan ook geen bombastisch, heftig werk zoals de Requiem's van Mozart, Berlioz of Verdi. Nee, Fauré's *Requiem* is troostrijk en hoopvol. Hij liet zelfs het *Dies Irae*, het meest heftige deel, over de Dag des Oordeels, weg. Er zijn verschillende versies van het stuk, waarbij de eerste (voor koor, (jongens) sopraan, harp, pauken, orgel en strijkers (1 viool, altviolen, cello's en bassen)) Jacobus den Herder inspireerde om een versie voor koor, sopraan en tien cello's te maken. En dat klinkt hemels!

10.15 - 12.15 uur, Bimhuis en Kleine Zaal

MASTERCLASS

Pieter Wispelwey

(Bimhuis)

Raphaël Pidoux

(Kleine Zaal)

12.30 uur, Bimhuis

LUNCHCONCERT

Students around the world

Toptalenten van internationale conservatoria

14.15 uur, Grote Zaal

Cellists play cellists

Kronberg Academy presents

Ella van Poucke cello

Aurélien Pascal cello

Bruno Philippe cello

Ragazze Quartet: Rosa Arnold, Jeanita Vriens

viool, **Annemijn Bergkotte** altviool, **Rebecca**

Wise cello

Szymon Marciniak contrabas

Luigi Boccherini (1743-1805)

Celloconcert in G, G.480 (van Poucke)

- Allegro

- Adagio

- Allegro

Thomas Demenga (1954)

Efeu voor cello solo (Pascal)

David Popper (1843-1913)

Fantasy on Little Russian Songs, opus 43 (Pascal,
arr. Marijn van Prooijen)

Don Jaffé (1933)

Passions, Sonate voor cello solo (Philippe)

Carlo Alfredo Piatti (1822-1901)

Serenade voor 2 cello's en strijkers (Pascal en
Philippe)

Adrien François Servais (1807-1866)

*Uit de 6 Caprices opus 11: nr 2 in D, nr 4 in A en
nr 6 in C*

Giovanni Sollima (1962)

- Terra Aria

- Terra Danza

17.00 uur, Grote Zaal

TAKE FIVE

Queyras, Amy,
Spronk & Janssen

Anton Mecht Spronk cello

Jean-Guihen Queyras cello

Biennale Cello Band: Larissa Groeneveld,

Jelena Očić, Timora Rosler en Jeroen den

Herder cello

Symfonieorkest van het Conservatorium van

Amsterdam

Score Collective

Judith Kubitz dirigent

Guus Janssen (1951)

'Out of Step' voor solo cello en ensemble*

(Spronk, wereldpremière)

Gilbert Amy (1936)

Après Ein... 'Es Praeludium' (Biennale Cello Band)

Gilbert Amy

Celloconcert (Queyras)

- *Modéré, quasi improvisé*

- *Allegro giusto*

- *Aérien, suspendu, quasi senza tempo*

- 'Solo'

- *Assez vite*

- *Lent, solennel*

- *Movement 7*

19.00 uur, Kleine Zaal

FRINGE

Students around the world

Toptalenten van internationale conservatoria

20.15 uur, Grote Zaal

Soirée Brahms

Nicolas Altstaedt cello

Pieter Wispelwey cello

Daniel Müller-Schott cello

José Gallardo piano

Paolo Giacometti piano

Julius Röntgen (1855-1932)

Sonate nr 10 in c (Altstaedt)

- *Allegro non troppo*

- *Lento non troppo*

- *Poco agitato*

Johannes Brahms (1833-1897)

Sonate opus 120 nr 2 in Es (Wispelwey)

- *Allegro amabile*

- *Appassionato, ma non troppo allegro*

- *Andante con moto - Allegro non troppo*

pauze

Anton Webern (1883-1945)

Sonate voor cello en piano (Altstaedt)

- *Sehr bewegt*

Anton Webern

Zwei Stücke voor cello en piano

Anton Webern

Drei kleine Stücke

- *Mäßige Achtel*

- *Sehr Bewegt*

- *Äusserst Ruhig*

Johannes Brahms

Sonate voor cello en piano opus 99 in F
(Müller-Schott)

- *Allegro vivace*

- *Adagio affettuoso*

- *Allegro passionato*

- *Allegro molto*

22.45 uur, Entreehal

Cello Lounge XL

Katharina Gross cello

Arnold Marinissen slagwerk en elektronica

Ella van Poucke

Bruno Philippe

Aurélien Pascal

Ragazze Quartet

Cellists play cellists

Mstislav Rostropovitsj doopte het Duitse Kronberg tot wereldwijde hoofdstad van de cello. Twee Franse en een Nederlandse cellist van de Kronberg Academy spelen muziek uit alle hoeken van Europa, gecomponeerd door componerende cellisten. Het leven van een Spaanse prins gaat niet altijd over rozen. Lodewijk (Luis), de jongste zoon van Filips V wilde koning van Spanje worden, maar verloor de troon aan zijn broer Karel. Hoewel de twee altijd dol op elkaar bleven, werd Luis verbannen. Dat klinkt erger dan het is, want in die ballingschap liet hij zich vrolijk portretteren door Goya en had hij **Luigi Boccherini** in dienst als cellist en componist. Voor Luis schreef Boccherini het *Celloconcert in G*. Het elegante concerto met bescheiden begeleiding van strijkers is onmiskenbaar hofmuziek. Niet van het opgeblazen en statige soort, maar elegant en verzorgd. In het openingsdeel met cadens laat Boccherini zijn beroemde hoogte gelden. Die had hij - zo gaat het verhaal - geperfectioneerd door regelmatig de orkestpartij van verhinderde violisten over te nemen. Het slotdeel - typisch Boccherini - wisselt dansend tussen speelsheid en lyriek.

Voor de Berlijnse cellocompetitie 'Grand Prix Emanuel Feuermann' componeerde de Zwitser **Thomas Demenga** in 2010 het verplichte werk, *Efeu* (klimop) voor cellosolo. Na een repetitieve opening die minimal music doet vermoeden, wordt van de cellist verwacht dat hij allerlei capriolen uithaalt. Naast razendsnelle toonladders en glissandi moet er aan de onderkant van de snaren gespeeld worden en komen er paperclips aan te pas om de pizzicati een klokachtige klank te geven. En dan ook nog zingen tijdens het spelen. Om de jury te overtuigen moesten de cellisten dus alles uit de kast halen in 2010. Die jury hoeven de solisten inmiddels niet meer om de vinger te winden: bij de editie van 2014, vielen ze alle drie in de prijzen.

Elke gevorderde cellist kent **David Popper**: diens etudes zijn vermaard lesmateriaal, maar ook berucht vanwege de hoge moeilijkheidsgraad. Ook de *Fantasy on Little Russian Themes* is alleen weggelegd voor de vlugste vingers. De Tsjechische componist combineert hier virtuositeit, hübsche salonmuziek, volkse verleiding en monumentale grandeur.

De Joods-Letse **Don Jaffé** vluchtte als kind met zijn familie naar Siberië, keerde na de oorlog terug naar Riga en vertrok in de daar onverminderd antisemitische jaren '70 naar Israël. Hij diende er in de Jom Kipoeroorlog, maar ontdekte zichzelf pas echt in Duitsland. Zoals vaker bij een ontheemde ziel, duurde dat even. Cellist was hij altijd al geweest, maar pas vlak voor zijn pensioen, bijna 25 jaar na zijn vestiging in Duitsland, begon hij te componeren. *Passionen* voor cello solo, zijn eerste stuk, is 'Muziek als waarschuwing: Ik probeer mensen met al mijn krachten te waarschuwen voor dictatuur. Ik weet dat het een druppel op een gloeiende plaat is. We zijn al veel, zoveel vergeten.'

Hij musiceerde met Liszt en Brahms, met Clara Schumann, Rubinstein, Joachim, Vieuxtemps, Berlioz en Grieg: **Carlo Alfredo Piatti** was een absolute wereldster. Als Italiaan, opgegroeid met twee eeuwen aan operageschiedenis, kon hij zijn cello als geen ander laten zingen. Maar het ontbrak hem aan Italiaans temperament. Dat deed het juist weer goed tussen de *stiff upper lips* in Londen, waar hij de *Serenade voor twee cello's* componeerde.

Adrien François Servais, 'De Paganini van de cello' aldus Liszt, betekende veel voor de ontwikkeling van het cellospel. Zo ook in de *Zes Caprices*. Hij breidde bereik en technische mogelijkheden uit en begon te spelen met een metalen steunpin, waardoor ook het volume toenam. Naar verluidt zou hij daarmee begonnen zijn omdat zijn instrument, de Stradivarius die sindsdien zijn naam draagt, erg groot was. De pin keek hij af van de contrabas. De Servais-Stradivarius staat nog steeds bekend als één van de allermooiste cello's ter wereld. Anner Bijlsma bespeelde het illustere instrument tijdens zijn opname van Bachs *Cellosuites* uit 1992. Lees ook het verhaal van Jan Brokken, *De Servais uit Vier Variaties voor cello*. Fragment op pag. 26.

Voor een ballet in die andere biënnale, die van Venetië, componeerde **Giovanni Sollima** een cyclus met de vier elementen als uitgangspunt. *Terra Acqua* en *Terra Fuoco* hoort u hier niet. *Terra Aria* is repetitief, etherisch, ontastbaar. *Terra Danza* percussief, aards en volks. Oorspronkelijk is het geschreven voor één cellist, die steeds over zichzelf heen opneemt en dat afspeelt, maar met klein ensemble is het misschien nog wel mooier.

Queyras, Amy, Spronk & Janssen*

Een groter contrast tussen twee levende componisten is nauwelijks voorstelbaar dan tussen Gilbert Amy en **Guus Janssen**. Janssen, die vaker in het Bimhuis te horen is dan in de zaal eronder. Die grenzen tussen pop, klassiek en modern als vloeibaar beschouwt. Die net zo makkelijk swingt en improviseert, als compositieopdrachten voor gevestigde musici, orkesten of concoursen schrijft. Die je elke keer weer op het verkeerde been zet en even gemakkelijk naar elektronica grijpt, als naar het klavecimbel. Van hem horen we nieuw werk. En dan **Gilbert Amy**, die in verschillende opzichten de opvolger van Boulez is. Modern. Die streng de klanken ordent. Zijn *Celloconcert*, voor het eerst in Nederland te horen, klinkt naast *Après Ein...* 'Es praeludium', een kwartet voor vier celli.

Ter ere van zijn 80e verjaardag zet de Cello Biennale Gilbert Amy extra in de schijnwerpers. Amy, een van Frankrijks vooraanstaande componisten, schreef verschillende werken voor cello. Jean-Guihen Queyras speelde de wereldpremière van het celloconcert in 2000 in Tokyo en maakte de cd-opname met Amy als dirigent in 2006.

* Zie ook het artikel 'Ik wil gewoon dat instrument horen' op pag. 18 voor meer informatie over Guus Janssen.

Gilbert Amy

Anton Mecht Spronk

Jean-Guihen Queyras

Soirée Brahms

Julius Röntgen, oprichter van het Amsterdams Conservatorium en een zeer gewaardeerd pianist en dirigent, liet Nederland kennismaken met Bachs *Hohe Messe* en het *Deutsches Requiem* van zijn vriend Johannes Brahms. Een invloedrijk figuur. Toch stond Julius Röntgen zijn leven lang in de schaduw van zijn achteroom, de ontdekker van de Röntgenstralen. Zo droop ooit een heel fanfarekorps af toen bleek dat het niet de Nobelprijswinnaar was die na een Rijn-cruise in een Duits stadje aan land kwam. "Niet de beroemde", noemde hij zichzelf ook wel. Op zijn zestigste verjaardag zette zijn goede vriend Edvard Grieg dat even recht, want "de röntgenstralen gaan tot op het bot, maar jouw stralen gaan er dwars doorheen." De muziek van Röntgen is een kruising tussen die van zijn vrienden Brahms en Grieg. Zijn enorme oeuvre is van wisselende kwaliteit, maar tussen de meer dan 800 stukken, waaronder 14 cello-sonates, zit een aantal pareltjes.

Het had er in 1890 alle schijn van dat **Johannes Brahms** zich aan het voorbereiden was op de dood. Hij maakte zijn testament op en schreef aan zijn goede vriendin Clara Schumann dat hij gestopt was met componeren. Het was mooi geweest. Maar toen hoorde Brahms de klarinettist Richard Mühlfeld spelen. Zijn weke, melancholische klank bleek naadloos aan te sluiten bij Brahms' herfstig gemoed en de kersverse pensionado sloeg direct weer aan het componeren. Met Mühlfeld in zijn achterhoofd schreef hij het *Klarinetkwintet*, het *Klarinettrio* en de twee *Klarinetsonates*. De eerste van deze klarinetsonates bewerkte Brahms zelf voor altviool, de tweede bewerkte Pieter Wispelwey voor cello.

Zeggen dat **Anton Webern** geen langdradig componist was is een understatement. Zijn complete oeuvre is op één avond uit te voeren. Webern brengt het muzikale materiaal zoveel mogelijk terug naar de kern, zijn muziek bevat geen noot teveel. Daarnaast past hij de compositieregels zeer consequent en streng toe. Geen gemakkelijke kost: de muziek van Webern waarden verweist inspanning. Maar dan gaat een schitterende wereld open. Stravinsky formuleert het zo: "gedoemd om volstrekt te falen in een dove wereld van onwetendheid en onverschilligheid, bleef hij onvermoeibaar zijn diamanten slijpen, zijn oogverblindende diamanten, van wiens mijnen hij perfecte kennis had."

De zeer vroege *Zwei Stücke* uit 1899, in een laatromantische stijl is duidelijk nog door Brahms beïnvloed. Het enige waaraan we Webern herkennen, is de extreme beknoptheid van de stukken. De *Sonate* en de *Drei kleine Stücke op. 11* zijn vijftien jaar jonger en in een vrije atonaliteit zoals ook Schönberg die toen toepaste. Maar Webern is wederom onvoorstelbaar beknopt en kernachtig. Zo weet hij een volledige sonate in minder dan twee minuten te persen. Toch komt ook hier Brahms' invloed geregeld naar voren.

Het onrustige pianotremolando – een cimbalom-imitatie? – de trefzekere openingsnoten in de cello; **Johannes Brahms** valt met zijn *Sonate in F op. 99* met de deur in huis. De kracht in dit *Allegro vivace* is aanstekelijk. "Opvallend jeugdig", zegt men vaak. Brahms was immers halverwege de vijftig toen hij dit componeerde. Dat is natuurlijk een belediging voor elke vitale oudere. En onzin bovendien. Het is duidelijk een rijp werk, met veel energie. De liefdevolle pizzicati, de warme melodie in de cello en de gloedvolle pianobegeleiding; het *Adagio affettuoso* is van een tedere intimiteit. "Hier klinkt pure liefde", verzuchtte een tijdgenoot zijmelend. Over het *Allegro passionato* schreef Brahms' goede vriendin Elisabeth von Herzogenberg hem: "Ik zou jou zo graag het scherzo horen spelen, met zijn stuwende kracht en energie (ik hoor je al constant snuiven en grommen!). Niemand anders zou het zo kunnen spelen: geagiteerd zonder te haasten, legato en toch van binnen rusteloos en stuwend." De finale is een kort en lichtvoetig rondo dat de sonate opgewekt besluit.

09.30 uur, Grote Zaal

BACH&BREAKFAST

Alisa Weilerstein

Johann Sebastian Bach (1685-1750)

Suite nr 2 in d, BWV 1008

- Prélude
- Allemande
- Courante
- Sarabande
- Menuet
- Gigue

10.15 – 12.15 uur, Bimhuis en Kleine Zaal

MASTERCLASS

Anner Bijlsma (Bimhuis) Daniel Müller-Schott

(Kleine Zaal)

12.30 uur, Bimhuis

LUNCHCONCERT

Cappella Estense

Dit concert wordt mogelijk gemaakt door de Anner Bijlsma Award

Cristina Grifone sopraan

Panos Iliopoulos klavecimbel

Javier Ovejero Mayoral chitarrone, barokgitaar

Maximiliano Segura Sánchez cello, basse de violon

Werken van **Giovanni Battista degli Antonii**, **Tommaso Bernardo Gaffi**, **Antonio Giannotti**, **Giuseppe Colombi**, **Giovanni Girolamo Kapsberger**, **Giovanni Battista Vitali** en **Alessandro Scarlatti**

14.15 uur, Grote Zaal

Pidoux&Pernoo

Raphaël Pidoux cello

Jérôme Pernoo cello

Jérôme Ducros piano

Ragazze Quartet: Rosa Arnold, **Jeanita Vriens** viool, **Annemijn Bergkotte** altviool, **Rebecca Wise** cello

Antonín Reicha (1770-1836)

Kwintet nr 2 in F voor solo cello en strijkkwartet (Pidoux)

- Allegro
- Andante poco adagio
- Finale - Allegro

Jérôme Ducros (1974)

Fantaisie voor cello en piano (Pernoo)

Francis Poulenc (1899-1963)

Sonate voor cello en piano opus 143 (Pernoo)

- Allegro - Tempo di marcia
- Cavatine
- Ballabile
- Finale

17.00 uur, Bimhuis

TAKE FIVE

One Page Composition Project

Biënnale Cello Band: Larissa Groeneveld, **Jelena Očić**, **Timora Rosler** en **Jeroen den Herder** cello

Slagwerk Den Haag: Pepe Garcia, **Joey Marijs**, **Enric Monfort** en **Fedor Teunisse** slagwerk

Terry Riley schreef zijn populaire 'In C' op één velletje. De Cello Biënnale en Slagwerk Den Haag vroegen vijf componisten om hun eigen 'one page composition' voor slagwerk en vier cello's*. Zie ook de toelichting op pag. 36

Brendan Faegre (1985)

Pete Harden (1979)

Hilary Jeffery (1971)

Genevieve Murphy (1988)

Martijn Padding (1956)

19.30 uur, Kleine Zaal

INLEIDING

Saskia Törnqvist

20.15 uur, Grote Zaal

Rotterdams Philharmonisch Orkest

i.s.m. de Donderdagavondserie

Ivan Monighetti cello

Nicolas Altstaedt cello

Cello8ctet Amsterdam

Rotterdam Philharmonisch Orkest

Joshua Weilerstein dirigent

Philip Glass (1937)

Symphony for Eight (Cello8ctet Amsterdam)

Rob Zuidam (1964)

Nieuw werk** (Monighetti, wereldpremière)

pauze

Henri Dutilleux (1916-2013)

Tout un Monde Lointain (Altstaedt)

- Enigme
- Regard
- Houles
- Miroirs
- Hymne

22.45 uur, Entreehal

Cello Lounge XL

Amber Docters van Leeuwen cello

* Het One Page Composition Project is een initiatief van de Cello Biënnale, Slagwerk Den Haag en November Music en wordt mede mogelijk gemaakt door Fonds Podiumkunsten.

** Dit werk kwam tot stand in opdracht van de Cello Biënnale Amsterdam en het Rotterdams Philharmonisch Orkest en werd mogelijk gemaakt door Fonds Podiumkunsten

Ivan Monighetti

Raphaël Pidoux

Anner Bijlsma

Lunchconcert Cappella Estense

Dit concert wordt mogelijk gemaakt door de Anner Bijlsma Award.

De Anner Bijlsma Award is de internationale oeuvreprijs van de Cello Biënnale ter stimulering van educatie en talentontwikkeling op het gebied van de cello. De Award is in 2014 voor het eerst toegekend aan de persoon naar wie deze is vernoemd: Anner Bijlsma. De besteding van het prijzengeld wordt bepaald door de laureaat. Deze kiest aan welk educatief of talentontwikkelingsdoel het geld wordt uitgegeven.

Het eerste project dat door de prijs mogelijk is gemaakt, is de bestudering van de vroegste cellomuziek in Italië door de jonge cellist Maximiliano Segura Sánchez. Anner Bijlsma maakte al in

de jaren '70 opnamen van de vroegst bekende Italiaanse cellomuziek. Nu geeft hij het stokje door aan een nieuwe generatie, zodat meer inzicht in dat repertoire verkregen wordt. Ook het maken van een cd en de uitvoering van deze muziek tijdens twee concerten, waaronder dit lunchconcert, wordt hierdoor mogelijk gemaakt.

Speciaal voor dit doel formeerde Maximiliano Segura Sánchez het ensemble Cappella Estense, dat naast cellist Maximiliano bestaat uit Cristina Grifone (Italië) zang, Panos Iliopoulos (Griekenland) klavecimbel en Javier Ovejero Mayoral (Spanje) theorb/renaissance- en barokgitaar.

Zie de toelichting van Job Cohen over de Anner Bijlsma Award op pag. 45.

Pidoux&Pernoo

De Tsjechisch/Franse componist **Anton Reicha**, een vriend van Beethoven, is naast componist van 25 blaaskwintetten vooral de geschiedenisboekjes ingegaan als leraar van Franz Liszt, Hector Berlioz, Charles Gounod en César Franck. Toch zag hij zichzelf vooral als componist: "Mijn leven zou in het teken moeten staan van het componeren, maar daar heb ik nooit van kunnen leven. Dat is niet verbazingwekkend, Mozart had zijn hele leven geldzorgen en stierf arm. Geciviliseerd Europa herkent zelden zijn echte genieën, terwijl tweederangs acteurs, charlatans en leveranciers van mode-artikelen worden gelauwerd. Ik ben onverschillig geworden voor alle lof of kritiek; als ik instinctief voel dat ik iets waardevols geproduceerd heb, is dat mijn beloning. Als een goed stuk geen succes wordt, is dat niet de fout van de componist, maar van het publiek." Een miskend componist, van het moment dat Reicha bovenstaande regels in zijn autobiografie schreef, tot op de dag van vandaag. Terwijl er pareltjes in het oeuvre van Reicha zitten. Neem de strijkkwintetten voor strijkkwartet en solo-cello. Die schreef Reicha in Wenen, waar de cello een zeer populair instrument was. Het barstte er van de goede cellisten. In Wenen werden deze hoogst originele kwintetten dan ook gewaardeerd, maar in Parijs, waar Reicha een paar jaar later ging wonen, sloegen ze niet aan. Te moeilijk, vermoedde Reicha zelf. Dat kan kloppen. Neem het *Strijkkwintet nr 2 in F*: complex ensemblespel en een virtuoze solopartij maken dit stuk tot een feest voor het oor, maar een uitdaging voor de musici.

Muziekuitgaven voor de Cello Biënnale

Onbekend maakt onbemind. En onuitgegeven muziek maakt het onmogelijk om die te leren kennen. De Cello Biënnale vindt het belangrijk om niet alleen bekend, minder bekend en nieuw repertoire te laten horen, maar ook de muziek die onuitgegeven bleef. Bij de vorige Biënnale werd ter ere van de 80e verjaardag van Anner Bijlsma een uitgave gemaakt van de door Bijlsma bewonderde strijkkwintetten met cello solo van Reicha. Daardoor kunnen we die nu leren kennen en waarderen.

Naast briljant pianist is **Jérôme Ducros** ook componist. Maar geen moderne componist. 'Modern zijn, leren we, is het weigeren van de norm. OK. Maar wat moeten we doen als het moderne de norm is geworden? Als mijn leraar mij leert om modern te zijn, en dat betekent dat je je leraren niet moet gehoorzamen, wat moet ik dan doen? Het lijkt een beetje een op een paradox van Epimenides' ('alle Kretenzers zijn leugenaars'). In zijn artikel 'Y a-t-il une musique après la musique contemporaine?' ('Is er een muziek na de hedendaagse muziek?') uit 2010 concludeert Ducros dan ook dat het tegenwoordig onmogelijk is om modern te zijn. Dus componeert hij ouderwets tonaal. Met invloeden van Rachmaninov, Fauré en Brahms. Dat vindt men in Frankrijk nog tot daar aan toe, maar toen hij in 2012 een publieke lezing >

EERSTE LEVENSBEOEFTE VOOR MUSICI...

EEN GOED INSTRUMENT

Een goed instrument is voor de ontwikkeling van een musicus geen luxe, maar een must. Het is eigenlijk net als de dagelijkse boodschappen. Pure noodzaak. Het NMF helpt meer dan 400 professionele musici en muziekstudenten om van hun beroep en studie een succes te maken. Door hoogwaardige muziekinstrumenten in bruikleen te geven.

hield in het Collège de France, een gerenommeerd academisch instituut, en daar fijntjes zijn punt over de Franse moderne muziek te berde bracht, brak er een oorlog uit in de Franse muziekwereld die nog steeds niet is uitgevochten. Ondertussen componeert Ducros ongeneerd romantisch door, zoals te horen is in *Fantaisie pour violoncelle et piano*.

Half monnik, half gangster, zo werd **Francis Poulenc** ooit treffend omschreven. Hij stond bekend om zijn prachtige melodieën, die hij schreef in een tijd waarin de melodie verbannen leek uit de muziek. Melodie was te concreet en maakte plaats voor

een dromerig impressionisme. Niet bij Poulenc. De monnik in hem schreef prachtige melodieën, maar de gangster Poulenc weet de luisteraar steeds als het bijna te mooi wordt met een ferme dissonant weer onder schot te nemen. Wegdromen en weer wakker schrikken. Het is het domein tussen waken en dromen waarin Poulenc op zijn best is. Tegenwoordig is Poulenc bijna synoniem voor vocale werken als het *Stabat Mater*, *Figure Humaine*, en de opera *Dialogues des Carmélites*, maar hij schreef stapels fantastische kamermuziek, het grootste deel daarvan voor blazers. Uitzonderingen: de *Violonsonate op. 119* en de neoklassieke *Cellosonate op. 143*.

Rotterdams Philharmonisch Orkest

Toen het Cello8ctet Amsterdam nog als Conjunto Ibérico door het leven ging, speelde het in het Concertgebouw een eigen bewerking van het derde deel van **Philip Glass'** *Symphony nr 3*, dat in deze gedaante tot *Symphony for Eight* werd omgedoopt. Een gouden greep, want Glass, die in de zaal zat, was danig onder de indruk. Hij gaf het octet carte blanche om zijn muziek te bewerken. Dat resulteerde in de cd *Glass Reflections*, die een groot succes werd. Vandaag speelt het octet opnieuw *Symphony for Eight* als opening van dit concert. Met slechts drie akkoorden weet Glass een klankwereld te scheppen die oneindig lijkt.

Rob Zuidam ontpopt zich meer en meer als operacomponist en laat daarin zijn voorkeur voor interessante, monomane en compromisloze vrouwen zien: zijn opera *Freeze* ging over miljonairsdochter Patricia Hearst die zich aansloot bij haar ontvoeders, in *Rage d'amours* voert hij Johanna de Waanzinnige op, die jarenlang door Spanje trok met het lichaam van haar overleden echtgenoot. *Suster Bertken* gaat over Berta Jacobsdochter, die zich halverwege de vijftiende eeuw in de Buurkerk in Utrecht liet inmetzelen en in *Troparion* laat een naamloze vrouw in de woestijn een dode tak bloeien. Alleen al in die onderwerpkeuze zien we een ontwikkeling naar steeds minder actie, minder handelingen. In de muziek horen we steeds minder dwingend

ritmiek, steeds minder concreet, steeds meer klankschildering en tijdloosheid. In opdracht van het Rotterdams Philharmonisch Orkest en de Cello Biennale schreef hij een celloconcert, waarvan de titel op het moment van het drukken van dit boek nog niet bekend was. Dat Zuidam met de cello overweg kan bewees hij met de *McGonagall-Lieder* uit 1997/2004: de liederen voor sopraan en ensemble met vier cello's zijn populair tot ver buiten de landsgrenzen.

Henri Dutilleux zou dit jaar honderd zijn geworden, als hij niet in 2013 was overleden. De Fransman was een *one of a kind*: hij behoorde tot stroming noch groep. Hij liet zich beïnvloeden door de strengste avant-gardisten en de meest vrije impressionisten, maar trok volledig zijn eigen pad, was van het type 'bij de t-splitsing rechtdoor'. Dat doet Dutilleux zeer overtuigend. Bas van Putten verwoordde het mooi in het festivalboek van de 2008 Cello Biennale: "In het prachtige *Tout un Monde Lointain* (1970) serveert Henri Dutilleux zijn exquise cantilenes zo subtiel dat je de functionele harmonieën geen seconde mist." Elk van de vijf delen, die zonder onderbreking in elkaar overgaan, draagt een titel en een citaat van een van de gedichten uit Baudelaires *Fleurs du mal*. Hij schreef dit 'celloconcert' voor Rostropovitsj, die het één van de belangrijkste toevoegingen aan het twintigste-eeuwse cellorepertoire noemde.

09.30 uur, Grote Zaal

BACH&BREAKFAST

Gregor Horsch

Johann Sebastian Bach (1685-1750)

Suite nr 4 in Es, BWV 1010

- Prélude
- Allemande
- Courante
- Sarabande
- Bourrée
- Gigue

10.15 - 12.15 uur, Bimhuis en Kleine Zaal

MASTERCLASS

Nicolas Altstaedt (Bimhuis)

Jelena Očić (Kleine Zaal)

12.30 uur, Bimhuis

LUNCHCONCERT

Students around the world

Toptalenten van internationale conservatoria

14.15 uur, Grote Zaal

Russen

Jonathan Roozeman cello

Martti Rousi cello

Monika Leskovar cello

José Gallardo piano

Jan-Paul Roozeman piano

Astrid Haring harp

Fedor Teunisse pauken

Szymon Marciniak contrabas

Ere Lievonen klavecimbel

Joey Marijs buisklokken

Bram van Sambeek fagot

Pjotr Iljitsj Tsjaikovski (1840-1893)

Pezzo Capriccioso, opus 62 (Roozeman)

Sergej Rachmaninov (1873-1943)

Sonate in g, opus 19 (Rousi)

- *Lento - Allegro moderato*

- *Allegro scherzando*

- *Andante*

- *Allegro mosso*

Alfred Schnittke (1934-1998)

Four Hymns (Leskovar)

- *Hymn I voor cello, harp en pauken*

- *Hymn II voor cello en contrabas*

- *Hymn III voor cello, fagot, klavecimbel en buisklokken*

- *Hymn IV voor cello, contrabas, fagot, harp, klavecimbel, pauken en buisklokken*

16.00 uur, Kleine Zaal

DE VERGELIJKING

Stokken

Gregor Horsch bespeelt zijn cello met strijkstokken van bouwers die exposeerden tijdens de Biënnale.

17.30 uur, Grote Zaal

Nomaden

Jean-Guihen Queyras cello

Ed Spanjaard dirigent

Atlas Ensemble:

6 blazers:

Naomi Sato sho (Japan)

Wu Wei sheng (China)

Harrie Starreveld shakuhachi (Japan) & fluit

Ernest Rombout hobo

Raphaëla Danksagmüller duduk (Armenië),

Anna voor de Wind (bas)klarinet

4 tokkelinstrumenten:

Elchin Nagijev tar (Azerbeidzjan)

Kiya Tabassian setar (Iran)

Ding Xueer zheng (China)

2 slagwerkers

7 strijkers:

Zhao Yuanchun erhu (China)

Elshan Mansurov kamancha (Azerbeidzjan),

Neva Özgen kemençe (Turkije)

Dhruba Ghosh sarangi (India)

Angel Gimeno viool

Max Knigge altviool

Dario Calderone contrabas

Ed Spanjaard dirigent

Joël Bons (1952)

Nomaden

19.00 uur, Kleine Zaal

FRINGE

Students around the world

Toptalenten van internationale conservatoria

NATIONAAL
CELLO
CONCOURS

20.15 uur, Grote Zaal

NATIONAAL CELLO CONCOURS

Finale

De drie finalisten van het Nationaal Cello Concours

Symfonieorkest van het Conservatorium van Amsterdam

Judith Kubitz dirigent

Dmitri Sjostakovitsj (1906-1975)

Celloconcert nr 1 in Es, opus 107

- *Allegretto*

- *Moderato*

- *Cadenza*

- *Allegro con moto*

NATIONAAL
CELLO
CONCOURS

Circa 23.00 uur, Grote Zaal

NATIONAAL CELLO CONCOURS

Uitslag van de jury en prijsuitreiking

9
2

24.00 uur, Bimhuis

LATE CELLO NIGHT

POE: The Tell-Tale Heart

Jörg Brinkmann cello

Claron McFadden sopraan

Artvark Saxophone Quartet: **Rolf Delfos**, **Bart Wirtz**, **Mete Erker**, **Peter Broekhuizen** saxofoon

Edgar Allan Poe tekst

Chris Weeda geluid

Sjaron Minailo regie en licht

Jonathan Roozeman

Jelena Očić

Wu Wei en Dhruva Ghosh

Claron McFadden en Artvark Saxophone Quartet

Russen

De Russen, zo vreemd en toch ook zo vertrouwd. Sinds de Russisch Orthodoxe kerk zich in 1058 van Rome afscheidde raakte het land danig in een isolement, waardoor de Renaissance er volledig aan voorbijging. Pas onder Peter de Grote begonnen wetenschap, kunst en cultuur aan een grote inhaalslag. Denk aan de prachtige literatuur, schilderkunst, dans en muziek. Maar met de komst van het communisme keerden de Russen zich weer af van het westen, en dat merken we nog steeds. In dit concert staan twee werken van 'westerse' Russen, Tsjaikovski en Rachmaninov op het programma en één van Schnittke, een Rus die zich met zijn modernistische muziek op het westen richtte en daarmee de toorn van de Sovjets over zich afriep.

Pjotr Iljitsj Tsjaikovski maakt in zijn *Pezzo Capriccioso* meteen duidelijk dat hij een man van het grote gebaar is. De cello begint vol passie en de piano zet met flinke akkoorden kracht bij. De Italiaanse titel van het werk is te vertalen als 'schertsend stuk', maar er valt weinig te lachen: zelfs de virtuoze majeur-passages kunnen de melancholische sfeer niet echt verlichten. Zware jongens, die Russen, als dit een luchtig stukje moet voorstellen.

Tsjaikovski schreef zijn *Pezzo* voor de cellist Anatoli Brandoekov, leraar van Gregor Piatigorsky. Veertien jaar later schreef **Sergei Rachmaninov** de *Sonate in g* ook voor hem. Het wordt wel een pianosonate met cellobegeleiding genoemd. Daar zit een kern van waarheid in, de piano heeft een bijzonder grote rol. Toch doet dat geen recht aan de cellopartij, die misschien niet bijzonder virtuoos is, maar wel veel te vertellen heeft.

In de langzame opening presenteert de piano een thema van zes noten dat nauwelijks opvalt, maar dat in het hele stuk terugkomt. Na het gepassioneerde tweede thema volgt een doorwerking waar nog meer Russisch vuur in zit. Het tweede deel wisselt ritmische onrust en aangrijpende melodieën af. In het daaropvolgende *Andante* introduceert de piano een prachtig intiem thema met typische Rachmaninov-harmonieën vol verlangen. De cello neemt het over en samen stevenen ze af op een climax, om daarna zachtjes uit te doven. Het slotdeel opent krachtig en energiek, maar al snel volgt weer zo'n bitterzoete melodie waarmee deze sonate vol zit. Het stuk eindigt stralend positief.

De Wolga-Duitser **Alfred Schnittke** werkte het grootste deel van zijn leven in de Sovjet Unie, ook al maakte zijn vroege avant-gardistische muziek hem meteen ongeliefd bij de autoriteiten. Al snel verruilde hij dat serialistische idioom voor een nieuw soort muziek, dat hij 'polystylisme' doopte. Dat houdt in dat hij muziek van barok tot modern en alles ertussen door elkaar heen gebruikte, inclusief zijn eigen vroegere werk. De *Four Hymns* ontstonden tussen 1974 en 1979. Schnittke droeg iedere hymne op aan een bevriende cellist: Alexander Ivashkin, Karine Georgian, Heinrich Schiff en Valentin Berlinski (van het Borodin Kwartet). De cello is de verbindende factor tussen de vier hymnes, de begeleiding wisselt sterk. In de *Eerste Hymne*, met pauken en harp, klinkt veel gepluk, bij de *Tweede Hymne*, met contrabas, staat juist de strijkklink centraal. De *Derde Hymne: Lento*, met fagot, klavecimbel en buisklokken laat Schnittkes polystylisme duidelijker naar voren komen, de *Vierde Hymne*, waarin alle instrumenten samenkomen, nog meer. De vier delen verschillen sterk van elkaar, maar de klankrijkdom van de cello, en het mystiek religieuze (Russische kerkmelodieën, processiemuziek, klokgeluiden), geven de cyclus eenheid.

Nomaden

U kent waarschijnlijk veel meer niet-Westerse muziekinstrumenten dan u denkt. Zelfs als u nog nooit van een ud of duduk heeft gehoord, zal de klank u ongetwijfeld bekend voorkomen. Als een Hollywoodfilm u wil doen geloven dat u even in Japan bent, klinken de shakuhachi of de sho; moet u in China zijn, dan hoort u een sheng en een pipa. En klinkt het als het oude Perzië? Dan is dat vast een zurna. Op zijn best zijn dat enorme clichés. Even wat *coulueur locale* schetsen. Maar de invloed van globalisatie, van Hollywood en van Westerse popmuziek kan desastreus zijn voor veel culturen. “Het grote gevaar van globalisatie is dat alles hetzelfde wordt. Maar als je de verschillen waardeert en koestert, en ondertussen onderzoekt wat de overeenkomsten en wat de mogelijkheden zijn, dan is dat voor creatieve mensen een goudmijn”, aldus componist **Joël Bons**.

Hoe breng je dat in praktijk? Simpel. Breng de beste, meest briljante musici uit het Verre Oosten, Centraal Azië, het Midden Oosten en Europa bij elkaar en laat nieuwe muziek voor hen schrijven. Muziek is immers een universele taal. Nou, zo makkelijk is dat niet. Veel niet-Westerse musici kunnen geen noten lezen en hebben nooit onder een dirigent gespeeld. Al die muzikale tradities hebben hun eigen regels, hun eigen taal. Voor je het weet wordt het een grote Babylonische chaos. Of erger: tijdens het schrijven van dit boekje brak er een vierdaagse oorlog uit tussen Armenië en Azerbeidzjan. Kunnen musici uit die landen dan wel samenspelen? Dan is er nog de logistieke uitdaging: hoe krijg je die musici uit al die uithoeken bij elkaar?

Toch is het Bons gelukt. In 2002 richtte hij het Atlas Ensemble op, samengesteld uit topmusici uit Armenië, Azerbeidzjan, China, India, Iran, Japan, Libanon, Syrië, Turkije en Nederland. Het repertoire omvat speciaal in opdracht geschreven werken van componisten uit alle windstreken. Aziatische, orale en improvisatietradities gaan zij aan zij met Europese notatie- en compositietechnieken; uiteenlopende muzikale vormen, klankidealen en uitvoeringspraktijken reiken elkaar tastend de hand, vormen heftige contrasten of versmelten magisch. *Nomaden* is hun nieuwste project, speciaal in opdracht van de Cello Biënnale gecomponeerd en samengesteld door Joël Bons. De hoofdrol is voor de vermaarde cellist Jean-Guihen Queyras, die telkens een dialoog aanknoopt met musici uit andere culturen en hun bijzondere instrumenten. Bons: “Veel muziek die nu wordt geschreven,

ontstaat vanuit een concept of een compositorisch idee – instrumenten en musici zijn vaak ondergeschikt en slechts dienend. Mijn uitgangspunt bij *Nomaden* is het benutten van de karakteristieke timbres en idiomatische mogelijkheden van de instrumenten en de artistieke kwaliteiten van de musici. De inzet was een muzikale taal te vinden die aansluit bij hun muziekpraktijk, zodat ze zich als een vis in het water voelen en kunnen floreren. In mijn stuk *Tour à tour* deed ik een bescheiden poging de klankschoonheid van de Atlas-instrumenten en -musici te laten horen en een aantal spelers binnen een door mij gecomponeerd kader de ruimte te geven om te doen waar ze zo goed in zijn: schitterend improviseren. Met *Nomaden* hoop ik de kleurenpracht van al die instrumenten en de culturele verschillen in volle glorie te laten bloeien, in conversatie met Jean-Guihen Queyras wiens prachtige toon en superieure intonatie me hierbij enorm inspireren.”

De cello verbindt zich met verwante strijkinstrumenten als de sarangi (bespeeld door de Indiase meester Dhruba Ghosh), de Azerbeidzjaanse kamancha (Elshan Mansurov), de Chinese erhu (Yang Xue en Yan Jieming) en de Turkse kemençe (Neva Özgen). Met instrumenten van de blazersfamilie, zoals de Chinese sheng, Japanse sho (mondorgels bespeeld door Wu Wei en Naomi Sato), de shakuhachi (Harrie Starreveld) en de Armeense duduk (Raphaëla Danksagmüller) en met tokkelinstrumenten zoals de setar (Kiya Tabassian) en de Azerbeidzjaanse tar (Elchin Nagijev).

Finale Nationaal Cello Concours

Wie goed naar de muziek van **Dmitri**

Sjostakovitsj luistert, hoort dat bijna al zijn composities uit twee muzikale lagen bestaan. Twee ‘muzieken’ die tegelijk klinken. Die tweeledigheid komt misschien wel voort uit de gespleten wereld waarin hij leefde. Aan de ene kant was er het Sovjetregime, altijd kritisch op muziek die niet ter meerdere eer en glorie van het communisme, de partij en zijn leider werd gecomponeerd. Sjostakovitsj was met zijn opera *Lady Macbeth of Mtensk* en de *Vierde Symfonie* (die hij schielijk terugtrok) de dans op het nippertje ontsprongen, maar wist dat hij slechts een paar kritische noten verwijderd was van een Siberisch strafkamp. Aan de andere kant kon hij het niet verkroppen om slaafs ‘ongevaarlijke’ stukken te schrijven. Een aantal zeer persoonlijke composities hield hij angstvallig achter, in andere stukken verstopte hij zijn kritiek zorgvuldig. Zo was de partijleiding uitermate tevreden over de slotfanfare van de *Vijfde Symfonie*, een ware lofzang op het communisme, zo oordeelden ze. Ondertussen zaten er mensen huilend in de zaal: ze herkenden de onderdrukking en de terreur die in de dubbele bodem verstopt zat.

De twee celloconcerten zijn beide geschreven na de dood van Stalin. Dat haalde de kou echter niet uit de lucht: onbekommerd werken zat er nog steeds niet in. Verpakte Sjostakovitsj daarom de donkere, treurige middendelen - een elegisch, tranen trekkend *Moderato* en een klagende *Cadenza* - in twee ogenschijnlijk opgewekt humoristische buitenste delen? Het openingsthema van het *Allegretto* dat terugkeert in de finale, is een variatie op zijn muzikale handtekening D-Es-C-H. Dat thema gebruikte de componist voor zijn meest persoonlijke stukken, zoals het *Achtste Strijkkwartet* en de *Tiende Symfonie*. Een reden om goed tussen de regels door te luisteren.

POE: The Tell-Tale Heart

Een leeg podium, een eenzame cellist speelt een klaagzang in het donker. Vier saxen bewegen zich traag in een tegenmelodie. De moordenaar stapt in het licht en begint zijn verhaal. Cellist Jörg Brinkmann krijgt de hoofdrol als het ‘hart-dat-alles-verklapt’ in deze nieuwe muziektheaterproductie van het Artvark Saxophone Quartet, zangeres Claron McFadden en cellist Jörg Brinkmann. Ze kennen elkaar uit eerdere bijzondere muziekprojecten maar maken nu voor het eerst in deze samenstelling een nieuwe productie. Ze kozen als uitgangspunt, *The Tell-Tale Heart*, een kort verhaal van de 19^e eeuwse griezelauteur Edgar Allan Poe. Uiteraard is er een vervallen landhuis. Onweer en een butler ontbreken niet en natuurlijk is er een moord. De soundtrack maken de musici zelf. Wie Jörg Brinkmann eerder heeft gehoord of de productie *Sly meets Callas* van McFadden en Artvark, weet dat het dan ook muzikaal heel spannend wordt. De voorstelling gaat in première in het Bimhuis, uiteraard om twaalf uur ‘s nachts...

The Tell-Tale Heart (Het Verradelijke Hart) is een kort verhaal over een persoon die de nauwe ruimte betreedt tussen verstand en waanzin. Zij (in ons verhaal een vrouw) vertelt de luisteraar over haar obsessieve walging van het luie oog van een oude man die bij haar in huis woont. Op een dag besluit zij om de oude man te vermoorden om het oog niet meer te hoeven zien. Na de moord, het lijk is amper verstopt onder de vloer van de kamer van het slachtoffer, staat de politie voor de deur; de burens hadden een raar geluid gehoord. De moordenaar is zelfverzekerd, zij laat hen alle kamers zien, ook de kamer waar het lijk verstopt is.

Plotseling hoort zij een geluid, het lijkt op een hartslag. Het geluid wordt almaar luider maar de agenten reageren niet en gaan door met hun joviale gesprek. De moordenaar, ervan overtuigd dat de mannen het hart wel horen, maar met haar aan het spotten zijn, wordt steeds meer overspannen, tot zij hun spot niet meer kan verdragen en hen alles bekend.

De ‘sound track’ van de voorstelling wordt gecreëerd op de manier zoals ook de muziek voor de voorstelling *Sly meets Callas* is ontstaan: deels improviserend, soms gebruikmakend van bestaande songs of composities, soms nieuw gecomponeerd.

09.30 uur, Grote Zaal

BACH&BREAKFAST

Julian Steckel

Johann Sebastian Bach (1685-1750)

Suite nr 6 in D, BWV 1012

- Prélude
- Allemande
- Courante
- Sarabande
- Gavotte
- Gigue

10.15 - 12.15 uur, Bimhuis en Kleine Zaal

MASTERCLASS

Jean-Guihen

Queyras (Bimhuis)

Julian Steckel (Kleine Zaal)

14.00, Bimhuis

FAMILIEVOORSTELLING

De Suleika's en het Mysterie van de Gevoelige Snaar

i.s.m. Oorkaan (6+)

Trio Suleika:

Pepijn Meeuws cello

Emmy Storms viool

Maarten den Hengst piano

Jochem Stavenuiter regie

Een muziekvoorstelling waarin alles anders gaat dan je verwacht. Met komische scènes, onverwachte goocheltrucs en pijnlijke situaties.

En met de mooiste muziek die ooit voor pianotrio is geschreven.

14.00 uur, Grote Zaal

Residentie Orkest

Alisa Weilerstein cello

Alexander Rudin cello

Residentie Orkest

Nicholas Collon dirigent

William Walton (1902-1983)

Concert voor cello en orkest (Weilerstein)

- Moderato
- Allegro appassionato
- Thema en improvisaties

Dmitri Sjostakovitsj (1906-1975)

Celloconcert nr 2 in g, opus 126 (Rudin)

- Largo
- Allegretto
- Allegretto

16.30 uur, Grote Zaal

Die 12 Cellisten der Berliner Philharmoniker

Ludwig Quandt, Bruno Deleplaire, Stephan Koncz, Nikolaus Römisch, Christoph Igelbrink, Olaf Maninger, Martin Menking, Knut Weber, Rachel Helleur, David Riniker, Solène Kermarrec, Martin Löhr cello

Johann Sebastian Bach

Brandenburgs concert nr 6 in Bes, BWV 1051

(arr. Valter Despalj, Ludwig Quandt)

- Allegro

Francis Poulenc (1899-1963)

Figure Humaine (arr. David Riniker)

- De tous les printemps du monde
- En chantant, les servantes s'élancent
- Aussi bas que le silence
- Toi ma patiente
- Riant du ciel et des planètes
- Le jour m'étonne et la nuit me fait peur
- La menace sous le ciel rouge
- Liberté

Sebastian Currier (1959)

Spark

Chiel Meijering (1954)

Whatever lies ahead* (wereldpremière)

- And there will be peace
- Live hack

Astor Piazzolla (1921-1992)

Lunfardo (arr. Harold Noben)

Revirado (arr. David Riniker)

Horacio Salgán (1960-2003)

A Don Augustín Bardí (arr. David Riniker)

Astor Piazzolla

Escualo (arr. David Riniker)

Tres minutos con la realidad (arr. David Riniker)

21.00 uur, Grote Zaal

Cello Coupé

Een non-stop carroussel van muzikale verrassingen in de theatrale setting van een Parijs Grand Café. Het slotfeest van de Cello Biënnale 2016. Het podium van de Grote Zaal van het Muziekgebouw is een Grand Café dat steeds voller wordt met musici: een band, ensembles en heel veel cellisten. De cafémuziek bestaat uit hoogtepunten van deze Cello Biënnale en op het allerlaatste moment nog weer heel veel nieuws.

Met onder anderen:

Nicolas Altstaedt
BartolomeyBittmann
Maya Fridman
Larissa Groeneveld
Jeroen den Herder
Gregor Horsch
Monika Leskovar
Ivan Monighetti
Jelena Očić
Jérôme Pernoo
Raphaël Pidoux
Jonathan Roozeman
Timora Rosler
Martti Rousi
Julian Steckel
Geneviève Verhage
Alisa Weilerstein
Die 12 Cellisten der Berliner Philharmoniker
Slagwerk den Haag
Julian Schneemann
Ragazze Quartet
James Murray licht en projecties

Alisa Weilerstein

Pepijn Meeuws

Alexander Rudin

Die 12 Cellisten der Berliner Philharmoniker

Residentie Orkest

Tijdens deze Cello Biënnale staan beide celloconcerten van **Dmitri Sjostakovitsj** geprogrammeerd. Het nu klinkende *Tweede Celloconcert* is duidelijk aan het eerste gerelateerd maar is donkerder, meer in zichzelf gekeerd en kaler. In het intieme openingsdeel laat de cello zich vooral in de lage regionen horen, eerder peinzend melodisch dan virtuoos. Het humoristische en lichtere *Allegretto* is vooral een opmaat voor het laatste deel, ook een *Allegretto*, dat zonder onderbreking volgt. Dat derde deel lijkt een middeleeuws toernooi te openen, met kopergeschal en tromgeroffel, waarna we van zwijmelende romantiek in levendige humor belanden. Swingende ritmes, grappige en lyrische passages wisselen elkaar af. Tegen het einde wordt het grimmiger en ironisch. Zoals vaker bij Sjostakovitsj liggen lachen en huilen dicht bij elkaar. Waar Sjostakovitsj zijn beide concerto's voor Mstislav Rostropovitsj schreef, componeerde Sir **William**

Walton zijn *Celloconcert* voor die andere grote Russische cellist, Gregor Piatygorosky. Walton had een moeizame verhouding met de muziek van zijn tijdgenoten. Hij flirtte meer dan eens met de atonaliteit en dodecafonie van Schönberg of liet een jazzy vleugje Hindemith of Ravel horen. Een componist van zijn generatie kon immers niet om die moderne ontwikkelingen heen. Maar Walton, net als de meeste Britten opgevoed in een traditie van zoete koormuziek en Purcell, bleef het liefst in vertrouwd vaarwater. In zijn *Celloconcert* is Walton dan ook totaal niet bezig met moderne zaken. Met het introspectieve concerto lijkt Walton bijna dertig jaar voor zijn dood al terug te blikken op zijn leven. Het tikkende ritme dat door de hele compositie terugkeert onderstreept het verstrijken van de tijd, een bitterzoete melancholie is nooit ver weg en woorden als 'contemplatief', 'bespiegeld' en 'innerlijk' duiken in iedere bespreking van het werk op.

Die 12 Cellisten der Berliner Philharmoniker

Als orkest binnen een orkest plannen 'De 12 cellisten' hun concerten en tours om die van de Berliner Philharmoniker, misschien wel het beste orkest ter wereld - na ons eigen KCO natuurlijk. De kwaliteit van hun spel is daarmee vanzelfsprekend. De keuze van hun repertoire is dat niet. Van pop tot barok, van tango tot romantiek en van klassiek tot modern, 'Die Zwölf' pakken alles aan.

Op teksten van Paul Éluard componeerde **Francis Poulenc** tijdens de tweede wereldoorlog in acht delen één grote schreeuw om vrijheid. Hij hield het verborgen voor de bezetter, om het uit te voeren na de bevrijding. Liefde en dood, hoop en wanhoop staan centraal en zelfs zonder tekst is dat te verstaan. Nieuwe muziek is belangrijk voor de 12 Berlijners. Tientallen stukken werden voor hen geschreven, door componisten als Iannis Xenakis, Tan Dun, Arvo Pärt en Wolfgang Rihm. Ook aan de Amerikaan **Sebastian Currier** gaven ze een opdracht, naar aanleiding van zijn harpconcert *Traces* (2009) voor de Berliner Philharmoniker.

Het repertoire van de Berliners wordt nu verder uitgebreid met een nieuw werk van **Chiel Meijering**, een van de meest geliefde, meest productieve en meest toegankelijke componisten van Nederland. In opdracht van de Cello Biënnale schreef hij speciaal voor 'Die Berliner' het tweedelige *Whatever lies ahead*. Het eerste deel is langzaam en contemplatief. Met hun hemelse klank in het hoofd durft Meijering het aan de 12 topcellisten relatief eenvoudige, langzame noten

te laten spelen. De muziek is geschreven na het zien van beelden van het zoveelste Syrisch bombardement en de diepe wanhoop op de gezichten van getroffen burgers. Het deel "moet aanvoelen als tijdloos, uitstijgend boven alle geweld, geen enkele stem domineert een andere, de mensenstrijd is gestopt, alleen muziek kan mensen samenbrengen". Onder het motto 'Agressief? Begin een rockband!', wordt in het veel kortere en rockende tweede deel de strijd gesublimeerd tot een positief spinnen.

De 12 cellisten zijn specialisten in de tango. De nationale muziek van de gepassioneerde Argentijnen als specialiteit van een stel cellisten uit het koele Duitsland? Jazeker, en het bewijs is geleverd: tijdens een bezoek aan Buenos Aires gaf één van de 12 cellisten in een authentiek tangokroegje hun eigen tango-cd aan de barman. De Berlijners maakten zich al op voor gefronste wenkbrauwen. Maar niets van dat alles: de dansparen dansten gewoon door. Dat is de ultieme bekroning.

Tango is een negentiende-eeuwse samensmelting van de muziek van Afrikaanse slaven, Italiaanse en Spaanse seizoenarbeiders en Zuid-Amerikaanse cowboys. Het is vurige dansmuziek. Totdat **Astor Piazzolla** de boel op de schop nam. Hij vermengde de traditionele tango met de klassieke muziek en haalde daarmee de tango uit de danszaal naar het concertpodium. **Horacio Salgan** is lang niet zo bekend als Piazzolla, maar was een mede-tango-vernieuwer van formaat.

AMSTERDAM'S FINEST RECORDSTORE

OVER 1000 SQUARE METERS
OF NEW & SECOND HAND
MUSIC, MOVIES AND MORE...

CONCERTO RECORDS

Utrechtsestraat 52-60
1017 VP Amsterdam
T: +31(0)20-2612610

OPEN:

Monday - Wednesday: 10:00-18:00
Thursday - Friday: 10:00-19:00
Saturday: 10:00-18:00
Sunday: 12:00-18:00

Follow Concerto Recordstore
on Facebook | Twitter:
[@ConcertoRecords](#)

Webshop:
www.platomania.nl

Zouthaven

restaurant

Geopend vanaf 09:30 uur
voor koffie, gebak, lunch, diner en borrel.

Cello Biënnale Concertmenu

2-gangen € 29,50

3-gangen € 36,50

Kijk op onze website voor het menu en reserveer direct.

www.zouthaven.nl

020 - 788 20 90

BRASSERIE

BIENNALE

**Ook tijdens de 6e Cello Biënnale
is pop-up restaurant Brasserie Biënnale te vinden
op het Atrium van het Muziekgebouw aan 't IJ.**

U bent van harte welkom vanaf 11.30 uur
tot aanvang van het avond concert.

Reserveren gedurende de Biënnale op 020 - 788 2075

**Het team van Restaurant Zouthaven en Brasserie Biënnale
wensst u een smakelijke en muzikale Cello Biënnale!**

Nicolas Altstaedt

(1982) studeerde aan de Hochschule für Musik in Berlijn bij Boris Pergamenschikow en later bij Eberhard Feltz. Altstaedt speelt veel en graag hedendaagse muziek, onder meer van Thomas Ades, Jörg Widmann, Matthias Pintscher, Fazil Say, Sofia Gubaidulina en Moritz Eggert. Hij gaf de première van het celloconcert van Georg Friedrich Haas, speelde ter gelegenheid van de 85e verjaardag van György Kurtág diens concert voor cello en piano en bij de 60e verjaardag van Wolfgang Rihm diens celloconcert 'Versuchung'. Sinds 2012 is Nicolas Altstaedt artistiek leider van het Internationales Kammermusikfest Lockenhaus, waar hij Gidon Kremer opvolgde. Nicolas was twee jaar geleden te gast bij de Cello Biënnale waar hij onder meer de cello solo speelde bij wereldpremière van Richard Rijnvos' *barbara baccante*.

Anner Bijlsma (1934)

kreeg zijn eerste muzieklessen van zijn vader. Daarna studeerde hij bij Carel van Leeuwen Boomkamp aan het Koninklijk Conservatorium in Den Haag en ontving hij daar de Prix d'Excellence. Tussen 1962 en 1968 was Bijlsma eerste solocellist van het Concertgebouworkest. Hij was een gedreven speler van kamermuziek, ondermeer in het Rondom Kwartet en L'Archibudelli. In 2009 kreeg hij een 'Life Time Achievement Award' van de London Cello Society vanwege zijn grote betekenis voor de cellowereld. Bijlsma heeft vanaf het eerste begin in 2006 een centrale rol gespeeld bij de Cello Biënnale Amsterdam. Bij de laatste Biënnale in 2014 ontving hij als eerste een internationale oeuverprijs ter stimulering van educatie en talentontwikkeling op het gebied van de cello; een prijs vernoemd naar hemzelf: de Anner Bijlsma Award.

Jörg Brinkmann

(Kempfen, 1976) studeerde cello aan het ArtEZ conservatorium in Arnhem bij Michael Gustorff. Net als de leden van het strijkkwartet ZAPP4, met wie hij geregeld samenspeelt, haalt hij zijn inspiratie overal vandaan; ook voor hem is het label 'jazz' te beperkend. Brinkmann speelt net zo makkelijk met popbands als met theaterorkesten of kamermuziekensembles. Hij gebruikt zijn cello als (slag)gitaar of als een bas die funkaccenten legt of in vieren swingt. Als hij de klank van zijn instrument bijkleurt met elektronica, gebeurt dat op een subtiele en smaakvolle manier. In zijn spel en composities vindt een volmaakte versmelting plaats van structuur en persoonlijke variaties, van zuiver gestreken lyriek en levendige ritmes, waarbij hij ook de uitdaging van afwijkende maatsoorten niet schuwt.

Albert Brügggen (1964)

begon op 7-jarige leeftijd met cello spelen. Hij kreeg zijn opleiding van Elias Arizcuren en Dmitri Ferschtman aan het Sweelinck Conservatorium in Amsterdam, waar hij in 1993 afstudeerde. Daarnaast volgde hij verschillende masterclasses en won hij de tweede prijs bij een internationaal cello-concours in Eindhoven in 1992. Na het beëindigen van zijn studie legde Albert Brügggen zich toe op de oude muziekpraktijk, het continuospel en het spelen op oude instrumenten. Hij is inmiddels een veelgevraagd continuospeler en solist in heel Europa en heeft met bijna alle belangrijke barokorkesten gespeeld. Hij is lid van het Orkest van de 18e Eeuw, Musica Alta Ripa (Hannover) en vaste cellist bij Cantus Cölln (Keulen). Enige tijd geleden nam hij de zes solo-suites van Bach op voor het label van de ORF in Wenen.

Maya Fridman

(Moskou, 1989) begon haar muziekopleiding op 6-jarige leeftijd op de school van Galina Vishnevskaya's school bij Professor A. V. Smirnov. In 2009 studeerde ze af aan het Schnittke Moscow State Institute of Music. Daarna kwam ze naar Nederland waar ze bij Dmitri Ferschtman aan het Conservatorium van Amsterdam haar cello studie vervolgde. Onlangs sloot ze haar master examen met een 10 cum laude af. Maya vormt een duo met pianist/singer-songwriter Jyoti Verhoeff. In 2013 waren zij samen finalist bij de Grote Prijs van Nederland waar Maya ook de SAE Beste Muzikant Prijs won. Ook trad ze samen op met Harry Sacksioni en was ze een special guest tijdens de Luna-tour van Faun. Recentelijk bracht Fridman haar eerste album "The Invisible Link" uit, dat ze in samenwerking met Daniël Kool maakte.

Larissa Groeneveld

(1966) studeerde in 1990 af aan het Sweelinck Conservatorium in Amsterdam bij Dmitri Ferschtman, waarna zij haar studie voortzette bij Natalia Gutman aan de Hochschule für Musik in Stuttgart. Ook volgde ze lessen bij onder andere Mstislav Rostropovich, Daniel Shafran en Yo Yo Ma. Groenevelds repertoire is breed; van de werken voor cello van Johann Sebastian Bach tot stukken van hedendaagse componisten, waarvan sommigen speciaal voor haar schreven. Dit zijn o.a. Theo Loevendie, Theo Verbey en Guus Janssen, die voor haar en Ernst Reijseger een dubbelconcert schreef. Tijdens de Cello Biënnale Amsterdam 2010 speelde zij de wereldpremière "Bandersnatch voor cello en pianola" van Theo Verbey, en in 2012 "Words and song without words" van Yannis Kyriakides. Sinds 2001 is zij als hoofdvakdocente cello verbonden aan het Koninklijk Conservatorium in Den Haag. Larissa bespeelt een Domenico Busam cello uit Venetië, 1765.

Jeroen den Herder

(Zutphen, 1971) studeerde bij Maria Hol, Dmitri Ferschtman en Christopher Bunting. Na zijn studie cum laude te hebben voltooid, was Jeroen den Herder gedurende bijna tien jaar eerste aanvoerder bij het Cello Octet Conjunto Ibérico, het huidige Cello8ctet Amsterdam. Hij speelt samen met Joris van Rijn, Emi Ohi Resnick en Gijs Kramers in het Ruysdael Kwartet en is als liefhebber van nieuwe muziek sinds 1999 als vaste cellist verbonden aan het Nieuw Ensemble. Hij concerteerde wereldwijd in meer dan twintig landen en keert momenteel regelmatig terug naar Minsk (Wit-Rusland) om masterclasses te geven. Jeroen den Herder is als hoofdvakdocent verbonden aan de conservatoria van Amsterdam en Rotterdam en is initiatiefnemer en artistiek leider van het tweejaarlijkse Cellofestival Zutphen.

Gregor Horsch

(Ettenheim 1962) studeerde bij Christoph Henkel en Ralph Kirshbaum. Sinds 1997 is hij eerste solocellist van het Koninklijk Concertgebouworkest en al een aantal jaren als professor verbonden aan de Hochschule in Düsseldorf. Hij is een veelzijdig cellist met een indrukwekkende loopbaan als solist, kamermusicus en docent. Na zijn studie in Freiburg en Manchester bij Christoph Henkel en Ralph Kirshbaum won hij de Pierre Fournier Award in London en haalde prijzen bij de Scheveningen International Music Competition en het Concours Gaspar Cassado in Florence. Gregor Horsch verzorgde als solist premières van werken van Keuris, Rihm en Kurtág. Zijn cd-opnames met werken van Röntgen en Moór zijn enthousiast ontvangen. Hij geeft masterclasses over de hele wereld en is een veelgevraagd jurylid bij concoursen. Gregor Horsch bespeelt een cello van Giovanni Battista Rogeri (1696).

Monika Leskovar (1981) begon als jong talent haar cellostudie bij Valter Dešpalj in Kroatië, studeerde in Berlijn bij David Geringas en werd daar zijn assistent. Gedurende haar opleiding was ze winnaar van verschillende celloconcoursen en ontving prijzen uit handen van Yehudi Menuhin en Mstislav Rostropovitsj. Zij heeft een prachtige cello te leen, een Milanese Mantegazza uit 1765, van de Kronberg Academy. Tegenwoordig doceert Leskovar aan het befaamde Lugano Conservatory of Music. Tijdens de Biënnale in 2008 speelde Leskovar samen met Sollima de Nederlandse première van Sollima's compositie 'When we were trees'.

Antonio Meneses (1957, Recife, Brazilië) komt uit een muzikale familie en begon zijn cellostudie op tienjarige leeftijd. Zes jaar later werd hem gevraagd om te gaan studeren in de celloklas van Antonio Janigro in Duitsland. In 1982 won Meneses de eerste prijs op het Tsjajkovski Concours in Moskou. Het is vanaf dit moment dat Meneses aan een indrukwekkende solocarrière begon en dat hij heeft opgetreden met de meest toonaangevende orkesten ter wereld. Daarnaast is hij een veelgevraagd kamermusicus. Zo heeft hij opgetreden met het Emerson Quartet en het Vermeer Quartet, en pianisten als Nelson Freire, Menahem Pressler en Cristina Ortiz. Ook was hij lid van het Beaux Arts Trio sinds 1998 tot haar einde in 2008. Meneses speelt op een Alessandro Gagliano cello uit Napels (1730).

Ivan Monighetti (1948) was de laatste leerling van Mstislav Rostropovitsj. Hij won een groot aantal internationale cellocompetities waaronder het Tsjajkovski concours (1974) en trad als solist op in Europa, Amerika, Japan en Korea met een groot aantal beroemde orkesten en speelde onder dirigenten zoals Kurt Masur, Charles Dutoit, Valery Gergiev, Muhai Tang, Krzysztof Penderecki en Mstislav Rostropovitsj. Zijn optredens bij belangrijke festivals voor hedendaagse muziek en zijn vriendschap met componisten als Penderecki, Tan Dun, Xenakis, Schnittke en Gubaidulina hebben hem een groot aanzien verschaft in het moderne muziekveld. Veel werken werden geschreven maken nu deel uit van het standaard cellorepertoire. Monighetti is professor aan de Muziek Academie van Basel en gastdocent aan het conservatorium van Moskou en de Reina Sofia hogeschool voor muziek in Madrid.

Daniel Müller-Schott (1976) studeerde bij Walter Nothas, Heinrich Schiff en Steven Isserlis. Dankzij de persoonlijke begeleiding van Anne-Sophie Mutter kon Müller-Schott een jaar studeren bij Mstislav Rostropovitsj. Hij was pas 15 toen hij in 1992 op het Tsjajkovski Concours de eerste prijs op zijn naam schreef. Müller-Schott speelde onder andere met de New York Philharmonic, London Philharmonic Orchestra, Orchestre National de France en het Nederlands Philharmonisch Orkest en werkte samen met onder andere Vladimir Ashkenazy, Kurt Masur, Bernard Haitink en André Previn. Hij speelt ook regelmatig in kamermuziekformaties met onder andere Anne-Sophie Mutter en André Previn. Müller-Schott bepeelt een cello uit 1727, gemaakt door Matteo Goffriller.

Jan Bastiaan Neven (1972) kreeg zijn eerste cello-lessen op tienjarige leeftijd van Jan Hollinger. Hij studeerde vervolgens aan de Robert Schumann Hochschule Düsseldorf bij Johannes Goritzki en, met een beurs van het Prins Bernhard Fonds, bij Colin Carr en Laurence Lesser aan the New England Conservatory in Boston. Hij volgde masterclasses bij Gary Hoffman, Frans Helmerson en Anner Bijlsma. Jan Bastiaan speelde op vele internationale podia en festivals en soleerde met onder meer het Nederlands Kamerorkest en Orquestra Clássica do Sul. Voor Naxos nam hij het celloconcert van de Portugese componist Joly Braga Santos op. Als gastsolocellist speelde hij bij onder meer bij The Royal Philharmonic Orchestra en The Aurora Orchestra. Jan Bastiaan Neven is plaatsvervangend solo-cellist van het Nederlands Kamerorkest en lid van het Erard Ensemble en The Amsterdam Chamber Soloists. Hij bespeelt een cello van Antonio Pelizon ter beschikking gesteld door het Nationaal Muziek-instrumentenfonds.

Jelena Očić wordt wereldwijd geroemd om haar energieke, poëtische en virtuozie spel. Bernard Greenhouse, cellist en oprichter van het befaamde Beaux Arts Trio, noemde haar 'een van de meest opmerkelijke cellotalenten van deze tijd'. Jelena soleerde bij orkesten en kamermuziekensembles in Europa, de VS en Azië. Als kamermusicus trad ze op met musici als Konstantin Bogino, Vladimir Mendelssohn, Jose Gallardo, Pavel Vernikov, Marco Rizzi en Federico Lovato. Haar opnamen met pianist Federico Lovato voor Challenge Classics, met onder andere sonates van Ginastera, Hindemith en Kabalewsky hebben lovende kritieken ontvangen. Componisten als Cornell, Šenderovas, Sorg en Prohaska hebben werken aan haar opgedragen. Haar meest recente cd is gewijd aan barokmuziek. Jelena doceert aan de Musikhochschule in Mannheim en het Conservatorium van Amsterdam. Daarnaast is ze een veelgevraagd jurylid bij internationale concoursen.

Aurélien Pascal (1994) begon zijn studie aan het Conservatoire de Rueil-Malmaison en het Paris Conservatoire Régional, waarna hij aan het Conservatoire National Supérieure de Music et Danse bij Philippe Muller en Raphaël Pidoux studeerde. Ook heeft hij masterclasses gevolgd bij János Starker, Frans Helmerson, Arto Noras en Gary Hoffman. Pascal was eerste prijswinnaar van de André Navarra International Cello Competition en won daarnaast de Grand Prix Emmanuel Feuermann en de prijs voor de beste interpretatie van Ernst Toch's Celloconcert. Aurélien trad op met onder andere het Helsinki Philharmonic, Tapiola Sinfonietta, Gunma Symphony Orchestra en de Kammerakademie Potsdam. Daarnaast nam hij onder andere deel aan het Festival de Radio France, Festival Pablo Casals, Villa Musica en Les Folles Journées. Sinds 2015 studeert Aurélien Pascal aan de Kronberg Academy bij Frans Helmerson.

Jérôme Pernoo (1972) studeerde aan het Conservatoire National Supérieur de Musique Paris bij Xavier Gagnepain en Philippe Muller. Hij was laureaat bij het Tchaikovsky Concours en het Rostropovich Concours Paris en eerste prijswinnaar in Pretoria. Hij heeft samengewerkt met wereldberoemde orkesten en dirigenten en daarnaast vormt Pernoo een duo met pianist Jérôme Ducros, waarmee hij recitals gaf in New York, Parijs en Londen. Jérôme Pernoo maakte veel cd-opnames met onder meer de Suites van Bach, maar ook een spectaculaire opname met het celloconcert van Offenbach en het celloconcert dat Guillaume Connesson voor hem componeerde. Pernoo is oprichter en artistiek directeur van het Festival les Vacances de Monsieur Haydn en doceert aan het Conservatoire National Supérieur de Musique Paris. In 2010 speelde hij tijdens de Biënnale onder andere in een nachtconcert met de Franse jazz-cello Vincent Courtois.

Bruno Philippe (Perpignan, 1993) studeerde aan het Regionaal Conservatorium van Parijs bij Raphaël Pidoux, waarna hij zijn studie vervolgde aan het Conservatoire National Supérieure de Musique et Danse Paris bij Jérôme Pernoo. Sinds 2014 studeert hij als Young Soloist aan de Kronberg Academy bij Frans Helmerson. In 2011 won Philippe een derde prijs en de prijs voor het beste soloconcert bij de 3de editie van het André Navarra Concours te Toulouse en in 2014 won hij de derde prijs en de publieksprijs bij de 63ste ARD International Music Competition in München. Philippe speelde in prominente concertzalen, onder andere in Berlijn, Parijs en Toulouse en heeft met Raphaël Pidoux een Offenbach duet opgenomen voor Integral Classic. Philippe bespeelt een Frank Ravatin cello, mogelijk gemaakt door het Mécénat Musical de Société Générale.

Raphaël Pidoux leerde cello spelen van zijn vader, de beroemde cellist Roland Pidoux. Toen hij 17 was werd hij toegelaten tot het Conservatoire National Supérieur de Musique in Parijs waar hij bij Philippe Muller, Jean-Claude Penetier en Christophe Coin studeerde. Later vervolgde hij zijn studie bij Janos Starker in Bloomington (V.S.). Naast zijn internationale carrière met het Trio Wanderer speelt Raphaël Pidoux veelvuldig samen met het Mosaïques Quartet en treedt hij op als solist. In 2014 speelde Pidoux onder andere het celloconcert van Schumann met het Orkest van de 18e Eeuw en trad hij op tijdens het jubileumconcert voor Anner Bijlsma. Hij doceert cello en kamermuziek aan het Conservatoire National Supérieur in Parijs. Pidoux speelt op een cello van Goffredo Cappa (ca 1680).

Ella van Poucke (1994) begon op 6-jarige leeftijd met cello spelen. Ze studeerde aan de Conservatoria van Den Haag en Amsterdam, waarna ze haar studie vervolgde bij Frans Helmerson aan de Kronberg Academy in Duitsland. Ook kreeg ze les van Steven Isserlis, Menahem Pressler, Mischa Maisky en het Emerson Quartet. Ze won prijzen op verschillende nationale en internationale concoursen en in 2015 won ze de eerste prijs op het Isang Yun cello concours in Korea. Ella trad op met vooraanstaande Nederlandse en buitenlandse orkesten. Naast het concorderen als soliste is Ella een zeer actieve kamermuziekspeler. Ze werkte samen met o.a. Gary Hoffman, Colin Carr, Gidon Kremer en Andrés Schiff en speelde in grote zalen in Europa, de V.S. en Azië. Tijdens de Cello Biënnale 2012 bracht zij het celloconcert van Uljas Pulkkis in première.

Jean-Guihen Queyras (Montreal, 1967) was vanaf het begin bij de Cello Biënnale betrokken en gaf sindsdien vele memorabele concerten in Amsterdam. Queyras staat bekend om zijn brede repertoire. Hij vertolkt de celloconcerten van Haydn en Vivaldi maar speelt ook muziek van Dallapiccola, Kurtag, Ligeti, Webern, Boulez en Amy. Jean-Guihen Queyras was jarenlang solocellist van het Ensemble Intercontemporain. Queyras maakt deel uit van verschillende kamermuziekensembles, waaronder het Arcanto Quartet, een pianotrio met Isabelle Faust en Alexander Melnikov en een kwartet waarin hij samen met de Zarb specialisten Kevan en Bijan Chemirani en de kemeñçe-speler Sokratis Sinopoulos optreedt. Jean-Guihen Queyras is docent aan de Musikhochschule in Freiburg en artistiek leider van het festival Rencontres Musicales de Haute-Provence. Hij bespeelt een cello van Goffredo Cappa uit 1696, ter beschikking gesteld door het Mécénat Musical Société Générale.

Jonathan Roozeman (1997) studeert sinds 2009 aan de Sibelius Academie bij Martti Rousi. Na het winnen van jeugdcoursen in Finland, Estland en Litouwen was hij in 2012 tweede prijswinnaar bij het Nationaal Cello Concours. Hij won als jongste deelnemer verder prijzen op het Pauloncours (2013) en het Tsjaikovski Concours (2015). Als gevolg hiervan heeft hij inmiddels met Valery Gergiev en het Mariinsky-orkest concerten van Haydn, Tsjaikovsky, Sjostakovijs en Prokofiev gespeeld. Hij heeft verder gespeeld met oa. Jukka-Pekka Saraste, Sakari Oramo, Olari Elts, Dima Slobodeniouk en Nikolai Alekseev. Naast solo-optredens geeft hij regelmatig recitals en kamermuziekconcerten. Het afgelopen jaar trad hij op in Rusland, Engeland, Duitsland, Nederland, Finland, Noorwegen, de VS en Italië. Afgelopen zomer was hij deelnemer aan een tiental festivals in Finland, Duitsland en Frankrijk.

De Israëlische/Nederlandse celliste **Timora Rosler** won in 1996 de eerste prijs op de Stuttgart International Cello Competition. In 1997 werd haar de Vriendenkrans van het Koninklijk Concertgebouw in Amsterdam uitgereikt. Een jaar later won ze een speciale prijs voor haar interpretatie op de XI International Bach Competition in Leipzig. Ze speelde op talloze muziekfestivals zoals Ravinia, Aspen, Banff, Prussia Cove en de Gaia Kamermuziek Festival. Rosler was te horen tijdens Concerten in Europa, Verenigde Staten, Canada, Argentinië en Israël. Als soliste trad ze op met verschillende orkesten zoals het Vlaamse Radio Orkest, Philharmonia of the Nations, Janáček Philharmonic, Slowaaks Sinfonietta, National Symphony of Ukraine, Haifa Symphony en het Orquesta de Cámara Mayo uit Buenos Aires. Rosler is hoofdvdokument aan het Conservatorium van Utrecht en bespeelt een Thomas Dodd cello uit 1800.

Martti Rousi (1960), geboren in Finland, studeerde bij Timo Hanhinen en Seppo Kimanen. Hij vervolgde zijn studie aan de Sibelius Academie bij Arto Noras en later aan de Indiana University bij Janos Starker. Rousi won het Turku Nationaal Concours en ontving in 1986 de 2e prijs in het Tsjaikovski Concours in Moskou. Hij heeft samengewerkt met toonaangevende orkesten, zoals de Moscow Symphony en het Mariinsky Orchestra, en dirigenten, zoals Valery Gergiev en Olli Mustonen. Met Leonidas Kavakos en Peter Nagy vormde Rousi een pianotrio. Tussen 1989 en 1992 was Rousi artistiek directeur van het Lemi Music Festival, waarna hij artistiek directeur werd van het Suvisoiitto in Sysmä. Sinds 1995 is hij professor aan de Sibelius Academie te Helsinki. Martti Rousi was in 2015 jurylid van het Tsjaikovski Concours en is nu voor het eerst te gast bij de Cello Biënnale.

Alexander Rudin (Moskou 1960) studeerde piano en cello aan het Gnessin Instituut en later directie aan het Conservatorium van Moskou bij Dmitri Kitayenko. Hij won prijzen bij een groot aantal internationale competities en trad als solist op bij onder meer The Royal Philharmonic Orchestra, de Wiener Symphoniker en het Deens Radio Orkest. Hij heeft grote belangstelling voor de authentieke uitvoeringspraktijk en speelt vroege muziek en barokmuziek op zowel cello als viola gamba op een zo 'historisch correct' mogelijke manier. Sinds 1988 is Rudin dirigent en artiestiek leider van het Musica Viva Kamer Orkest. Tijdens de Biënnale in 2008 trad hij op als solist met Amsterdam Sinfonietta en dirigeerde hij het ensemble tijdens de Finale van het Nationaal Cello Concours. Hij is professor aan het Conservatorium van Moskou waar hij kamermuziek doceert. Alexander Rudin is tevens als muzikaal directeur verbonden aan de Yaşar University (Izmir, Turkije) en geeft over de hele wereld masterclasses.

Maximiliano Segura Sánchez begon zijn studie aan het Conservatorium van Málaga. Vanaf 2008 studeerde hij aan Conservatorium van Amsterdam bij Maarten Mostert. Zijn Master-diploma barokcello behaalde hij na intensieve studie bij Viola de Hoog en Anner Bijlsma. Hij speelde in ensembles als Holland Baroque Society, Ensemble Odysee, Ensemble Eik en Linde en is oprichter van Cappella Estense en het Amsterdam Corelli Collective. Maximiliano werkte onder meer onder de leiding van Richard Egarr, Giulio Prandi, Sigiswald Kuijken, Alfredo Bernardini en Menno van Delft. Hij nam deel aan verschillende Oude Muziek Festivals zoals in Utrecht, het Mafestival in Brugge en het Resonanten Festival in het Wiener Konzerthaus. Maximiliano nam cd's op voor het Glossa label en Panclassic en was de eerste aan wie Anner Bijlsma een deel van 'zijn' Award besteedde.

Kian Soltani (Bregenz, 1992) behoort tot de jongste generatie van internationale cellosolisten. Geboren in Oostenrijk, stammend uit een familie van Perzische musici, studeerde hij 11 jaar bij Ivan Monighetti aan de Musik Akademie in Bazel en sinds 2014 bij Frans Helmerson aan de Kronberg Academy. Hij won verschillende internationale concoursen, het Karl Davidoff Concours in Letland, het Antonio Janigro Concours in Kroatië en in 2013 het Paolo Cello Concours in Helsinki. Kian Soltani is een representant van een jonge generatie topcellisten die zich veelzijdig manifesteren. Bij de Sneak Preview van de Cello Biënnale in 2015 maakte hij al grote indruk. Bij deze Biënnale werkt hij mee aan *De Meester en Margarita*, aan het programma met Spaanse muziek en Flamenco en speelt hij een werk van de Azerbeidzjaanse componiste Franghiz Ali-Zadeh.

Julian Steckel studeerde bij Ulrich Voss, Gustav Rivinius, Boris Perkamentsjikov, Heinrich Schiff en Antje Weithaas. Hij was winnaar van verschillende concoursen waaronder, in 2010, the ARD International Music Competition. Hij maakte verschillende cd-opnames en ontving de ECHO Klassik voor de celloconcerten van Korngold, Goldschmidt en Bloch's Schelomo. Naast zijn vele concerten als solist is Julian Steckel een toegewijd kamermuzikspeler met onder meer Janine Jansen, Christian Tetzlaff, Lars Vogt, Denis Kozhukhin, het Ebène Kwartet en het Modigliani Kwartet. Sinds 2011 geeft hij les aan de Hochschule für Musik in Rostock. Steckel was in Amsterdam al enige malen solist bij het Nederlands Philharmonisch Orkest, maar is nu voor het eerst aanwezig op de Cello Biënnale, ook als jurylid van het Nationaal Cello Concours.

Anton Mecht Spronk (1994) kreeg zijn eerste cellolessen van zijn vader. Daarna studeerde hij bij Monique Bartels aan de Conservatoria van Den Haag en Amsterdam en momenteel bij Thomas Grossenbacher in Zürich. Hij won tijdens de Cello Biënnale van 2014 het Nationaal Cello Concours en de publieksprijs met een energieke uitvoering van Saint-Saëns' 1e celloconcert. Hij speelde als solist met het Residentie Orkest en het Brabants Orkest. Anton is ook verbonden aan de 'Internationale Musikakademie Liechtenstein' waar hij regelmatig deelneemt aan masterclasses. Daarnaast volgde hij masterclasses bij o.a. Colin Carr, Valter Despalj, Anner Bijlsma, Jens Peter Maintz, Wolfgang Emanuel Schmidt, Troels Svane en László Fenyő. Anton bespeelt een cello, gebouwd in 1865 door J. P. Vuillaume, uit de collectie van het Nationaal Muziekinstrumenten Fonds.

Torleif Thedéen (1962) is een van de meest toonaangevende cellisten van dit moment. Hij treedt op met 's werelds bekendste orkesten, zoals het BBC Philharmonic Orchestra, de Berliner Symphoniker, het Moscow Philharmonic Orchestra, het Nederlands Philharmonisch Orkest en met dirigenten als Esa-Pekka Salonen, Paavo Berglund, Neeme Järvi en Gennady Rozhdestvensky. Thedéen is ook een zeer actief kamermusicus en heeft in die setting in prestigieuze zalen gespeeld, zoals Wigmore Hall in Londen, Carnegie Recital Hall in New York en het Concertgebouw in Amsterdam. Thedéen neemt regelmatig deel aan muziekfestivals, zoals het Verbier Festival en het Prague Spring Festival. Torleif Thedéen is professor aan het Conservatorium in Stockholm en bespeelt de ex-Lynn Harrel cello van David Techler uit 1711.

Geneviève Verhage (1985) deed haar Bachelor-examen aan het Koninklijk Conservatorium te Den Haag als leerling van Monique Bartels en haar Master aan The Royal College of Music te Londen bij Melissa Phelps. Met het Ragazze Quartet studeerde zij aan de Nederlandse Strijkkwartet Akademie. Lessen die van grote invloed zijn op de ontwikkeling van haar spel kreeg ze van Jean- Guihen Queyras, Bernard Greenhouse, Luc-Marie Aguera en het Kronos Quartet, alsook van regisseurs Ria Marks en Titus Tiel Groenestege. Naast de concerten in de klassieke concertzalen is Geneviève ook regelmatig te bewonderen in theatervoorstellingen. Ze maakte tournees met Orkater/Via Berlin, Oorkaan, Opera Zuid/ICK en speelt regelmatig met Leine Roebana, Circus Treurdier en Nynke Laverman & Sytze Pruiksmas. Geneviève bespeelt een Hyppolite Silvestre-cello uit 1865, haar ter beschikking gesteld door het Nationaal Muziekinstrumenten Fonds.

Emile Visser (1973) studeerde aan het Koninklijk Conservatorium te Den Haag bij Godfried Hoogeveen en Dmitri Ferschtman. Al tijdens zijn klassieke studie werd hij lid van Zapp4, een strijkkwartet dat zich toelegt op het spelen van geïmproviseerde muziek, jazz, pop, rock en wereldmuziek en dat inmiddels een naam heeft opgebouwd als een van de meest eigennamen en swingende strijkkwartetten van Nederland. Sinds 2002 is Emile vast lid van het Metropole orkest, een veelzijdig orkest met ritmesectie en bigband. Ook is hij lid van Nikitov, een ensemble dat Jiddische muziek speelt. Voor de Cello Biënnale 2014 maakte hij samen met cellist Pepijn Meeuwis de kindervoorstelling Cello! Cello! Ma non Troppo en trad hij samen met zangeres Nora Fischer en celliste Annie Tangberg op in een van de Late Cello Nights.

Alisa Weilerstein (1982, Rochester, USA) begon haar carrière als cellist toen ze nog maar 4 jaar oud was en gaf haar eerste concerten al op 13-jarige leeftijd. Als solist heeft ze met veel bekende orkesten opgetreden. Daarnaast is Weilerstein een actief kamermusicus en treedt ze op met haar ouders, violist Donald Weilerstein (oprichter van het Cleveland Quartet) en pianiste Vivian Hornik-Weilerstein, als het Weilerstein Trio. Haar broer is de violist en dirigent Joshua Weilerstein, die tijdens deze Biënnale het Rotterdams Philharmonisch Orkest zal dirigeren. Een van de expertises van Weilerstein is moderne muziek. Zo heeft ze samengewerkt met componisten als Osvaldo Golijov, Lera Auerbach en Joseph Hallman die alle drie werken aan haar hebben opgedragen. Alisa Weilerstein bespeelt een William Forster cello uit 1790.

Pieter Wispelwey begon zijn cellostudie bij Dicky Boeke en studeerde daarna aan het Conservatorium van Amsterdam bij Anner Bijlsma. In 1992 ontving hij als eerste cellist de Nederlandse Muziekprijs. Pieter voelt zich even thuis op de moderne als op de barokcello. Als solist treedt hij op over de hele wereld met een opvallend breed repertoire. Wispelwey heeft een indrukwekkende discografie, hij nam meer dan 30 cd's op, waaronder driemaal alle cellosuites van Bach. In 2013 verscheen zijn cd met werken van Schubert op 'authentieke instrumenten' en ook een cd met het Laloconcert, gekoppeld aan het zelden gespeelde tweede celloconcert van Saint-Saëns. Pieter Wispelwey bespeelt een Giovanni Battista Guadagnini uit 1760 en een barokcello van Pieter Rombouts uit 1710.

De jonge Kroatische cellisten Luka Šulić en Stjepan Hauser, samen bekend als de **2CELLOS**, hebben in korte tijd wereldfaam verworven met hun volledig nieuwe manier van spelen. Hun bekendheid begon toen ze in 2012 hun eigen versie van Michael Jackson's hit Smooth Criminal online zetten. Deze YouTube-video leidde er onder meer toe dat Sony Masterworks het duo een contract aanbood en dat Sir Elton John ze uitnodigde mee te gaan op zijn wereldtournee. Sindsdien plaatste 2CELLOS nog vele zeer succesvolle nieuwe video's online. Naast hun gigantische onlinesucces maakt 2CELLOS ook live furor. De vele optredens in de V.S., Japan en Europa zijn altijd volledig uitverkocht. Ook bij hun nachtconcert tijdens de 2014 Cello Biënnale waren er al snel geen kaartjes meer te krijgen.

Lucie Chartin, sopraan, studeerde Early Music Singing bij Maarten Koningsberger en Xenia Meijer aan het Conservatorium van Amsterdam. Ze studeerde af met de hoogste onderscheiding in 2015. Chartin zong in koren als Cappella Amsterdam, Ensemble Pygmalion en de Nederlandse Bach Vereniging. Dat gaf haar de mogelijkheid te werken met dirigenten als Daniel Reuss, René Jacobs, Tan Dun, Hans-Christoph Rademann, Roy Goodman and Jan Willem de Vriend. Als solist trad ze op in de Messiah, Mozart's Requiem, Jephthe en Bach's 'Nach dir, Herr, verlanget mich' met het Rotterdams Philharmonisch Orkest en Yannick Nézet Séquin. Chartin heeft ook de rol gespeeld van Belinda in Dido en Aeneas, onder leiding van Richard Egarr in Amsterdam en creëerde de rol van Mariken's Ziel in 'Mariken in de tuin der lusten' van Calliope Tsoupaki in samenwerking met Askol Schönberg.

Agustín Diassera (Huelva 1977) speelde al jong slagwerk in allerlei lokale groepen en onderzocht zo verschillende timbres en stijlen terwijl hij tegelijkertijd fluit en harmonie studeerde. In 1999 kreeg hij na zijn studie muziekeducatie aan de University of Huelva een beurs om tabla te gaan studeren aan het Indian Institute of Art and Culture in London bij Shiv Shankar. Terug in Spanje in 2003 ging hij werken met artiesten als Joaquín Cortés, Manolo Sanlúcar, Archangel, José Antonio Rodríguez, Juan Carlos Romero, Enrique Heredia "Negri" Falete, Esperanza Fernández, Miguel Poveda, Pepe Roca, Matt Bianco, Trio Arbós, Mauricio Sotelo, Theodosii Spassov en Fami Alqhai. Zijn meest recente compositieprojecten zijn "Metaphor" voor het Ballet Flamenco De Andalucía met het Symphony Orchestra of Córdoba en "Architecture of Shadows" voor danser Rubén Olmo.

Jérôme Ducros is een Franse pianist en componist. Na zijn opleiding in Orléans en Parijs won hij een tweede prijs bij het Concours International Umberto Micheli in Milan. Hij speelt regelmatig samen met zangers en instrumentalisten zoals Dawn Upshaw, Ian Bostridge, Philippe Jaroussky, Renaud en Gautier Capuçon en Quatuor Ebène, waarmee hij meerdere cd's uitbracht. Met cellist Jérôme Pernoo gaf hij vele recitals en hij heeft verschillende werken voor hem gecomponeerd. In 2012 speelde Ducros tijdens de Biënnale werk van Connesson en van hemzelf. Zijn compositiestijl wordt gekenmerkt door een terugkeer naar oude normen en waarden zoals de herstelde tonaliteit.

Hans Eijsackers (Den Haag 1967) studeerde klassiek piano aan het Sweelinck Conservatorium te Amsterdam (bij onder andere Jan Wijn) en aan de Mozart Akademie in Krakow. Hij won tweemaal de Zilveren Vriendenkranen van het Koninklijk Concertgebouw en was winnaar van het Prinses Christina Concours. Tevens was hij te horen in vele soloprogramma's met onder meer recitals in New York en Londen. Eijsackers is een veelgevraagde liedbegeleider en won met Henk Neven de MeesPierson Prijs in 2008. Als vaste pianist is hij verbonden aan het Internationaal Vocalisten Concours in 's-Hertogenbosch. Afgelopen jaren was hij te gast bij onder meer het Orlando Festival, het Grachten Festival en het Giergiev Festival. Als hoofdvakdocent piano en kamermuziek is Eijsackers verbonden aan de conservatoria van Den Haag en Tilburg. Onlangs werd hij benoemd tot professor Liedgestaltung aan de Hochschule in Düsseldorf.

José Gallardo (Buenos Aires) begon op vijfjarige leeftijd met pianospelen. Later vertrok hij naar Europa waar hij studeerde bij Poldi Mildner aan de Muziekfaculteit van de Universiteit van Mainz. Gallardo won verschillende nationale en internationale concoursen, maar zijn voorkeur gaat uit naar het spelen van kamermuziek. Zijn muzikale partners waren onder meer Alberto Lysi, Gidon Kremer, de Israëlische slagwerker Chen Zimbalista en de cellisten Nicolas Altstaedt, Julius Berger en Danjulo Ishizaka. Hij speelde op talloze festivals zoals in Lockenhaus, Kronberg en Rheingau. José Gallardo gaf les aan de Universiteit van Mainz en is sinds 2008 verbonden aan het Leopold Mozartcentrum aan de Universiteit van Augsburg. Gallardo speelt in zijn rol als Festivalpianist tijdens deze Biënnale met acht verschillende cellisten in repertoire van Ali-Zadeh tot Sibelius.

Paolo Giacometti is een Nederlands pianist van Italiaanse origine (Milaan, 1970). Hij was een leerling van Jan Wijn aan het Sweelinck Conservatorium te Amsterdam, waar hij met de hoogste onderscheiding is afgestudeerd. György Sebök is van grote invloed geweest op zijn muzikale ontwikkeling. Hij verwierf bekendheid door zijn opnames met onder meer de cellist Pieter Wispelwey en nam de complete pianowerken van Rossini op. Ook trad hij op met wereldbekende orkesten, dirigenten en solisten. Paolo Giacometti won vele prijzen op (inter-) nationale concoursen. Met zijn opnamen van Schumanns 'Humoreske, Fantasiestücke' en 'Tocatta' won hij de prestigieuze onderscheiding BBC Music Magazine's Benchmark and Performance of Outstanding Quality distinctions. Sinds september 2010 is Giacometti werkzaam op de Robert Schumann Hochschule te Düsseldorf.

Astrid Haring sloot haar masterstudie harp aan het Koninklijk Conservatorium Den Haag Summa Cum Laude af bij Ernestine Stoop, het examen waarmee ze tevens de 'Fock Medal' voor het beste examen van het jaar won. Haring is toegewijd aan multidisciplinariteit binnen de kunst en maakte dan ook deel uit van meerdere muziektheater producties en optredens met live dans. Van 2009 tot 2012 werkte Haring veel samen met zangeres Nynke Laverman en bracht ze een cd uit met gitarist Camiel met daarop een combinatie van jazz, soul en Braziliaanse muziek. Sinds 2008 vormt Haring een vast duo met bastrombonist Brandt Attema en sinds 2011 vormt ze ook een vast duo met harpiste Ernestine Stoop. Daarnaast treedt Haring regelmatig op met de belangrijkste Nederlandse orkesten en ensembles.

Daniël Kramer geniet bekendheid als veelzijdig en bevlogen pianist. Hij trad op als solist met Het Residentieorkest, de Radio Kamer Filharmonie en het Nederlands Kamerorkest met dirigenten als Peter Eötvös en Reinbert de Leeuw. Hij viel in de prijzen op het Prinses Christina Concours (landelijke 1e prijs), het Concorso Seghizzi (prijs voor liedbegeleiding) en het concours Olivier Messiaen (Parijs). De lessen van Ton Hartsuiker zijn van grote invloed op hem geweest. Tijdens zijn conservatoriumstudie in Amsterdam was het Håkon Austbø die hem jarenlang inspireerde en uitdaagde. Ook hebben lessen van onder andere Aimard, Perahia en Claude Helffer hem gevormd. Als kamermusicus treedt hij op met musici als Janine Jansen, Nobuko Imai, Liza Ferschtman en Charles Neidich. Daniël werkte in de hoedanigheid van repeteritor met o.a. Harnoncourt, Van Zweden, Nelsons en Kavakos.

Leonor Leal komt uit Jerez de la Frontera waar ze haar dansopleiding begon in klassieke en Spaanse dans. Daarna volgde de Flamenco met een opleiding bij verschillende prominente docenten in zowel Jerez als Sevilla. Ze zette haar eerste stappen als professional bij gezelschappen als die van Antonio El Pipa, Andrés Marin, Javier Baron en bij het Ballet Flamenco de Andalucia geleid door Cristina Hoyos. Zodoende kreeg ze een plaats in bekende voorstellingen zoals 'Femenino Plural', 'Alicia', 'El Pais de las Maravillas', 'Serenata Andaluza' en 'Viva Jerez'. In 2008 presenteerde ze haar eerste eigen werk 'Leole' tijdens het Festival van Jerez 2008, een voorstelling waarmee ze zowel in Spanje als daarbuiten kon doorbreken. In datzelfde jaar werd ze ook beloond met een onderscheiding voor meest uitmuntende danseres op een vermaard concours in Madrid.

Ere Lievonen is klavecïnist, fortepianist, pianist en organist en is gespecialiseerd in zowel oude als moderne muziek. Hij speelde dan ook op vele moderne en oude muziek festivals in Europa en de V.S. Lievonen studeerde in Finland en Nederland bij onder andere Jacques van Oortmerssen, Miklós Spányi, Jacques Ogg, Bart van Oort en Annelie de Man. Naast het geven van soloconcerten treedt Lievonen regelmatig op in kamermuziekformaties. Zo speelt hij in zijn eigen ensemble 'Salon Eusebius', barok ensembles ALGO en 'Beauty and the Beasts' en Ensemble Ambrosius, een Fins ensemble waar Lievonen mede-oprichter van is. Sinds 2009 is Lievonen de vaste organist van het unieke microtonale Fokker-orgel in het Muziekgebouw. Ook is Lievonen een actief componist. Zijn composities zijn uitgevoerd in meerdere Europese landen, Australië en Thailand.

Jan Willem Loot is voorzitter van de jury van het Nationaal Cello Concours. Hij was algemeen directeur van het Koninklijk Concertgebouw Orkest tot december 2008. Loot studeerde rechten aan de Universiteit van Groningen en vervolgens cello bij René van Ast en Bertus van Lier. Hij was achtereenvolgens directeur van het Overijssels Philharmonisch Orkest in Enschede en directeur van het Amsterdams Philharmonisch Orkest, het latere Nederlands Philharmonisch Orkest. Van 2009 tot 2012 was Loot artistiek directeur van het Orchestre National de France in Parijs. Ook bekleedde hij voorzitterschappen bij andere muziekorganisaties, zoals het Delfts Chamber Music Festival en het Bimhuis en is hij vanaf 2010 voorzitter van de jury van het Nationaal Cello Concours.

Multi-instrumentalist, componist en producer **Efrén López** speelt tokkelinstrumenten uit de Middeleeuwen, het Middellandse Zeegebied en Centraal Azië. Hij creëerde allerlei oude-muziek en volksmuziekprojecten (L'Ham de Foc en Trio Petrakis / López / Chemran, Evo) en werkte met onder anderen Ross Daly & Labyrinth, Jordi Savall, Sima Bina, Oni Wytars en Daud Khan Ensemble. Efrén López benadert de Oude en Wereldmuziek door bestudering van modale muzieksystemen (makam, raga). Daarin werkt hij samen met de grote meesters uit Griekenland, Turkije, Afghanistan, Iran en India. Hij speelde op prestigieuze festivals in de hele wereld en maakte meer dan 60 cd's, zowel solo als met andere musici. Naast zijn optredens geeft Efrén López masterclasses en workshops compositie, modale muziektheorie en voor verschillende instrumenten zoals fretloze gitaar, draailier en Afgaanse rebab.

Claudio Martínez Mehner (1970) is een Spaanse pianosolist en pedagoog. Martínez Mehner studeerde aan het Conservatorium van Madrid, Escuela Superior de Música Reina Sofía te Madrid, het Peabody Institute, het Conservatorium van Moskou, het International Piano Foundation "Theo Lieven" en de Hochschule für Freiburg. In 1991 won hij de eerste prijs bij de Pilar Bayona Competition. Martínez Mehner is specialist in kamermuziek en heeft een album opgenomen met het Casals Quartet. Als solist trad hij op met onder andere het Munich Philharmonisch, Moscow Philharmonic Orchestra en het Orkest van de Teatro Alla Scala. Vanwege een blessure kon Martínez Mehner 7 jaar niet spelen, maar nu pakt hij zijn solocarrière weer op. Hij is professor aan het Conservatorio Superior de Música de Aragón en is assistent van Dmitri Bashkurov aan de Escuela Superior de Música Reina Sofía.

Claron McFadden (1961) groeide na haar studie aan de Eastman School of Music in Rochester, New York, als sopraan uit tot een grote naam in zowel het barok- als het traditioneel en modern repertoire. McFadden is een veelgevraagd operazangeres. Zo zong zij de titelrol in Lulu bij het operahuis Glyndebourne, de rol van Zerbinetta bij de Nationale Opera in 'Ariadne auf Naxos', en vele rollen uit het barok-repertoire. Ze werkte mee aan diverse projecten waarin kunstdisciplines bijeenkwamen, zoals Pit! van Alain Platel, David Kweksilber Big Band en met Muziektheater Transparant. In 2006 kreeg ze de Amsterdamprijs voor de Kunsten uitgereikt. Claron McFadden staat bekend om haar unieke interpretaties van hedendaagse muziek en heeft veel wereldpremieres gegeven, van onder meer Michel van der Aa, Harrison Birtwistle en Jörg Widmann.

Szymon Marciniak

is een van de grootste jonge meesters op de contrabas. Door zijn originele muzikale aanpak en levendige interpretaties van zowel klassiek contrabas-repertoire als transcripties krijgt Marciniak lovende kritieken van publiek en pers. Hij gaf recitals en soloconcerten in de meeste Europese landen, Canada en de V.S en werkte samen met onder andere Dmitri Ashkenazy, Vera Beths, James Campbel en Paolo Giacometti en soleerde met onder andere het Münchener Kammerorchester en het Residentie Orkest onder leiding van Neeme Järvi, waar hij tot 2013 eerste contrabassist was. Ook is Marciniak uitgenodigd als eerste contrabassist bij orkesten als het Concertgebouw Orkest, Amsterdam Sinfonietta, het Rotterdams Philharmonisch Orkest en Münchener Kammerorchester. Daarnaast is hij lid van het New European Ensemble en van de Bass Monsters, een internationaal contrabas-kwartet die pop- en rockmuziek maken.

Joey Marijs behaalde in juli 2005 zijn Masterdiploma aan het Koninklijk Conservatorium van Den Haag en studeerde bij Wim Vos, Luuk Nagtegaal en Hans Zonderop. Al in zijn studietijd speelde hij in het Residentie Orkest, het Radio Filharmonisch Orkest, het Metropole Orkest, Asko|Schönberg, Slagwerkgroep Anumadutchi en The Amsterdam Baroque Orchestra. Ook speelt hij in het Anstatt Dass Trio: een trio dat op geheel eigen wijze de "Entartete Musik" en in het bijzonder de muziek op teksten van Bertolt Brecht ten gehore brengt. Tijdens zijn studie was hij actief betrokken bij projecten rond György Kurtag en Steve Reich. Hij was medeoprichter van het Ensemble Klang en daaruit vloeide voort dat hij samen met saxofonist Erik-Jan de With het Duo Switch heeft gevormd.

De ster van de jonge flamencozangeres **Rocío Márquez** (Huelva, 1986) stijgt met de dag. Ze wordt door pers en publiek geroemd om haar vertolking van het klassieke flamenco-repertoire, maar ze wandelt met even veel plezier en een fijne neus voor vernieuwing buiten de gebaande paden. Márquez studeerde solfège aan het conservatorium van Huelva, flamencozang aan de Fundación de Cristina Heren (flamencopleiding) en doet muziekstudies aan de Universiteit van Sevilla. Ze won in 2008 de prestigieuze 'Lámpara Minera' in het Festival Cante de las Minas. In 2014 verscheen haar tweede soloalbum 'El Niño', een eerbetoon aan zanger Pepe Marchena, waarin ze met kennis en durf, melodie en radicaliteit het oude en het moderne versmelt tot flamenco vertolkingen met een enorme gelaagdheid. Márquez is een zangeres die gravend in de traditie haar stem zoekt en laat horen dat classicisme en avantgarde elkaar niet uitsluiten.

Henk Neven studeerde cum laude af aan de Nationale Opera Academie en summa cum laude aan het Conservatorium van Amsterdam. Onder zijn docenten waren Margreet Honig en Maarten Koningsberger. Neven was winnaar van de Fortis MeesPierson Award (2008), een Borletti-Buitoni Trust Fellowship (2009) en de Nederlandse Muziekprijs (2011). Hij zong in diverse producties van de Nederlandse Opera en stond op het toneel van bijvoorbeeld het Theater an der Wien, de Staatsoper Unter den Linden in Berlijn en de Opéra National de Paris. Dit seizoen soleert Henk Neven bij het Rotterdams Philharmonisch Orkest, het Orchestre National de Lyon, het Orchestre Philharmonique de Radio France en het Noord Nederlands Orkest. In zowel recitals als cd-opnames werkt hij regelmatig samen met pianist Hans Eysackers.

Saeko Oguma

studeerde altviool in Tokyo aan de Toho Gakuen Muziekacademie, waarna zij orkestervaring opdeed bij het Deutsches Symphonie Orchester Berlin en bij enkele grote Japanse orkesten. Aan het Conservatorium van Amsterdam studeerde ze verder bij Sven Arne Tepl, Marjolein Dispa en Nobuko Imai. Tijdens het Internationale Johannes Brahms Concours in 2008 won zij de tweede prijs en zij werd winnares van het eerste Nationaal Altvioolconcours Amsterdam in 2009. Eerdere prijzen won Saeko tijdens de Tokyo music competition (2006), Nagoya international music competition (2003) en de 12th Japan classic music association (2002). Ze trad onder andere op met het Tokyo Symphony Orchestra, het Berlin Symphonic Orchestra, het Conservatoriumorkest van Amsterdam en met Cappella Amsterdam. Zij speelt regelmatig als kamermusicus tijdens festivals in Japan en in Europa. Sinds 2009 is Saeko Oguma plaatsvervangend aanvoerder in het Koninklijk Concertgebouworkest.

Rosanne Philippens

begon op driejarige leeftijd met viool spelen en studeerde bij Coosje Wijzenbeek en Vera Beths. In juni 2009 haalde ze aan het Koninklijk Conservatorium haar diploma summa cum laude. Begin september 2014 won Rosanne de eerste prijs op het International Violinwettbewerb te Freiburg. Ook won Rosanne in 2009 in het Nationaal Vioolconcours ("Oskar Back"). Als soliste speelde Rosanne verder o.l.v Stefan Asbury, Etienne Siebens en Martin Sieghart met o.a het Hermitage State Orchestra te Sint Petersburg, het Philharmonisches Orchester Freiburg en het Vlaams Symfonie Orkest. Rosanne Philippens speelt geregeld samen met de pianist Julien Quentin, een veelgevraagd duo-partner en maakt tevens deel uit van het Amsterdam Ensemble. Rosanne bespeelt de bijzondere "Barrere" Stradivarius uit 1727 (de viool waar Janine Jansen gedurende vijftien jaar op speelde), haar ter beschikking gesteld door het Elise Mathilde Fonds.

Jan-Paul Roozeman

(1994) studeerde bij Erik T. Tawaststjerna aan de Sibelius Academie en Naum Grubert aan het Conservatorium van Amsterdam. Jan-Paul heeft opgetreden als solist, kamermusicus en orkestsolist op verschillende internationale festivals, onder andere in Duitsland, België, Nederland, Letland, Estland, Nagorno Karabach, Armenië en Finland. Hij ontving verschillende prijzen waaronder de titel Jonge Musicus van het Jaar van de stichting Pro Musica in 2009, de tweede prijs op het internationaal EPTA-concours in Waterloo (België) (2010), de Grand Prix op het interne concours van de Sibelius Academie als eerste student van de jeugd-afdeling (2012) en de tweede prijs in het 'Ilmari Hannikainen'-concours in Finland (2014). Tot de belangrijkste concerten van 2016 behoren een recital in het Mariinsky-theater in St.Petersburg samen met zijn broer, cellist Jonathan, en optredens op het Turku Chamber Music Festival en het 'Oulunsalo soi'-festival in Finland.

Drew Santini is een Canadese bariton. Hij behaalde zijn Bachelor diploma aan de Manhattan School of Music in New York en zijn Master diploma aan de Juilliard School. In opera's nam hij rollen voor zijn rekening als Papageno (Die Zauberflöte) en Figaro (Le Nozze di Figaro). Hij werkte samen met dirigenten als James Levine en Valery Ryvkin en orkesten als de Holland Baroque Society, het International Symphony Orchestra en Concerto Barocco. Santini gaf wereldpremières met werken van onder anderen Stephen Schwartz, Jennifer Griffith en Gregory Spears. Recentelijk was Santini de eerste zanger in meer dan tien jaar die de Grand Award van het National Music Festival in Canada heeft gewonnen. Hij won de Prix Jeune Espoire op Le Concours International de Chant Lyrique de Vivonne in Frankrijk. Hij volgde masterclasses bij onder anderen Thomas Hampson en Roberta Alexander.

Bram van Sambeek (1980) was de eerste Nederlandse fagottist die de prestigieuze Nederlandse Muziekprijs ontving (2011). In dat jaar ontving hij ook de Borletti Buitoni Trust Award, een belangrijke Europese muziekprijs en gaf hij zijn baan op als solo-fagottist van het Rotterdams Philharmonisch Orkest. Sindsdien treedt hij overal ter wereld op als solist en in kamermuziekfestivals. In 2010 kreeg Bram van Sambeek een 'Carte Blanche' aangeboden in het Concertgebouw en in 2015 een 'Wild-Card' in het Muziekgebouw. Naast zijn 'klassieke concerten' speelt van Sambeek wereldmuziek, pop-en rockmuziek en is hij op zoek naar innovatieve formules om het publiek te benaderen. Bram van Sambeek is een groot voorvechter van de fagot en de fagotmuziek wat onder meer leidde tot de vorming van het grootste fagot-orkest (274 deelnemers!) ter wereld tijdens het Holland Festival in 2016.

Shunske Sato (Tokio, 1984) is een Japanse klassieke- en barokviolinist en altviolinist. Zijn concert-carrière startte op twaalfjarige leeftijd in de Verenigde Staten, doordat hij de eerste prijs won bij het Young Concert Artists concours in 1997. Na een uitermate succesvol debuut recital in New York in 2000, was hij in 2001 de jongste violist ooit die Beethovens vioolconcert uitvoerde bij het Beethoven Festival in Bonn. Sato werd opgeleid door Chin Kim, Dorothy DeLay en Masao Kawasaki, Jaime Laredo, Gérard Poulet en Mary Utiger. Sato is momenteel concertmeester bij zowel Concerto Köln, als de Nederlandse Bachvereniging. Hij was de eerste violist die het tweede vioolconcert van Paganini opnam op de barokviool. Zijn opnamen omvatten een breed repertoire, van Eugène Ysaÿe's Zes Sonates voor solo viool, de complete sonates voor viool en piano van Edvard Grieg, tot aan zijn recente opnamen van de 12 Fantasias voor solo viool van Georg Philipp Telemann.

Fedor Teunisse, slagwerk, is een van Nederlands opvallendste musici. Als slagwerker speelt hij in alle mogelijke ensembles en orkesten. Hij is docent aan het Koninklijk Conservatorium van Den Haag en artistiek leider van zowel Askol|Schönberg als van Slagwerk Den Haag, waar hij sinds 2000 als slagwerker aan verbonden is. Samen met componisten en instrumentbouwers ontwikkelde hij nieuwe instrumenten en expressiemogelijkheden voor slagwerk. Tijdens de Biënnale in 2010 was hij slagwerker in het befaamde 'Match' van Maurizio Kagel voor 2 cello's en slagwerk.

Candida Thompson studeerde in 1989 met onderscheiding af bij David Takeno aan de Guildhall School of Music and Drama in Londen en bekwaamde zich verder aan het Banff Centre for the Arts in Canada. Ze leidde strijkorkesten in Scandinavië, Nederland en Groot-Brittannië. Kamermuziek speelde ze met musici als Isaac Stern, Bruno Giuranna, Frans Helmerson, Janine Jansen, Julian Rachlin en op evenementen als het Kuhmo Festival (Finland), het Gubbio Festival (Italië) en het Delft Chamber Music Festival. Met celliste Xenia Jankovic en pianist Paolo Giacometti vormt ze het Hamlet Pianotrio. Als soliste trad Candida Thompson op met bekende ensembles en orkesten als het Kamerorkest van Moskou, het English String Orchestra, Camerata Nordica, de Wiener Symphoniker en Amsterdam Sinfonietta. Van dit laatstgenoemde gezelschap werd ze in 1995 concertmeester en is ze sinds 2003 tevens artistiek leider. Candida Thompson bespeelt een viool van Jean-Baptiste Vuillaume

Derya Türkan (kemenche, Istanbul, 1973) studeerde in 1995 af bij de vioolklas van İhsan Özgen aan de Turkish Music State Conservatory, onderdeel van Istanbul Technical University. Hij was 7 jaar lid van het Istanbul State Turkish Music Ensemble en sinds 2000 werkt hij fulltime bij TRT Istanbul Radio, waar hij met vele Turkse artiesten optrad, zoals Alaaddin Yavaşca, Bedri Sıdkı Sezgin, Niyazi Sayın and Erol Deran. Sinds 1992 is hij ook lid van de Kudsi Ergüer Group en de Anatolian Group. Türkan speelde in albums van Kudsi Ergüner zoals 'Islam Blues', 'Ottomania', 'Osmanlı Davulları', 'La banda Allaturca' en 'Tac Mahal'. Daarnaast geeft Türkan concerten als solist en heeft hij les gegeven aan Harvard University, UC Santa Cruz en MIT.

Noriko Yabe (Yokohama, 1974) kreeg op zesjarige leeftijd haar eerste pianolessen. Al op 12-jarige leeftijd maakte zij haar debuut als soliste met orkest in de Verenigde Staten. Na het afsluiten van haar studie in Japan, vervolgde Noriko haar studie bij Willem Brons aan het Conservatorium van Amsterdam waar zij in 2003 afstudeerde. Noriko is als docent cor-repetitie verbonden aan het Conservatorium van Amsterdam. Ze treedt vaak op als kamermuziekmusicus binnen en buiten Nederland. Ze is vaste begeleidster bij muziekfestivals als de Summer Academy van The International Holland Music Sessions in Bergen (NH) en al sinds het begin in 2006 bij de Cello Biënnale Amsterdam.

Nuno Coelho (1989) volgde van 2007 tot 2011 een bachelorstudie viool bij professor Brian Finlayson aan het Kärrntner Landes-konservatorium (Carinthian State Conservatory) in Klagenfurt. Van 2012 tot 2014 deed hij een master viool bij Professor Yuzuko Horigome aan het Koninklijk Conservatorium in Brussel. Tegenwoordig woont Coelho in Zürich, waar hij sinds 2014 een master orkestdirectie volgt bij professor Johannes Schlaefli aan de Zürcher Hochschule der Künste. Hij volgde masterclasses van gerenommeerde dirigenten als Neeme Järvi, Gennady Rozhdestvenski, Esa-Pekka Salonen en Bernard Haitink. Sinds 2014 is hij chef-dirigent en artistiek leider bij het Phoenix Chamber Orchestra in Brussel. Vorig jaar maakte hij zijn debuut als operadirigent met Verdi's La Traviata bij de Nordböhmsche Philharmonie Teplice. Sinds kort is hij ook eerste assistent-dirigent van Marc Albrecht bij het Nederlands Philharmonisch Orkest.

Nicholas Collon (1983) is een Britse altviolinist, pianist, organist en dirigent. Een van Collon's mentoren was Sir Colin Davis. Collon heeft ook als assistent-dirigent van Sir Mark Elder opgetreden. In 2005 richtte Collon, samen met anderen, The Aurora Orchestra op, waarvan hij artistiek leider is. In 2008 ontving hij de Arts Foundation Fellowship for conducting. In het seizoen 2011-2012 was Collon assistent-dirigent van de London Philharmonic Orchestra. In april 2007 dirigeerde hij Mozart's Die Zauberflöte, de eerste opera ooit opgevoerd op de West Bank, waar hij in 2009 terugkeerde met La Bohème. Hij debuteerde in 2012 bij de English National Opera en dirigeerde in 2013 de première van Jonathan Harvey's opera Wagner Dream. In 2015 werd Collon benoemd tot vaste dirigent van het Residentie Orkest.

Judith Kubitz studeerde directie bij onder meer Sir Colin Davis, Sir Charles Mackerras en Mariss Jansons. Door haar werkzaamheden bij de Staatstheaters van Schwerin, Cottbus en Kassel deed ze grote ervaring met muziektheater op. Recent dirigeerde ze opvoeringen van Verdis *La Traviata* en Mozarts *Die Zauberflöte* in Berlijn en van Bizets *Carmen* en Wagners *Der Fliegende Holländer* in Bern. Ook leidde ze diverse eerste opvoeringen van avondvullende composities van tijdgenoten. In Nederland was ze te horen in het Concertgebouw met het Nederlands Philharmonisch Orkest en het Staatsorchester Braunschweig. Tijdens de Biënnale in 2014 dirigeerde zij het Symfonieorkest van het Conservatorium van Amsterdam met de wereldpremière van Richard Rijnvos' 'barbaraba baccante'. Judith Kubitz is vaste dirigent van de Philharmonie Baden-Baden.

Sjaron Minailo is een talentvolle regisseur van muziektheater en operavoorstellingen. Hij is artistiek leider van Studio Minailo - een studio die zich richt op het ontwikkelen van vernieuwende muziektheaterproducties. Minailo studeerde aan de prestigieuze Thelma Yelin High School for the Arts in Tel Aviv en behaalde zijn doctoraal Theaterwetenschappen aan de Universiteit van Amsterdam. Sinds 2007 werkt Minailo bij Studio Minailo en in opdracht als gastregisseur. Van 2009 tot 2012 is Minailo verbonden aan het Kameroperahuis, waar hij inmiddels een aantal succesvolle producties en tournees heeft gerealiseerd. Sinds 2008 is Minailo vaste gast bij de Operadagen Rotterdam. Minailo werkt samen met toonaangevende organisaties en kunstenaars op het gebied van theaternmuziek, zoals Reinbert de Leeuw, ensemble Askol|Schonberg, Slagwerk Den Haag, Mondriaan Kwartet, Opera Studio Nederland en het Stedelijk Museum Amsterdam.

Kenneth Montgomery (Belfast, 1943) begon zijn professionele loopbaan bij the Glyndebourne Festival Opera en the English National Opera. In 1973 werd hij benoemd tot chef-dirigent van the Bournemouth Sinfonietta, en later bij the Glyndebourne Touring Company. Na zijn debuut bij De Nederlandse Operastichting in 1970 en zijn benoeming tot chef-dirigent van het Radio Symfonie Orkest en later van het Groot Omroepkoor, nam zijn bekendheid ook in Nederland snel toe. Hij dirigeerde opera's bij De Nederlandse Operastichting, bij de Nederlandse Opera in het Muziektheater, Amsterdam en bij de Nationale Reisopera. Naast vele gastdirecties bij operahuizen in Frankrijk, België, Italië, de V.S., Canada en Australië werd hij ook benoemd tot artistiek leider bij Opera Northern Ireland en bij de Operaklas van het Koninklijk Conservatorium in Den Haag, waar een speciale leerstoel onder zijn naam in het leven werd geroepen.

Olli Mustonen (1967) is een Finse pianist, componist en dirigent. Hij is de zoon van pianist Seppo Mustonen. Mustonen begon op zijn vijfde met piano-, klavecimbel- en compositielessen. Hij schreef zijn eerste compositie in 1975. Olli Mustonen studeerde eerst piano bij Ralf Gothoni en later bij Eero Heinonen. Vanaf 1975 volgde hij compositielessen bij Einojuhani Rautavaara. In 1984 werd hij namens Scandinavië (Denemarken, Finland, Noorwegen, Zweden) 2de op het Eurovision Young Musicians. Sinds 1989 is hij artistiek directeur van Korsholm Music Festival. Hij is tevens dirigent van het kamerorkest Tapiola Sinfonietta uit Helsinki (sinds 2003). Mustonen werkte samen met 's werelds bekendste orkesten en werkte samen met wereldberoemde dirigenten, waaronder Vladimir Ashkenazi, Pierre Boulez en Daniel Barenboim.

Daniel Reuss (1961) studeerde koördirectie aan het conservatorium van Rotterdam bij Barend Schuurman. In 1990 werd hij artistiek leider van Cappella Amsterdam. Dit ensemble heeft zich de afgelopen jaren onder zijn artistieke leiding zowel in oude muziek als in het moderne en hedendaagse repertoire in Nederland een prominente positie verworven. Van 2003 tot 2006 was hij chef-dirigent van het Rias Kammerchor in Berlijn. Met al deze koren maakte hij vele bekroonde cd's. Reuss werkt geregeld samen met ensembles Europa, zoals de Akademie für Alte Musik Berlin, de MusikFabrik, het Scharoun Ensemble, het Concertgebouw Kamerorkest en het Rotterdams Philharmonisch Orkest. Sinds 2015 is Daniel Reuss chef-dirigent van het Ensemble Vocal Lausanne.

Dagmar Slagmolen (1980) studeerde in 2005 af aan de acteursopleiding van Toneelschool Arnhem Artez. Ze is freelance actrice en speelde langere tijd vast bij Toneelgroep De Appel en bij Toneelgroep Alaska. Daarnaast heeft Dagmar zich in de afgelopen jaren ontwikkeld als regisseur en maakte zij voorstellingen met Cello8ctet Amsterdam (de gelauwerde familie-voorstelling *Cellostorm*), Amsterdam Sinfonietta, Calefax, het Nederlands Kamerkoor, het Ragazze Quartet, het Amsterdam Baroque Orchestra en Philharmonie Zuidnederland. Een aantal van deze voorstellingen ging in Nederland meerdere malen in reprise en toerde tevens door Duitsland, Luxemburg en Engeland. Als actrice en celliste verweeft ze live gespeelde (klassieke) muziek met nieuwe theater teksten en grote thema's bij haar eigen muziektheatergezelschap Via Berlin, dat ze in 2008 begon samen met violiste Rosa Arnold en regisseur Ria Marks.

Ed Spanjaard was chef-dirigent van het Limburgs Symfonie Orkest tot eind seizoen 2012 en van het Nieuw Ensemble (Amsterdam). Daarnaast is hij regelmatig gastdirigent bij het Koninklijk Concertgebouworkest, de Nederlandse radio-orkesten en het Nederlands Kamerkoor. Hij dirigeerde bij de Münchner Philharmoniker, was ook werkzaam bij de Staatskapelle Weimar, het Deens Nationaal Symfonie Orkest, de Opéra van Lyon, Ensemble InterContemporain (Parijs), Ensemble Modern (Frankfurt) en KlangForum Wien. Bij de Reisopera voerde hij de volledige cyclus *Der Ring des Nibelungen* van Richard Wagner uit. In oktober 2013 bracht Ed Spanjaard zeer succesvol met het Orkest van de 18e Eeuw de semi-concertante uitvoering van de *Così fan Tutte*.

Jochem Stavenuiter was samen met Paul van der Laan mede-oprichter en artistiek leider van Mimetheatergroep Bambie. Zij maken met wisselende gastspelers fysieke voorstellingen die uitzinnig en poëtisch zijn, naïef en wreed, rauw en verfijnd. Met Bambie maakte hij een groot aantal voorstellingen en een aantal coproducties die veelvuldig in binnen- en buitenland speelden. Daarnaast speelde hij bij o.a.: Rotheater, Alex d'Electricque en Orkater. Sinds 2014 is hij vast verbonden aan het Noord Nederlands Toneel en speelde naast zijn eigen intieme solovoorstelling *Eleonora*, onder meer in *Fellini* en *De Twaalf Gezwoenen*.

Joshua Weilerstein is bezig aan een stormachtige carrière. Hij is afkomstig uit een muzikale familie en studeerde viool en orkestdirectie. In 2011 behaalde hij zijn diploma in beide disciplines. Nog tijdens zijn studie won hij in 2009 de eerste prijs van de Malko Competition for Young Conductors in Kopenhagen. Meteen na zijn afstuderen werd hij voor drie jaar benoemd tot assistent-dirigent van het New York Philharmonic Orchestra. Het leverde hem gastdirecties op bij onder meer het Royal Liverpool Philharmonic Orchestra, het Dallas Symphony Orchestra en het Oslo Philharmonisch Orkest. Momenteel is Joshua Weilerstein artistiek directeur van het Orchestre de Chambre de Lausanne. Bij het Nederlands Philharmonisch Orkest heeft hij al diverse malen met succes gedirigeerd.

Joël Bons is componist, artistiek leider van het Nieuw Ensemble en het Atlas Ensemble en compositiedocent aan het Conservatorium van Amsterdam. Hij studeerde compositie bij Heppener, Donatoni en Ferneyhough. Zijn muziek werd uitgevoerd door vooraanstaande ensembles in binnen- en buitenland. In 1988 maakte hij in China kennis met jonge componisten die later via het Nieuw Ensemble in het westen furore maakten. In 1998 werden Bons en het ensemble onderscheiden met de Prins Bernhard Fonds Muziekprijs. In 2002 richtte hij het Atlas Ensemble op, een uniek kamerorkest dat musici verenigt uit het Verre en Nabije Oosten en Europa en waarvoor Bons in 2005 de prestigieuze Amsterdamprijs voor de Kunsten ontving. Recente werken van zijn hand zijn *Green Dragon*, *Summer Dance*, *Omwentelingen* en *Pendule*. Bons leidde masterclasses en compositiewerkshops in vele landen.

Brendan Faegre (Portland, VS, 1985) studeerde compositie bij Martijn Padding, Peter Adriaansz, Lasse Thoresen, Don Freund, Claude Baker en Michael Gandolfi. Hij behaalde Master-diploma's aan het Koninklijk Conservatorium en aan de Universiteit van Indiana. Componist, drummer en bandleider Brendan Faegre maakt muziek die tradities en stijlen met elkaar verbindt waarmee hij muzikaal is opgegroeid zoals jazz- en popdrummen, Hindostaanse klassieke muziek en hedendaagse gecomponeerde muziek. In 2013 presenteerde hij het Brendan Faegre Edge Ensemble waarmee hij de grenzen verkennt tussen genoteerde en geïmproviseerde muziek. Zijn ensemble presenteert zijn eigen composities, premières van opdrachtwerken van andere jonge componisten en improvisaties op gecomponeerde muziek van bekende componisten van nu.

Oene van Geel (1973), altviolist en componist, is een muzikale avonturier. Beïnvloed door jazz, Indiase muziek, kamermuziek en vrije improvisatie, zet hij zijn virtuoze improvisatievaardigheden en zijn compositietalent in voor een breed scala aan muzikale activiteiten. Als speler is hij momenteel actief met: Zapp4, Estafest, The Nordanians en Haanstra & van Geel. Ook wordt hij regelmatig uitgenodigd als improviserend gastsolist. Hij won de Boy Edgar Prijs, de Deloitte Jazz Award, de Dutch Jazz Competition, de Jur Naessens Muziekprijs en met Zapp4 de Sena Performers Toonzetters Prijs en de Kersjes Prijs. Oene componeert voor zijn eigen groepen, maar ook voor andere ensembles en solisten zoals: De David Kweksilber Big Band, Het Osiris Trio, Het New European Ensemble, De Nationale Opera, Erik Bosgraaf, Amsterdam Sinfonietta, het Matangi Quartet, Calefax en vele anderen.

Galina Grigorjeva studeerde aan de Simferopol Music School en het Odessa Conservatory bij professor Alexander Krasotov. In 1991 studeerde ze af aan het St. Petersburg Conservatory in de klas van Yuri Falik, waarna ze verder studeerde bij professor Lepo Sumera aan de Estonian Academy of Music. Grigorjeva ontving in 2003 de Heino Eller Music Award en in 2004 de Estonian Culture Capital Award. Haar muziek gaat uit van een melodische gedachte en wordt geroemd om de spirituele en subtiele geluidstextuur. De composities van Grigorjeva's zijn sterk geïnspireerd door de Slavische traditie van liturgische muziek en de vroege Europese polyfonie. Haar muziek is uitgevoerd op festivals in Estland en daarbuiten door onder andere het Hortus Musicus Consort, het Estonian Philharmonic Chamber Choir, het Moscow Chamber Orchestra en percussie ensemble Kroumata.

Pete Harden (Verenigd Koninkrijk, 1979) is een componist en elektrisch gitarist met Nederland als thuisbasis. Zijn muziek is omschreven als 'intrigerend' en 'onstuimig, opwindend' (Volkskrant). Hij studeerde bij Louis Andriessen en Richard Ayres, waarna hij samen met anderen Ensemble Klang oprichtte, waarvan hij artistiek leider is. Zijn oeuvre varieert van werken voor muziektheater tot experimenten met microtonale stemmingen. Zijn werken gaan uit van een passie voor het vinden van nieuwe vormen en structuren en onverwachte combinaties van klank en muzikaal materiaal. Hij schreef voor onder anderen de Radio Kamer Filharmonie, Bang on a Can All-stars (New York), Slagwerk Den Haag, Orkest de Ereprijs, het Orgelpark (Amsterdam) en Leda Dance Company (Frankrijk).

Guus Janssen (1951) studeerde piano en compositie aan het Sweelinck Conservatorium te Amsterdam. Janssens composities reiken van pianomuziek en kamermuziek tot symfonisch werk. Zij werden (afgezien van hetgeen werd gespeeld door de diverse Janssen-formaties), uitgevoerd door onder meer het Mondriaankwartet, het Nieuw Ensemble, het Radio Kamerorkest, het Concertgebouw Orkest en de Ebony Band. Voor zijn werkzaamheden op het gebied van de jazz- en geïmproviseerde muziek ontving hij in 1981 de Boy Edgar Prijs. Voor zijn compositorisch werk werd hij in 1984 bekroond met de prestigieuze Matthijs Vermeulen Prijs. In februari 2008 werd zijn tripelconcert 'Verstelwerk' ovationeel ontvangen in Carnegie Hall in New York, waar het werd gespeeld door het Riverside Orchestra. In hetzelfde seizoen was Janssen composer in residence bij het Brabants Orkest. In december 2012 ontving hij de 'Johan Wagenaar Prijs' voor zijn gehele oeuvre.

Hilary Jeffery (Engeland, 1971) is trombonist en componist. Jeffery heeft meer dan 25 jaar ervaring als professioneel trombonist en speelt in veel verschillende stijlen als rock, techno, electronica, jazz, pop, afrobeat, modern klassiek en vrije improvisatie. Als componist schreef hij werken voor Slagwerk Den Haag, GRM Acousmonium, de David Kweksilber Big Band, Lysn en Sonic Acts. Hij won verschillende compositieprijsjes zoals de Henriette Bosmans Prijs (Nederland, 2009) en zijn muziek is uitgebracht bij veel verschillende labels, zoals Aquarellist, Col Legno, FMR, Important Records, New World Records, Soul Jazz en Karl Records.

Jan Kuijken (Brugge 1964) studeerde cello en piano aan de muziekacademie te Asse. Als cellist werkte hij in heel diverse projecten en formaties waarbij verschillende muziekstijlen aan bod kwamen. Daarnaast kreeg hij al snel de interesse voor compositie en meer specifiek componeren voor theater, dans en film. Hij schreef inmiddels muziek voor een twintigtal voorstellingen. Zo maakte hij o.a. 4 voorstellingen met Josse De Pauw: 'Die siel van die mier', 'Liefde zijn handen', 'De Gehangenen' en 'Huis'. Dat laatste werk schreef hij voor symfonisch orkest. In Nederland werkte hij regelmatig met Marlies Heuer. Samen maakten ze 'Dubbelconcertino', 'Szymborska!' en 'Happy Days'. Sinds 2000 is hij componist in residentie bij het Gentse productiehuis LOD. In 1992 kreeg hij in Parijs 'le grand prix international de video danse' voor zijn muziek van de dansvideo 'Tristitia' van Karin Vyncke.

Chiel Meijering (Amsterdam, 1954) studeerde compositie bij Ton de Leeuw, instrumentatie bij Geert van Keulen, slagwerk bij Jan Labordus en piano aan het Sweelinck Conservatorium te Amsterdam. Meijerings' werk kent een grote variëteit in stijl; met weinig moeite lijkt hij zich te bewegen tussen verschillende muzikale werelden en genres en creëert zo een verschillende textuur voor elk van zijn werken. Sommigen daarvan doen aan pop, jazz, of wereldmuziek denken, anderen zijn geschreven in de klassieke traditie of tonen avant-garde elementen. Meijering heeft een groot publiek; niet alleen in Nederland, maar ook op internationale podia. Zijn muziek heeft een hoge mate van artistiekheid en blijft tegelijkertijd catchy en toegankelijk voor een breed publiek. Door deze zeldzame combinatie, heeft Meijering zich niet alleen binnen de serieuze muziek gevestigd maar ook en vooral in de internationale klassieke muziekwereld.

Genevieve Murphy studeerde aan de Royal Conservatoire of Glasgow, Junior School, waarna ze aan het Birmingham Conservatorium haar Bachelor behaalde. Ze behaalde haar Master diploma aan het Koninklijk Conservatorium Den Haag in 2013. Werk van Genevieve werd uitgevoerd door Amsterdam Sinfonietta, Nieuw Ensemble, Nederlands Blazers Ensemble en musici van het Concertgebouw-orkest. Murphy werkt vaak samen met visueel artists, choreografen, producenten. Haar werk 'Drip for Me' (2016) werd door haarzelf uitgevoerd in de galerie W139 voor 12 achtereenvolgende uren. Het was een proces wat resulteerde in een partituur met een lengte van 25 meter. Murphy is recentelijk genomineerd voor de International Rostrum of Composers, voor de categorie jonger dan 30, en componeert voor Dutch Design week (Eindhoven) en La Fenice Theatre (Venetië).

Mayke Nas (1972) studeerde piano en compositie. Ze maakt graag muziek voor gelijkademende musici, bewegende stoelen, krassende krijtborden en openstaande bruggen. Zij prijst zich gelukkig te mogen werken met het Nieuw Ensemble, Asko|Schönberg, Slagwerk Den Haag, het Koninklijk Concertgebouw-orkest, Blindman, de Neue Vocalsolisten, Eighth Blackbird, het Ragazze Quartet en andere muzikale tovenaars. Theater, video, tekst en choreografie maken vaak een geïntegreerd onderdeel uit van haar composities. In 2006, blies zij het concept van publieksparticipatie nieuw leven in met het op fluxus geïnspireerde stuk *Anyone can do it* voor zes volledig onvoorbereide spelers, niet noodzakelijkerwijs begenadigd met enig muzikaal talent.

Martijn Padding (Amsterdam, 1956) studeerde compositie bij Louis Andriessen aan het Koninklijk Conservatorium in Den Haag, piano bij Fania Chapiro en muziekwetenschappen aan de Universiteit van Utrecht. Zijn muziek getuigt van een vlegelachtige humor. Kopiëren is geoorloofd, vindt hij, net als in herhaling treden, maar omdat mensen nu eenmaal geen machines zijn moet dat op een gegeven moment mislopen. Het zijn juist zulke onwillekeurige fouten die tot onvoorspelbare resultaten leiden, zelfs tot vernieuwing. Ter gelegenheid van de 80e verjaardag van Anner Bijlsma schreef Martijn Padding een *Homage to (and with) Anner* dat tijdens de Biënnale van 2014 werd uitgevoerd door Jean-Guihen Queyras. Onlangs werd bekend dat Padding de Johan Wagenaar oeuvre prijs 2016 heeft gewonnen die in december 2016 zal worden uitgereikt in Den Haag. Hij is docent compositie aan het Koninklijk Conservatorium in Den Haag.

Rob Zuidam studeerde compositie aan het Rotterdams Conservatorium bij Philippe Boesmans en Klaas de Vries van 1984 tot 1989. Vervolgens was hij in 1989 Composition Fellow bij het Tanglewood Music Center in de Verenigde Staten, waar hij les had van Lukas Foss en Oliver Knussen. Hij ontving in 1989 de "Koussevitzky Composition Prize" voor zijn compositie *Fishbone*. In opdracht van Tanglewood componeerde hij een opera 'Rage d'amours' dat daar in 2003 in première ging. Een pianoconcert voor de Amerikaanse meesterpianist Emanuel Ax ging in 2015 in wereldpremière. Voor het RIAS Kammerchor in Berlijn werkte Zuidam aan een 'Berliner Chorbuch' dat in 2014 werd opgevoerd. In het voorjaar van 2010 trad Zuidam aan Harvard University in de Verenigde Staten op als Erasmus Visiting Professor met als leeropdracht de eigentijdse muziek in Nederland.

Amsterdam Sinfonietta – het enige professionele strijkorkest in Nederland werd in 1988 opgericht met Lev Markiz als artistiek leider. In de afgelopen jaren maakte het orkest o.l.v. Candida Thompson, artistiek leider sinds 2003, tournees door Europa, China, Amerika en Australië. Het repertoire omvat uiteenlopende stijlen, van barok tot hedendaags. Naast de uitvoeringen van bekend repertoire breekt het ensemble ook een lans voor onbekend of nieuw repertoire. Zo speelde Amsterdam Sinfonietta onlangs premières van opdrachtwerken aan Thomas Larcher, Sally Beamish, Sofia Goebaidolina en Michel van der Aa. Met regelmaat speelt het ensemble bijzondere combinaties van muziekwerken of gaat het onverwachte samenwerkingen aan met onder meer videokunst, dans en theater. Samen met de Biënnale gaf Amsterdam Sinfonietta in de afgelopen edities opdrachten aan Peteris Vasks, Calliope Tsoupaki, Göran Fröst en Dobrinka Tabakova.

Het **Atlas Ensemble** verenigt topmusici uit het Verre Oosten, Centraal-Azië, het Midden-Oosten en Europa. In speciaal gecomponeerde werken biedt het ensemble een uniek klankpalet van westerse en niet-westerse instrumenten. Het Atlas Ensemble is in 2002 opgericht door componist Joël Bons. Het Atlas Ensemble debuteerde onder leiding van Ed Spanjaard op de Berliner Festspiele. Het eerste Nederlandse optreden vond plaats in de Matinee op de Vrije Zaterdag in het Amsterdams Concertgebouw en werd uitgezonden op televisie. In 2004 was het Atlas Ensemble met negen concerten ensemble-in-residence bij het Holland Festival. In 2005 werd de Amsterdamprijs voor de Kunsten aan Joël Bons toegekend. In 2009 startte de internationale Atlas Academy, met als doel nieuw intercultureel repertoire en de wederzijdse beïnvloeding tussen verschillende muziekculturen te bevorderen. Uit de Academy kwam in 2012 het Atlas Festival voort, dat plaatsvond in het Muziekgebouw aan 't IJ. In 2013 was het Atlas Ensemble te gast op het Helsinki Musica Nova Festival en in Santiago de Compostela. >

Veel succes oogste in 2014 het tweede Atlas Festival in het Muziekgebouw. Kenmerkend voor de bijzondere kwaliteit van het Atlas Ensemble is dat de spelers uit de betrokken verschillende culturen van uitzonderlijk hoog niveau zijn en ware dragers van hun muziekcultuur. Juist in het samengaan van die diepgewortelde tradities en de open geest van de musici schuilt de kracht van deze groep. In Nomaden verbindt de cello zich met verwante strijkinstrumenten als de Chinese erhu (**Zhao Yuagchun**), de Azerbaidjaanse kamancha (**Elshan Mansurov**), de Turkse kemençe (**Neva Özgen**) en de Indiase sarangi (**Dhruba Ghosh**), maar ook met instrumenten van de blazersfamilie – zoals de Chinese sheng en Japanse sho (mondorgels, bespeeld door respectievelijk **Naomi Sato** en **Wu Wei**) en de Armeense duduk (**Raphaella Danksagmüller**) – en van de tokkelfamilie, zoals de Iraanse setar (**Kiya Tabassian**) en de Azerbeidjaanse tar (**Elchin Nagijev**).

Artvark Saxophone Quartet is een saxofoonkwartet waar al het stof vanaf geklopt is. Weg met de stoeltjes! Weg met de lessenaars! Artvark meandert door muzikale tradities en beweegt zich over het podium volgens een geïmproviseerde choreografie. Rolf Delfos (alt/sopraan), Bart Wirtz (alt), Mete Erker (tenor) en Peter Broekhuizen (bariton) brengen hun afzonderlijke achtergronden samen tot een unaniem creatief en origineel geluid. Artvark staat voor vernieuwende composities, eigenzinnige solisten en de avontuurlijke groove van vier saxofoons. Ze maakten ook een muziektheatraal programma met Nederlands meest jazzy acteur John Buijsman en zijn nu een spannende samenwerking aangegaan met zangeres Ntjam Rosie, in het grensgebied van de pop/world.

BartolomeyBittmann is een duo dat bestaat uit cellist Matthias Bartolomey en violist en mandolaspeler Klemens Bittmann. Samen delen zij een passie voor het creëren van nieuwe klanken. Ze verlaten met hun instrumenten de diepgewortelde klassieke tradities en vinden samen nieuwe muzikale wegen. Hun muziek heeft de spontaniteit van improvisatie en jazz en omvat rockelementen, intieme ballades en snelle uptempo composities. Nikolaus Harnoncourt omschreef hun spel als “...super komponiert und fabelhaft gespielt!” Ze waren bij de Sneak Preview 2015 al te horen en zullen op vrijdag 21 oktober opnieuw het dak eraf blazen.

De **Biënnale Cello Band** is een cello-ensemble opgericht ter gelegenheid van de 6e Cello Biënnale in 2016 en bestaat uit docenten van verschillende Nederlandse conservatoria.

Cappella Amsterdam is een kamerkoor dat in 1970 door Jan Boeke is opgericht. Sinds 1990 staat het koor onder artistieke leiding van chef-dirigent Daniel Reuss. Om elke compositie te laten spreken, heeft het koor zich zowel op moderne als op oude, authentieke zangtechnieken toegelegd. Speciale aandacht schenkt het koor aan werken van Nederlandse componisten, van Sweelinck tot Andriessen tot Ton de Leeuw. Cappella Amsterdam werkt samen met Nederlandse topensembles en -orkesten, zoals het Orkest van de Achttiende Eeuw en Askol|Schönberg. Bij harmonia mundi verschijnen regelmatig cd's van het kamerkoor. De cd met koorwerken van Leoš Janáček is bekroond met de Edison Klassiek 2013 en 'Warum ist das Licht gegeben dem Mühseligen?' met koorwerken van Johannes Brahms, werd in 2015 onderscheiden met de Preis der deutschen Schallplattenkritik.

Cello&Co is cellist Michiel Weidner, (bas)klarinetist Maarten Ornstein en stemkunstenaar Jeannine Valeriano. Michiel is wellicht de enige cellist ter wereld die ook een professionele cimbalist is. Naast spelen met Amsterdam Sinfonietta, in allerlei kamermuziek-combinaties en ensembles maakt Michiel al muziek voor kinderen zolang als hij zich kan heugen. Maarten Ornstein is een fantastische jazzmuzikant met veel ideeën die hij ook nog tot uitvoer brengt. Met zijn eigen fee funk ensemble DASH gaat hij los en maakt hij een project met luitist Mike Fentross (Purcell, Monteverdi) draait hij zijn hand niet voor om. Jeannine Valeriano vertelt zingend en reciterend verhalen. Haar inmiddels befaamde Spoken Beat Nights zijn spannende avonden waar met telkens andere gasten uit de wereld van de muziek en de taal een evenement wordt gecreëerd.

Cello8ctet Amsterdam is een uniek en veelzijdig ensemble dat nationaal en internationaal een begrip is geworden. 'Acht topcellisten'. Totale technische perfectie, intensiteit en kleurrijke interpretatie', aldus het beeldbepalende muziektijdschrift The Strad. Cello8ctet Amsterdam staat voor nieuwe muziek en werkt met de meest markante componisten van nu. Het octet heeft meer dan 70 wereldpremières uitgevoerd waarvan de meeste speciaal voor het octet zijn geschreven. Zo werkte het octet met Xenakis, Gubaidulina, Pärt, Boulez, Loevendie, Riley, Kagel, Glass en vele anderen. Arvo Pärt, inmiddels een goede vriend van het octet, zei na de première van zijn eerste werk voor het octet: 'het octet is goud waard, ik heb dit ensemble 10 jaar te laat ontdekt'. Cello8ctet Amsterdam was op alle Cello Biënnales te horen en presenteerde bijzondere voorstellingen zoals 'Hardglas' met Conny Janssen Danst en 'Gesang der Geister' met Cappella Amsterdam.

Die 12 Cellisten der Berliner Philharmoniker treden overal in de wereld op. Als ensemble presenteerden zij zich voor het eerst in 1972 met een programma dat voornamelijk transcripties en een enkel voor het ensemble gecomponeerd werk bevatte. Inmiddels zijn meerdere composities aan dit cello ensemble opgedragen, zoals 'Twelve angry men' (1996) van Brett Dean, die destijds collega en altist in de Berliner was. De leden van het huidige ensemble zijn Ludwig Quandt, Dietmar Schwalke, Nikolaus Römisch, David Riniker, Martin Menking, Christoph Igelbrink, Stephan Koncz, Solène Kermarrec, Rachel Helleur, Richard Duven, Olaf Maninger, Martin Löhr en Knut Weber. Dit jaar brachten ze hun laatste album uit (Hora Cero), met daarop werken van Ástor Piazzolla, Horacio Salgán, Jose Carli en Pasquale Di Stefano.

Het **Nederlands Philharmonisch Orkest**, partner van de Cello Biënnale Amsterdam, is het vaste orkest voor producties van De Nederlandse Opera in Het Muziektheater in Amsterdam. Daarnaast concerteert het orkest regelmatig in het Koninklijk Concertgebouw Amsterdam. Ook zijn ze een graag geziene gast in andere Nederlandse steden en in het buitenland. Het NedPhO brengt klassieke muziek tot leven op het hoogste niveau en werkt nauw samen met internationale solisten en dirigenten. Daarnaast verwelkomt het NedPhO regelmatig nieuw muzikaal talent. Op deze manier zorgt het NedPhO ervoor dat ook in de toekomst de passie en uitvoeringspraktijk van het orkest behouden blijven. Het NedPhO staat onder leiding van chef-dirigent Marc Albrecht.

Het **Orkest van de 18e Eeuw** is een groot kamerorkest van ongeveer 50 musici, afkomstig uit 23 landen, opgericht door Frans Brüggen. Wat betreft opzet en bezetting benadert het orkest de meer uitgebreide orkesten uit de achttiende en negentiende eeuw. De leden zijn gespecialiseerd in de muziek uit die tijd en spelen op authentieke instrumenten of kopieën daarvan. Daarin ligt het doel van het orkest besloten: de muziek van Bach tot en met Mendelssohn zo authentiek mogelijk spelen. Het orkest staat internationaal zeer hoog aangeschreven door het hoge niveau van spel en interpretatie van het repertoire. Het repertoire bevat overigens ook enkele werken van later, zoals 'Apollon Musagète' van Igor Stravinsky en 'Rendering' van Luciano Berio. Het orkest speelt sinds het overlijden van Frans Brüggen in 2014, met gastdirigenten, waaronder Kent Nagano, Thomas Zehetmair, Edo de Waart, Kristian Bezuidenhout en Roger Norrington.

Het **Symfonie Orkest van het Conservatorium van Amsterdam** nam al enige malen een belangrijke plaats in tijdens de Biënnale. Zo speelde het orkest onder leiding van Tan Dun in een historische uitvoering van The Map, het multimediale 'celloconcert' van Tan Dun. Daarnaast begeleidde het Symfonie Orkest al enige malen de 3 finalisten van het Nationaal Cello Concours. Onder leiding van de Duitse dirigente Judith Kubitz speelt het orkest de Nederlandse Premièr van het celloconcert Gilbert Amy tijdens het Take-Five concert op woensdag 26 oktober. Het Conservatorium van Amsterdam is partner van de Cello Biënnale Amsterdam.

Het **Ragazze Quartet**, bestaand uit violisten Rosa Arnold en Jeanita Vriens, altvioliste Annemijn Bergkotte en celliste Rebecca Wise, volgde twee jaar lang een fulltime curriculum aan de Nederlandse StrijkKwartet Academie (NSKA) en werd aansluitend een jaar lang gecoacht door Luc-Marie Aguera, violist van het Quatuor Ysaÿe. In oktober 2013 won het kwartet de Kersjes Prijs. Ook was het in 2013 te gast op het prestigieuze Verbier Festival in Zwitserland en maakte het een tournee door China en volgden er reizen naar Japan en Indonesië. Voor het label Channel Classics maakte het drie zeer goed ontvangen cd's, de laatste cd met werk van Terry Riley. Het Ragazze Quartet speelt in het Concertgebouw en het Muziekgebouw aan 't IJ, maar is eveneens te zien op festivals als Oerol op Terschelling en Wonderfeel in 's-Graveland. Het werkt met jonge musici en theatermakers evenals met toonaangevende organisaties als het Nederlands Dans Theater, het Kronos Quartet, Orkater en het Holland Festival.

Het **Residentie Orkest** uit Den Haag is al 110 jaar lang een van de grote Nederlandse symfonie orkesten. In haar vroege jaren trok het orkest illustere namen, zoals Richard Strauss, Igor Stravinsky, Max Reger en Maurice Ravel. Ook stonden als gast Arturo Toscanini, Bruno Walter en Leonard Bernstein voor het orkest. Naast de eigen concertserie in de Dr. Anton Philipszaal verschijnt het orkest in vele concertzalen in binnen- en buitenland. Een van de jaarlijkse hoogtepunten is het Hofvijver concert tijdens het Festival Classique in Den Haag en de samenwerking met De Nederlandse Opera. Het Residentie Orkest was al verschillende keren te horen tijdens de Cello Biënnale Amsterdam met solisten als Quirine Viersen, Miklos Perenyi, Alban Gerhardt, Jian Wang en Jérôme Pernoo.

Het **Rotterdams Philharmonisch Orkest** (RPhO) werd opgericht in 1918. Onder leiding van Eduard Flipse en Edo de Waart steeg het orkest aanzienlijk in internationaal aanzien, een stijgende lijn die werd voorgezet door onder andere David Zinman, James Conlon en Jeffrey Tate. Vanaf 1995 was de chef-dirigent van het RPhO de wereldberoemde Valery Gergiev, tevens artistiek en algemeen directeur van het Mariinski-theater (voorheen Kirov Opera) in Sint-Petersburg. Een van de projecten die hieruit is voortgekomen is het Gergiev Festival. In 2008 werd deze positie overgenomen door de jonge Canadese sterdirigent Yannick Nézet-Séguin. Het RPhO is een van Nederlands toporkesten en treedt voor het eerst op tijdens de Cello Biënnale Amsterdam.

Score Collective is het ensemble van top-masterstudenten van het Conservatorium van Amsterdam. De circa twintig streng geselecteerde musici spelen muziek uit de afgelopen vijftig jaar, waaronder elk jaar een compleet nieuw werk van een compositiestudent van het Conservatorium van Amsterdam. Nieuwer kan nieuwe muziek niet zijn. Tijdens de Cello Biënnale 2016 zal Score Collective een nieuw werk van Guus Janssen ten gehore brengen tijdens het Take-Five concert op woensdag 26 oktober. Solist is Anton Mecht Spronk, de winnaar van het Nationaal Cello Concours 2014.

Slagwerk Den Haag, opgericht in 1977, is een internationaal vermaard slagwerk ensemble, gespecialiseerd in repertoire van de 20e en 21e eeuw. Er wordt gespeeld op het traditionele instrumentenarsenaal, maar ook op porselein, paardenkaken, glas of 3d-geprinte instrumenten; nieuwe instrumenten die veelal door de musici van het ensemble zijn ontwikkeld. Samen met de Biënnale Cello Band vormt Slagwerk Den Haag het Ensemble in Residence van de Cello Biënnale 2016. Het zal meerdere wereldpremières ten gehore brengen.

Trio Suleika, opgericht in 2001, bestaat uit pianist Gabriele Leporatti, cellist Pepijn Meeuws en violiste Emmy Storms. In 2002 won Trio Suleika de Vriendenkrans in het Concertgebouw Amsterdam. In dezelfde periode volgde Suleika een masterclass bij Menahem Pressler van het legendarische Beau Arts Trio. Een beurs van het Bernard Haitink Fonds stelde het trio vervolgens in staat om meer lessen bij Pressler te nemen. Nadat Trio Suleika in 2004 werd geselecteerd voor de nationale concertserie Het debuut, veroverde het zich in korte tijd een prominente plaats in het Nederlandse muziekleven. In 2007 ontving Trio Suleika de Kersjesprijs. Het repertoire van Trio Suleika verenigt klassieke werken met minder gangbare muziek, waaronder een groeiend aantal composities in opdracht. Deze Biënnale zal Trio Suleika de goed ontvangen kindervoorstelling "Het Mysterie van de Gevoelige Snaar" in reprise nemen met Maarten den Hengst als pianist.

Zapp4 is een band met de line-up van een strijkkwartet. Het kwartet combineert pop, jazz, rock, wereldmuziek, improvisatie en fantasie met heftige solo's, en altijd op een aanstekelijke manier. De swing en groove ontbreken nooit, terwijl de poëtische kant ook steeds weer blijkt in zowel de eigen composities als in die van anderen. In 2005 ontving Zapp4 de Kersjesprijs, een van de belangrijkste Nederlandse muziekprijzen, en in 2012 de Sena Performers Toonzetters Prijs. Zapp4 is altijd op zoek naar spannende samenwerkingen zoals die met de jonge Nederlandse band Kapok, Met het 'live-sampling wonder' Jan Bang of met de popgitarist Marc Ribot. In 2008 speelde Zapp4 een programma met Jörg Brinkmann, ditmaal gaat het het avontuur aan met Jérôme Pernoo.

Kalle de Bie (1994) begon op zijn zesde met cello spelen. Kort geleden behaalde hij aan het Conservatorium van Amsterdam, waar hij les kreeg van Jeroen den Herder en Jelena Očić, zijn bachelor diploma met een 9.5. Ook volgde hij masterclasses bij Anner Bijlsma, Uzi Wiesel, Itamar Golan, Leonid Gorokhov, Valter Dešpalj, Dmitri Ferschtman en Gary Hoffman en werd hij gecoacht door o.a. het Jeruzalem Kwartet, het Borodin Kwartet en het Emerson Kwartet. Kalle soleerde met het Parnassus Ensemble en het State Academic Orchestra of the Republic of Belarus. Hij is prijswinnaar van o.a. het Prinses Christina Concours (2013), de II Elsky Competition te Minsk (2014) en de 12th International Competition for young Musicians 'Ferdo Livadic' (2015). Kalle bespeelt een cello van Jean Baptiste Vuillaume uit 1870, mogelijk gemaakt door het Conservatorium van Amsterdam.

Dominique Bos (1995) werd geboren in Hilversum en kreeg op negenjarige leeftijd haar eerste cellolessen van cello docente Like Viersen. Later kreeg zij les van Yke Viersen, cellist uit het Koninklijk Concertgebouworkest. Op zeventienjarige leeftijd werd zij aangenomen op de vooropleiding van het Conservatorium van Amsterdam bij celliste en soliste Quirine Viersen. Nu studeert Dominique cello bij Quirine Viersen en is daarnaast bezig met een studie bedrijfskunde aan de Universiteit van Amsterdam. Dominique heeft prijzen gewonnen op zowel het Britten Celloconcours als het Prinses Christina Concours, waar zij in 2015 een eerste prijs won, ook speelde ze op de Dag van de Genomineerden in Den Haag. Verder heeft Dominique met verschillende orkesten gespeeld.

Begonia Chan (Hong Kong, China, 1997) startte op haar 4de met vioollessen en 5de met pianolessen. Op haar 11de bleek haar echte passie bij de cello te liggen en begon ze aan haar carrière als cellist. Ze studeerde bij prof. Zhang YiHao aan de Shenzhen Arts School en later bij Lucia Swarts aan het Koninklijk Conservatorium in Den Haag. Chan won prijzen op de Hong Kong Youth Strings Competition, Hong Kong Virtuosos Music Competition en het Prinses Christina Concours. Ze kreeg lessen van Enrico Bronzi tijdens de International Summer Academy van de University Mozarteum Salzburg en Rebecca Zimmerman tijdens het Eastern Music Festival in de V.S. Ook kreeg ze masterclasses van Laurence Lesser, Harro Ruijsenaars, Dmitry Ferschtman, Louise Hopkins, Caroline Kang, Amir Eldan, Aldo Mata en Wolfgang Emanuel Schmidt.

Camillo Cabassi (Montecchio Emilia, Italië, 1992) studeerde aan het Modena Conservatory bij Marianne Chen, waarna hij aan de Scuola di Musica di Fiesole twee jaar lang lessen volgde bij Natalia Gutman. Hij behaalde zijn masterdiploma aan de Basel Musikhochschule bij Thomas Demenga en Anita Leuzinger. Op dit moment studeert Cabassi bij Timora Rosler aan het Conservatorium van Utrecht. Ook kreeg hij masterclasses van Giovanni Sollima, Antonio Meneses, Gary Hoffman, Nicolas Altstaedt en Johannes Goritzki. Cabassi was finalist van de Italian National Prize of Arts en in de laatste editie van het Grachten Festival. Hij trad op in het Koninklijk Concertgebouw, TivoliVredenburg en voor Radio 4.

Irene Enzlin (1993) benoemd tot 'Jong Muziektalent van het Jaar' in 2005, trad op als soliste met o.a. The Royal Philharmonic Orchestra, het Pro Arte Orchestra" (Taiwan) en het Nederlands Symfonie Orkest. Op veertienjarige leeftijd werd Irene toegelaten tot de Yehudi Menuhin School in Engeland, waar ze bij Pierre Doumenge en Charles Watt studeerde. In 2011 verhuisde Irene naar Salzburg om aan de Mozarteum Universiteit bij Clemens Hagen te studeren. Daarna werd ze aangenomen aan het Conservatoire Nationale Supérieur in Parijs, waar ze sindsdien haar masterstudie doet bij Raphael Pidoux. Irene is eerste prijswinnaar op onder andere het Prinses Christina Concours, het Herman Krebbers Viool en Cello Concours en het Haydn Festival. Met het Delta Piano Trio won ze onder andere het Orlando Concours, het Salieri Zinetti Concours en het Vainiunas Concours en nam ze onlangs een debuutalbum op voor Naxos Records.

Anastasia Feruleva (Archangelsk, Rusland, 1992) woont op dit moment in Nederland, waar ze cum laude haar master behaalde aan het Koninklijk Conservatorium van Den Haag bij Larissa Groeneveld. Ze zal haar studie vervolgen bij Troels Svane aan de Hochschule für Musik Hanns Eisler te Berlijn. Feruleva kreeg masterclasses van Gary Hoffman, Reinhard Latzko, Luise Hopkins, Arto Noras, Dmitry Ferschtman, Godfried Hoogeveen, Miklós Perényi, Antonio Meneses, Harro Ruijsenaars, Stefan Metz, Eberhard Feltz en Raphael Wallfisch. Anastasia Feruleva bespeelt een cello van Rombouts uit 1710.

Felicia Hamza

(Düsseldorf, Duitsland, 1992) is geboren in een muzikale familie. Ze kreeg haar eerste lessen van haar vader, waarna ze in 2010 toegelaten werd op de jongtalent afdeling van het Conservatorium van Maastricht. In 2016 behaalde ze hier haar bachelor diploma onder Mirel Iancovici. Ook volgde ze masterclasses bij Michael Flaksman, Gustav Rivinius en J. Epstein. Ze won prijzen op 'Bundeswettbewerb Jugend Musiziert' (2012), 'Lionswettbewerb BRD' (2012) en op de 'Edmont Baert International Cello-Competition Brussel'(2015). Ook ontving ze een beurs van de Sparkasse-Cultur-Sponsorship Ze soleerde in Rusland, Europa en China. Hamza bespeelt een cello van Piet Rombouts in bruikleen van het Nederlands Muziekinstrumenten Fonds.

Patrick Karten (1992)

startte zijn pianolessen toen hij vier, en zijn cellolessen toen hij zes jaar oud was. Na zijn studie bij Caecilia van Hoof in Den Haag en Yke Viersen vervolgde Patrick zijn studie aan het Conservatorium van Amsterdam bij Maarten Mostert. Hij sloot zijn bachelor af onder Floris Mijnders in 2015. Patrick volgde masterclasses bij Dmitri Ferschtman, Reinhard Latzko, Anner Bijlsma, Enrico Dindo, Miklós Perényi en Antonio Meneses. Op dit moment is hij Masterstudent aan het Conservatorium van Amsterdam bij Jelena Očić. Patrick nam deel aan vele zomercursussen en kamermuziek-ensembles.

Carlos A. Nicolás Alonso

(Valladolid, Spanje, 1990) studeerde in Salamanca bij Aldo Mata, waarna hij zijn studie vervolgde bij Lucia Swarts aan het Koninklijk Conservatorium in Den Haag. Ook kreeg hij masterclasses van Michel Strauss, Anner Bijlsma, Dmitri Ferschtman, Roger Regter, Harro Ruijsenaars, Peter Bruns, Marc Coppey, Roel Dieltiens, Cristoph Henkel, Asier Polo, Ángel Luis Quintana, Pieter Wispelwey en Ferenc Rados. Nicolás won prijzen in 'Il concurso de Interpretación Musical', 'Concurso Diputación de Toledo', 'Arte Joven Castilla y León' en was finalist tijdens de 'Intercentros Melómano'. Hij speelde onder andere in de Castilla y Leon Young Symphony Orchestra, het Nationaal Jeugd Orkest, Trio Kyoss, Trio Sarasvati en het Ciconia Consort.

David Poskin (Gent,

België, 1992) begon zijn cellostudies met privélessen bij Claudine Steenackers op 3 jarige leeftijd. Hij werd op 14-jarige leeftijd toegelaten als jong talent op het Conservatoire de Bruxelles en is laureaat in verscheiden nationale en internationale wedstrijden. In 2015 werd David winnaar van de Pipkov Young Cello Virtuosi in Sofia, van de 3e prijs van de David Popper Cello Competition in Boedapest en van de Special Prize op het internationaal concours in Malta. Masterclasses volgde hij bij Vladimir Perlin (Minsk), Walter Grimmer (Avignon), Alexander Boyarsky (London), Jérôme Pernoo (Parijs) en bij zijn mentor Leonid Kerbel (Brussel) Hij speelde reeds verscheidene concerten als solist, solist met orkest en kamermuziek. Hij studeert momenteel aan het Conservatorium van Amsterdam bij Dmitri Ferschtman.

Jobine Siekman (1995)

studeerde aan de School voor Jong Talent in Den Haag bij Lucia Swarts en Dmitri Ferschtman en daarna in Göteborg bij Harro Ruijsenaars. Sinds september 2014 studeert ze aan The Royal College of Music in Londen bij Melissa Phelps. Ze gaf concerten in o.a. de Dr. Anton Philipszaal in Den Haag en het Concertgebouw Amsterdam als soliste en in diverse kamermuziekensembles. Jobine volgde lessen bij Jircha Prchal en masterclasses bij o.a. Frans Helmerson, Tsuyoshi Tsutsumi, Anner Bijlsma, Jean-Guihen Queyras en Valter Dešpalj. Het Kinsbergenfonds en het Mullerfonds sponsoren Jobine. Ze bespeelt een cello gebouwd door Thomas Dodd in 1800, haar in bruikleen gegeven door het Nationaal Muziekinstrumenten Fonds.

Melle de Vries

(1994) is op 4-jarige leeftijd begonnen met cellospelen. Hij heeft gestudeerd aan de jong-talent afdelingen van conservatoria in Groningen, Den Haag, Berlijn en Utrecht en studeert momenteel bij Maarten Mostert aan het Conservatorium van Amsterdam. Melle heeft een tweede prijs gewonnen bij het Prinses Christina Concours en bij het SJMN concours van Stichting Jong Muzikaal Talent en hij won een publieksprijs bij Classic Young Masters. Als hij niet studeert verdiept Melle zich in andere vormen van creativiteit en filosofie.

Alexander Warenberg

(1998) speelt sinds zijn vijfde jaar cello. Vanaf zijn achtste jaar heeft hij les van Monique Bartels en sinds 2008 zit Alexander in de Jong Talent klas van het Conservatorium van Amsterdam. Alexander treedt zowel solistisch als in kamermuziekverband op. Hij soleerde ondermeer met de Zagreb Soloists op het Antonio Janigro Festival in Kroatië. In kamermuziekverband trad Alexander op met Menahem Pressler, Paolo Giacometti en Lucas Jussen. Alexander won de eerste prijs op het Britten cello concours en het nationaal concours van de Stichting Jong Muzikalent Nederland. Ook op het internationale celloconcours 'Antonio Janigro' in Kroatië won hij de eerste prijs. Hij heeft gespeeld op verschillende festivals zoals het Internationale Kamermuziekfestival van Janine Jansen in Utrecht en het Grachtenfestival in Amsterdam.

Iedje van Wees (1995)

kreeg vanaf zevenjarige leeftijd celloles aan de muziekschool van Tilburg (factorium). Hier behaalde ze diploma's A t/m D. Ze kreeg onder andere les van Frank Spronk en Rosalie Seinstra. Iedje is erg actief in de orkestwereld, ze speelt sinds 2012 in het Euregio JeugdOrkest (EJO), waar ze vanaf 2015 aanvoerder van de cellosectie is. Ook is zij sinds 2015 lid van het Nationaal Jeugdorkest (NJO). Vanaf schooljaar 2013 studeert Iedje aan het conservatorium van Maastricht bij Mirel Iancovici. Sinds dit schooljaar neemt ze actief deel aan cellowedstrijden. Zo behaalde zij in mei jongstleden de vierde plaats in de cellowedstrijd in Sint Pieters Woluwe (Brussel).

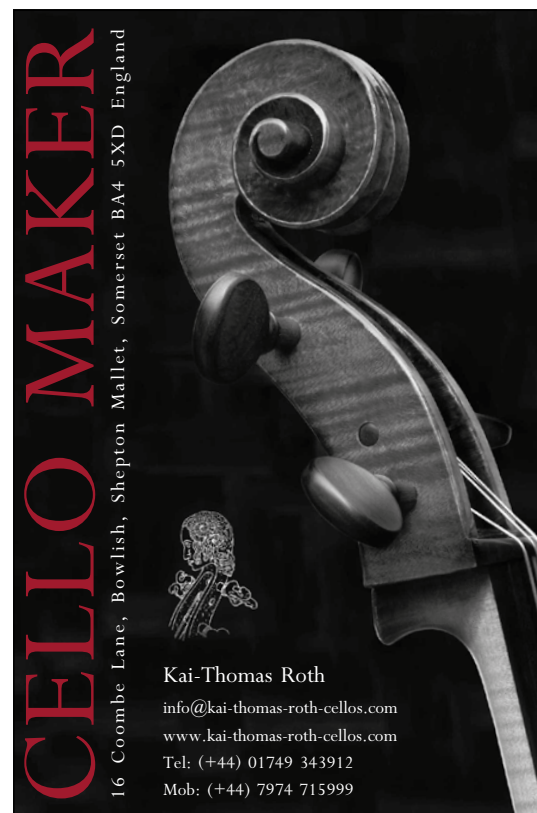
Come and hear!

Concerts with
Christoph Eschenbach
Renaud Capuçon
Vadim Gluzman
Tabea Zimmermann
Truls Mørk
Frankfurt Radio Symphony
Kremerata Baltica
and many other friends,
alumni and Young Soloists
of Kronberg Academy

**KRONBERG
ACADEMY
FESTIVAL**

28 September –
3 October 2017

Workshops
for young
violinists, violists
and cellists

CELLO MAKER
16 Coombe Lane, Bowlish, Shepton Mallet, Somerset BA4 5XD England

Kai-Thomas Roth
info@kai-thomas-roth-cellos.com
www.kai-thomas-roth-cellos.com
Tel: (+44) 01749 343912
Mob: (+44) 7974 715999

Joanne Van Bosterhaut
www.joannevanbosterhaut.com
vanbosterhaut.lutherie@gmail.com
0032/(0)473337911

ATELIER FLAGEY
43 rue Antoine Labarre
1050 Bruxelles
0032/(0)25133255

WIJ BOUWEN HET
ANTIEK VAN DE TOEKOMST

JAAP BOLINK & ANNELIES STEINHAUER
VIOOLBOUWERS SINDS 1967

GOLD MEDAL **MEESTERTITEL** MITTENWALD

HEUVELLAAN 6
1217JM HILVERSUM
035-6212890

WWW.VIOOLBOUWERS.NU
INFO@VIOOLBOUWERS.NU
LID NGV

MATTHIEU LEGROS
VIOLIN MAKER

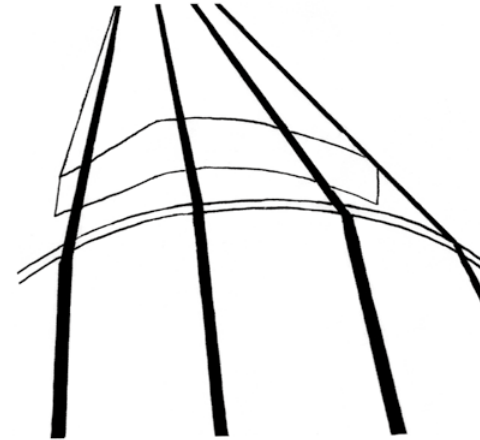
+31 686 100 603
luthier-legros.com
matthleg@gmail.com

Tanguy Fraval
violin maker

www.fraval-luthier.com
tanguy@fraval-luthier.com

RECEPTUUR VOOR DE CELLO

SASKIA BOON

CELLOSPLEN: HOE MOET DAT?

Deze uitgave is voor al diegenen die graag willen weten hoe de techniek van het cello spelen in elkaar steekt. Ik denk hierbij speciaal aan (gevorderde) amateurs. Tevens kan het een leidraad zijn voor beginnende docenten.

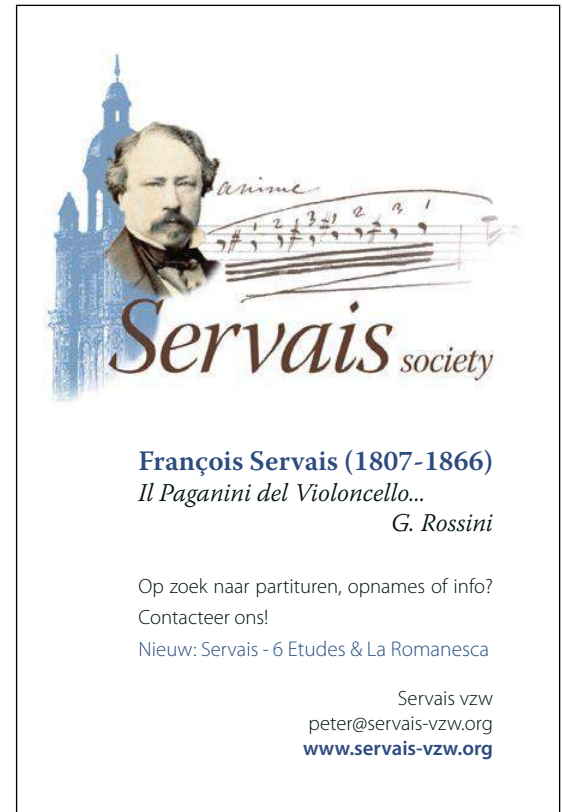
Ik wens iedereen die deze uitgave op zijn lessenaar zet veel plezier en een goede cello-gezondheid toe!

Saskia Boon

RECEPTUUR VOOR DE CELLO
132 pagina's, 28x21cm, 3 brochures in omslag
is te bestellen bij Saskia
ISBN 978 90 8860 121 7 (€ 40 + verzendkosten)

Tegelijkertijd verschijnt:
J.S. BACH, GAMBASONATE NR. 3,
ARRANGEMENT VOOR 3 CELLI
ISBN 978 90 8860 123 1 (€ 20 + verzendkosten)

Voor nadere informatie: www.saskiaboon.eu
Saskia Boon per e-mail: bergen-boon@planet.nl
productie: Uitgeverij Tienstuks
www.tienstuks.nl

Servais society

François Servais (1807-1866)
Il Paganini del Violoncello...
G. Rossini

Op zoek naar partituren, opnames of info?
Contacteer ons!
Nieuw: Servais - 6 Etudes & La Romanesca

Servais vzw
peter@servais-vzw.org
www.servais-vzw.org

Word student lid van de Foyer
van Brava voor maar €15,- per jaar!

Als ontmoetingsplek is de foyer per definitie de ruimte in een theater of concertzaal waar het publiek met een kop koffie of een biertje in de hand zijn muziekvrienden spreekt.

De plek om ervaringen uit te wisselen en nieuwe vriendschappen te sluiten. De Foyer van Brava vervult dezelfde functie voor alle liefhebbers van klassieke muziek, opera en ballet. Ga samen met je vrienden naar de mooiste voorstellingen aangeboden door de Foyer. Word nu lid!

Wat ga je beleven bij de Foyer en waar kan je van profiteren?

- Welkomstpakket;
- 10% korting in de webshop van Brava;
- Vrijkaarten voor voorstellingen;

Meld je aan via www.brava.tv

Brava Uw gids in klassieke muziek
www.brava.tv

studio for
violinmaking

katrien
vandermeersch

www.luthier-vandermeersch.eu

amalia van solmsstraat 19 | 2300 turnhout | belgium
by appointment only | 0032 498 10 95 92
info@luthier-vandermeersch.eu

Beluister de **Cello Biënnale**
Amsterdam in het MAX
Avondconcert op Radio4.

Kijk voor alle informatie op
www.maxavondconcert.nl

Cellomaker

Tobias Gräter
Theaterstraße 7
69117 Heidelberg
06221-6510930
info@geigenbau-graeter.de
www.geigenbau-graeter.de

ERIK BUYS

HIGH
PERFORMANCE
CELLI

www.violins-erikbuys.com

HENDRIK WOLDRING

Bouwer van (alt)violen en celli

Reparaties

Verhuur

Accessoires

Jozef Israëlsplein 6

9718 EN Groningen

Tel. 050 3184178

www.hetstrijkershuis.nl

info@hetstrijkershuis.nl

VIOLIN MAKER
Savine Delaporte

Violin Viola Cello

www.savinedelaporte.fr

Saint Nazaire / Paris

FRANCE

A:D:
GROHMANN-
FÉVRIER

Fine contemporary cellos

www.grohmannvioloncelle.com

grohmanncello@gmail.com / +33(0)7 83 02 95 31

Robert Blaszauner

Robert Blaszauner
meester cellobouwer

Web: www.gamba.hu

Email: br@gamba.hu

Tel: +36 2031 30688

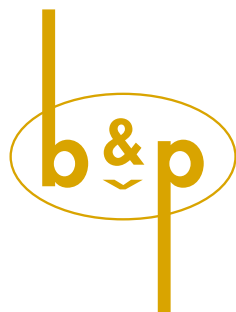
Waarom

surft u naar www.broekmans.com?

Omdat het tussen muzikale mensen en digitale wensen 'clickt' op het world wide web.

www.broekmans.com is een internetsite met een schat aan bladmuziek en een uitgelezen collectie literatuur over muziek. U vindt er steeds de allernieuwste uitgaven en u kunt een keuze maken uit een groeiend aanbod van duizenden titels. De on line-catalogus en e-mailservice van www.broekmans.com garanderen u snelle levering tegen uitstekende betaalkondities.

Sinds 1914 is Broekmans & Van Poppel een begrip in de muziek. Wij leveren bladmuziek voor alle instrumenten en van alle genres. Broekmans & Van Poppel levert u ook literatuur over muziek, kleine muziek-instrumenten en alle accessoires voor de uitvoerende muziekpraktijk. Daarnaast beschikt u in onze vestiging in Amsterdam over een ruim gesorteerde collectie klassieke compact discs, oude muziek tot opera en van alle labels. Er is gelegenheid tot beluisteren.

BLADMUZIEK

- de meeste titels in voorraad of op bestelling leverbaar
- in- en verkoop
- voor alle instrumenten en alle genres

KLASSIEKE CD'S

- van alle labels

MUZIEKPRAKTIJK

- toebehoren voor instrumenten

MUSICOLOGIE

- literatuur over muziek

Broekmans & Van Poppel b.v.

Van Baerlestraat 92-94
1071 BB Amsterdam
telefoon:

+31 (20) 679 6575 / 659 72 70

fax:

+31 (20) 664 6759 / 449 10 01

E-mail:

music@broekmans.com

Minrebroederstraat 24
3512 GT Utrecht
telefoon:

+31 (30) 234 36 73

Cello Biennale Special

Geniet tijdens uw bezoek aan de Cello Biennale Amsterdam van een intiem en ontspannen diner bij Silk Road restaurant in het Mövenpick Hotel Amsterdam City Centre.

Wij hebben speciaal voor u een 2-gangen diner samengesteld inclusief 2 glazen wijn voor EUR 35 per persoon.

Dit aanbod is geldig van 20 t/m 29 oktober 2016 op vertoon van deze advertentie in uw programmaboekje en op basis van beschikbaarheid.

Wij verwelkomen u graag.

Silk Road Restaurant bij Mövenpick Hotel Amsterdam City Centre.

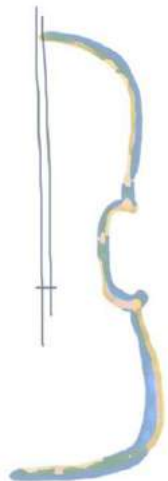
Piet Heinkade 11 · 1019 BR Amsterdam · Netherlands · T: +31 519 1255

www.movenpick.com/amsterdam · www.silkroad.nl

BROEKMANS & VAN POPPEL

The biggest online supplier of sheet music...

Guust François

vioolbouw

Windroosplein 108
1018 ZW Amsterdam
00 31 (0)20 6235515
guustfrancois@xs4all.nl
www.guustfrancois.com

route:
central station tram 26
1: Muziekgebouw
2: Kattenburgerstraat
(5 min. walk to violinmaker Guust François)

GUDRUN KREMEIER

Geigenbaumeisterin
Mauritskade 23
1091 GC Amsterdam
020 - 664 18 18
gudrunkremeier@hotmail.com
www.kremeierviolins.nl

lid N.G.V.

Saskia Schouten Vioolbouwer

maakt violen
alten en cello's

Muntelbolwerk 1c

NL - 5213 SZ 's Hertogenbosch

0031 (0) 736121804

0031 (0) 618174015

info@saskiaschouten.nl

www.saskiaschouten.nl

Hejja Cello

Janos HEJJA
cello specialist

fine cellos
making restoring

www.hejjacello.hu

HUNGARY 2142-Nagytarcsa, Boeskaï u. 77. +36-30-9873888

HENK TE HIETBRINK STRIJKSTOKKENMAKER

Bowmaker/Bogenmacher/Archetier

Moderne strijkstokken volgens Engelse traditie
Gemonteerd in zilver - goud - nieuwzilver
Reparatie-Restauratie

Gedurende de Biennale kunt u terecht voor een
vakkundige behandeling - 2 uur
Biennale aanbieding: Siberisch Hengst €50,=

DISTRIBUTEUR VAN ANDREA ROSIN

Orchestra-Solo-A Piacere
Cello - Stokkendoosjes

Maestro/Vpay/Mastercard/Visa

Van Oldenbarneveldtstraat 90 studio 1.08
6827 AN Arnhem

www.hietbrinkbows.nl - hgtehietbrink@gmail.com

Tel: 06-52164570

Jan Strumphler

Strijkstokken

Nieuwbouw
Restauratie
Reparatie
Modern en Barok
lid NGV

Past. Ohllaan 31
3451 CB Vleuten
tel 030 - 6774123
www.janstrumphler.nl
info@janstrumphler.nl

Harm Bakker

bakkerbows@gmail.com

from your luthier

Dear Musician

Feel free to visit me at my stand, and try out fine instruments to convince yourself about their qualities. Love and diligence are the engines to my work. You can find me every day at the **Amsterdam Cello Biennale** on the **Foyer Deck**. I'm looking forward to seeing you there!

Yours sincerely,

Thilde van Norel
Violin Maker from Berlin

www.thildevannorel.com
luthier@thildevannorel.com

Peter Zoon

maker of
Violins, Violas
Cellos and
Double-Basses

Bertus Aaffespad 7
Culemborg
0345-519732
www.vioolatelier.nl

**Gijsbert G.
van Ziel**

Vioolbouwer
Lid NGV

Gerard Scholtenstraat 104
3035 SR Rotterdam
tel: 010 466 15 59

http://gg-van-ziel.nl

Bezoek alleen op afspraak

CELLO
BIENNALE
AMSTERDAM

Bereikbaarheid

De festivallocatie in het Muziekgebouw en het Bimhuis is optimaal bereikbaar. Het adres is Piet Heinkade 1, 1019 BR, vlakbij het Centraal Station en de binnenstad van Amsterdam.

Openbaar vervoer

Het Muziekgebouw is ongeveer 10 minuten lopen van het Centraal Station. Vanaf Centraal Station: tram 26 richting IJburg, de eerste halte is het Muziekgebouw/Bimhuis.

Mindervaliden wordt, vanwege de steile hellingswand van de voetgangersbrug bij het Muziekgebouw, aangeraden één halte verder uit te stappen (halte Piet Heinkade) en onderlangs via de Passenger Terminal Amsterdam (PTA) en het Mövenpick hotel naar de hoofdingang van het Muziekgebouw te gaan.

Per auto

Neem vanaf de Oostelijke ringweg A10 afslag S114 richting Centrum. U rijdt de Piet Hein tunnel in. Aan het eind van de tunnel rechtsaf richting Centraal Station. Na het derde stoplicht de tweede afslag naar rechts nemen. De inrit van de parkeergarage bevindt zich voor de Passengers Terminal Amsterdam. Vanuit Haarlem volg de S103 richting het Centraal Station via de Van Diemenstraat. U rijdt achterlangs het Centraal Station en ziet na ongeveer 500 meter het Muziekgebouw aan uw linkerhand liggen.

Parkeren

Pal onder het Muziekgebouw kunt u parkeren in Parkeergarage Piet Hein. Vanuit de parkeergarage is de Entreehal bereikbaar via lift of trap. Concertbezoekers van het Muziekgebouw kunnen gebruikmaken van een gunstige parkeerregeling: 4 uur parkeren voor € 10,-. Meer informatie: www.muziekgebouw.nl/muziekgebouw/Adres&route Een goed alternatief is de bemande P+R Zeeburg met aansluiting op openbaar vervoer, tram 26, richting Centraal Station, vierde halte is het Muziekgebouw/Bimhuis. Tarief € 8,- per dag. Meer informatie: www.parkeren-amsterdam.com

Bent u van plan een 'dagje Biënnale' te doen en meer dan 5 uur in het Muziekgebouw te verblijven? Dan parkeert u goedkoop in Parking Centrum Oosterdok. Vanuit Parking Centrum loopt u in 6 minuten naar het Muziekgebouw. Voor de eerste 5 uur parkeren, betaalt u € 1,- per 12 minuten. Na 5 uur betaalt u een vast tarief van € 13,- per 24 uur. Meer informatie: www.parkingcentrumoosterdok.nl/over-parking-centrum/ Adres: Oosterdoksstraat 150, 1011 DK Amsterdam

Eten & drinken

Tijdens de Biënnale kunt u vanaf 11.30 uur tot aan het avondconcert terecht voor een lunch, diner, borrel of gewoon een kopje koffie in de **Brasserie Biënnale** die speciaal voor het festival is opgebouwd in het Atrium van het Muziekgebouw.

Voor een uitgebreidere kaart kunt u terecht in **restaurant Zouthaven**, het restaurant in het Muziekgebouw. Na het avondconcert kunt u hier ook souperen en op 21, 22 en 23 oktober genieten van de Cello Lounge die plaatsvindt in het restaurant. De keuken is geopend tot 23.30 uur. Restaurant Zouthaven serveert een speciaal Biënnale menu en u kunt er à la carte eten. Reserveren: 020-7882090 of www.zouthaven.nl

Op de zes ochtenden van Bach&Breakfast (23, 24, 25, 27, 28 en 29 oktober) kunt u vanaf 8.45 uur ontbijten met koffie/thee, een croissant en verse jus in de Entreehal of Foyerdeck 1. Dit ontbijt is bij de prijs van het concertkaartje inbegrepen (€ 15,-).

Het **Silk Road restaurant** in het naast het Muziekgebouw gelegen Mövenpick Hotel. Reserveren: 020 519 1255 of www.silkroad.nl

Hoofdbegunstigers

VSBfonds
Fonds 21

Subsidiënt

Gemeente Amsterdam

Fondsen

Fonds Podiumkunsten
Prins Bernhard Cultuurfonds
Fonds Henri Fock
Ans Otten-Nypels Fonds
Bredius Fonds
Middelbeek Stortenbeker Fonds
Hausta Donans Fonds

Sena
Janivo Stichting
Dioraphie
Stichting Cultuur en Educatie
NORMA Fonds
Het Kersjes Fonds
P.W. Janssen's Friesche Stichting
BNG Cultuurfonds
Für Elise CBA Fonds
Wilhelmina E. Jansen Fonds
Goethe Instituut
J.C.P. Stichting
Fentener van Vlissingen fonds
AMVJ Fonds
M.A.O.C. Gravin van Bylandt Stichting
Institut Français

Partners

Muziekgebouw aan 't IJ
Bimhuis
Conservatorium van Amsterdam
Eye Film Instituut Nederland
Flamenco Biennale
Kronberg Academy Duitsland
Nederlands Philharmonisch Orkest
November Music
Oorkaan
Openbare Bibliotheek Amsterdam
Splendor Amsterdam
Prinses Christina Concours
Anner Bijlsma Award
Uitgeverij Podium

Mediapartners

Omroep MAX
NPO Radio 4
NPO Cultura
BRAVA
Het Parool

Sponsors

Van Doorne Advocaten
Loyens & Loeff
De Vreede Advocaten
D'Addario
Mövenpick

Mecenaat

Marcella Bonnema-Kok, Ferdinand ter Heide,
Familie Macko Laqueur, Tjaco van Leersum,
Julienne Straatman en Robert Bausch, Elise Wessels

Casalskring

De Casalskring bestaat uit vriendengroepen van ongeveer 10 leden per groep die de activiteiten van de Biennale ondersteunen op het gebied van talentontwikkeling en educatie met een periodieke gift vanaf € 1.000,- per jaar. De kringen worden gevormd door enthousiaste Biennale-supporters. De Cello Biennale organiseert voor de leden van de Casalskring exclusieve concerten en bijeenkomsten op maat, zowel tijdens de Cello Biennale als daarbuiten.

Vrienden en donateurs:

Een steeds groter wordende kring van vaste vrienden ondersteunt de Biennale met een incidentele of meerjarige gift. Hun bijdrage is een onmisbare pijler onder het fundament van de Cello Biennale Amsterdam. De Biennale dankt de vele vrienden en donateurs.

Maarten Mostert artistiek directeur
Johan Dorrestein zakelijk directeur
Michaël Neuburger productie leider & relatiebeheer
Dorien de Bruijn festivalproducent, coördinator vrijwilligers
Tjakina Oosting producent educatieve projecten
Lonneke van Straalen marketing & publiciteit
Harm van Heerikhuizen redactie festivalboek & productiemedewerker
Nellie Cornelisse productie festivalmarkt
Hanneke van Willigen officemanagement
Christiaan de Wolf stagiair en productieassistent
Gerard Boltje financiële administratie
Heather Kurzbauer English copywriting website
Patty Hamel secretaris jury NCC
Felicia Dercksen assistent educatieve projecten en productieassistent
Barbara Dorrestein, Bas Goossens en **Emma Kroon** productieassistent
Imke Koldijk coördinatie vrijkaarten en ontvangst
Sarafina Sap social media & website
Werner Studio, Leander Lammertink vormgeving
Ellen Kromhout vormgeving gebouw en Cello Coupé
Mirjam van Hengel redactie *Vier variaties voor cello*
Ben Bonouvrier, Keke Keukelaar en **Sarah Wijzenbeek** fotografie

En met de hulp van

Marieke Bekirov	Lisa Jonk
Rachelle Berends	Esther ten Kate
Eveline van Cleeff	Pieter de Koe
Merel Dercksen	Irene Kok Marina Kok
Chieko Donker Duyvis	Gerrit Kracht
Sofie Ehling	Liesbeth Nienhuis
Angela Escauriaza	Els van den Oever
Lidewij Faber	Birgit Oyen I
Francisco Fernandez	neke Overtoom
Ruiz	Robert Ploem
Sara Gabalawi	Dirk Rietveld
Hadewych van Gent	Pauline Ruys-Lee
Nollie van Gool	Eva van Schaik
Romina Granata	Eva Schierkbeek
Charlotte Gulikers	Catarina Tavora
Eva Halbersma-Nagy	Renee Timmer
Peter Halbersma	Amke te Wies
Brit de Jong	Simon Velthuis
Mirthe de Jonge	

Bestuur

Anton Valk voorzitter
Ester de Vreede secretaris
Saskia Laseur penningmeester
Monique Bartels
Marijn Ornstein
Joost Westerveld
Fritz Schröder

Stichting Anner Bijlsma Award

De Anner Bijlsma Award is de internationale oeverprijs van de Cello Biennale ter stimulering van educatie en talentontwikkeling op het gebied van de cello. De prijs wordt eens in de zoveel jaar toegekend aan een persoon of instantie die zich uitzonderlijk verdienstelijk heeft gemaakt voor de cello en het cellorepertoire. De Award is in 2014 voor het eerst toegekend aan de persoon naar wie deze is vernoemd, Anner Bijlsma.

De prijs bedraagt € 50.000. De Anner Bijlsma Award 2014 is mogelijk gemaakt door een gift van Ferdinand van der Heijden en bijdragen van het CBA Für Elise Fonds en Cello Biennale Amsterdam.

De sculptuur van de Anner Bijlsma Award is gemaakt door Elena Belaerts en mogelijk gemaakt door Julienne Straatman en Robert Bausch.

Het bestuur van de Anner Bijlsma Award wordt gevormd door

Job Cohen voorzitter
Julienne Straatman vice-voorzitter
Marjoleine de Boorder
Anton Valk

7^e

CELLO
BIENNALE
AMSTERDAM

De zevende
Cello Biënnale
Amsterdam
vindt plaats van
donderdag 18
t/m zaterdag 27
oktober 2018

De Sneak Preview van
de zevende Biënnale is
op vrijdag 10 november
2017.

Colofon

hoofdredactie Harm van Heerikhuizen

redactie Johan Dorrestein, Maarten Mostert,
Michaël Neuburger

artikelen Cecile Brommer, Saskia Törnqvist, Bas
van Putten, Jan Brokken, Floris Kortie

programmatie Alexander Klapwijk

vertalingen Engelse editie Susan van der Werff-
Woolhouse

vormgeving Werner Studio, Leander Lammertink

drukwerk Mud Company

fotografie Uwe Arens, Jürgen Bauer, Fred van de
Biezen, Ben Bonouvrier, Marco Borggreve, Simon
van Boxtel, Mircea Catasanu, Celia de Coca, Axel
Coeuret, Mark Daams, Merlijn Doormernik, Jelmer
de Haas, Károly Effenberger, Henry Faber, Klaus
Fröhlich, Nichon Glerum, Javier González, Maurice
Haak, Brendon Heist, Nancy Horowitz, Liesbeth
Keder, Keke Keukelaar, Henry Krul, Lodz Reklama,
Kadir van Lohuizen, Paul Luckeneder, Nikolaj Lund,
Eric Manas, Gregor Meerman, Jean Baptiste Millot,
Gian Maria Musarra, Neda Navae, Max Parovsky,
Francesca Patella, Federico Porta, Isabelle Renate la
Poutré, Sytze Pruiksma, Adrian Pytlík, Dirk Rietveld,
Alex Salinas, Gerardo Antonio Sanchez Torres, Saris
& den Engelsman, Wouter Schenk, Foppe Schut,
Gregg Segal, Evgeniy Shtyrov, Heikki Tuuli, Stephan
Vanfleteren, Annelies van der Vegt, Jamy White,
Sarah Wijzenbeek, Alvaro Yanez, Amber Zwartbol.

© Cello Biënnale Amsterdam, oktober 2016

Piet Heinkade 5, 1019 BR Amsterdam

020-519 1808, info@cellobiennale.nl

www.cellobiennale.nl

Er is getracht alle rechthebbenden van het beeldmateriaal te
achterhalen. Zij die menen zekere rechten te kunnen doen
gelden, kunnen alsnog contact opnemen.